

Kunnskapsgrunnlaget

Tana kommune 2024

1. Innledning	6
1.1 Lovhjemmel og bakgrunn	6
2. Målsetninger med planarbeidet	6
2.1 Effekt- og prosessmål for arbeidet med planstrategi	6
2.2 Metode	6
3. Føringer for planarbeidet i Tana kommune	7
3.1 FNs bærekraftsmål	7
3.2 Statlige forventninger, retningslinjer samt veiledere	7
3.3 Regionale føringer	8
3.4 Sametingets planveileder	8
3.5 Andre veiledere	8
3.6 Ett sammenhengene kommunalt planverk	9
4. Kunnskapsgrunnlaget	9
4.1 Om kunnskapsgrunnlaget	9
4.2 Grunnleggende fakta	10
4.3 En flerkulturell kommune	11
Samiske forhold	11
Sápmi næringshage	11
Finske og kvenske forhold	11
Andre kulturer	12
4.4 Internasjonalt samarbeid	12
4.5 Barnehage	12
4.6 Barnevern	13
4.7 Demografi	14
Fruktbarhet og dødelighet	15
Befolkningsvekst	16
4.8 Innvandring	17
4.9 Boliger og bosettingsmønster	19
4.10 Samfunnssikkerhet, beredskap, brann og ulykkesvern	20
Tana brann- og redningsvesen	21
SMS-Varling	21
Andre varslingsmedier	21
4.11 Eiendomsforvaltning	21
Tana kommunale eiendomsselskap KF	21
Kommunale boliger	21
4.12 Grunnskole og utdanningsnivå	22

4.13 Helse og omsorg	24
4.14 Avfallshåndtering.....	26
4.15 Kirke og religion	26
4.16 Klima, energi, naturmangfold og miljø	26
Klimaprofil.....	26
Utslipp av klimagasser	28
Mulige konsekvenser for planlegging.....	30
Klimakur 2030 og klimatiltak i Norge mot 2030 – Et nyttig kunnskapsgrunnlag for kommunen	31
Reinbeite i en arealsammenheng.....	32
Vernede områder	33
Arter av nasjonal forvaltningsinteresse og truede arter på kart	34
Inngrepsfri natur	34
Radon aktsomhetskart	35
Spesielle risikoforhold	36
Kartlagte mineralforekomster	39
Kommunens energibruk i bygg og anlegg	40
4.17 Kommunal vannforsyning og vannforvaltning	40
Kommunal vannforsyning.....	40
Vannforvaltning	42
4.18 Kommunalt avløp.....	45
Kultur generelt	46
Kulturskole / UKM	47
Tana museum	47
Tana bibliotek	47
Tana Villakssenter	47
Scooter som bolyst	48
Tana flerbrukshall	48
Kulturminner	48
Kulturmidler	49
4.20 Landbruket og reindriften	50
Landbruk.....	50
Reindrift	51
4.21 Kommunal planlegging	53
Vestre Varanger plankontor – et kommunalt oppgavefelleskap	53
Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel - nåsituasjonen	53

Kommunal planlegging – veien fremover	54
4.22 Folkehelse, psykisk helse og rus.....	54
Folkehelseoversikten	54
Ungdata 2024	56
4.23 Regnskap og kommunal økonomi	57
Sammendrag.....	57
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	58
Frie inntekter per innbygger	59
Brutto investeringsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter	59
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter.....	59
Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter	60
Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter	61
Viktige dokumenter for utfyllende informasjon	61
4.24 Areal, infrastruktur, og stedsutvikling	61
4.25 Samferdsel	64
Veg.....	64
Transportsyklisme.....	64
Bussruter	64
Trafikksikkerhet.....	64
Havner	65
Helipad	67
4.26 Sosialtjeneste og levekår	68
4.27 Næringsliv, arbeidsliv, sysselsetting og pendling.....	69
Fiskeriene.....	69
Yrkesgrupper og sysselsetting.....	70
Utvikling i antall arbeidsplasser	73
Offentlig og privat sektor – fordeling og utvikling.....	75
Pendling til og fra kommunen	75
Næringsliv- og utvikling	77
Arbeidsledighet	79
Verdiskapning og produktivitet i næringslivet.....	79
Etableringer og etableringsfrekvens	83
Utdanningsnivå i næringslivet.....	85
Næringsattraktivitet	86
Bostedsattraktivitet.....	89
Framskrivning av attraktivitet – arbeidsplassutvikling og i offentlig og privat sektor.....	92

4.28 Kommunens organisasjon	94
4.29 Interkommunalt samarbeid	95
Kilder.....	98
Referanser	98

1. Innledning

1.1 Lovhjemmel og bakgrunn

Tana kommunes planstrategi er utredet med hjemmel i Lov om planlegging og byggesaksbehandling kapittel 10 om kommunal planstrategi.

Hensikten med planstrategi er å legge til rette for politiske vedtak om strategiske valg knyttet til samfunnsutviklingen, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer og virksomhet, samt planbehov fra vedtakstidspunkt til 2027.

Kommunestyret har vedtatt at kommuneplanens samfunnsdel skal utarbeides i perioden 2024-2027. Planleggingen er i gang og foregår parallelt og koordinert med denne planstrategien.

2. Målsetninger med planarbeidet

2.1 Effekt- og prosessmål for arbeidet med planstrategi

- Kunnskapsgrunnlaget gir et klart bilde av samfunnets og kommuneorganisasjonens utvikling og utfordringer.
- Planstrategien ivaretar lovkrav, nasjonale forventninger samt statlige og regionale retningslinjer.
- Planstrategien gir et utredet bilde av hvilke planer som bør prioriteres fram til 2027.
- Planstrategien belyser hovedtrekkene for langsiktig arealbruk.
- Administrasjonen får et tydelig oppdrag om planarbeid som bygger på tilgjengelige planleggingsressurser.
- Planstrategien har vært gjenstand for ekstern medvirkning og bygger på synspunkter fra statlige og regionale organer, samt nabokommunene.
- Arbeid med planstrategien har gitt lærdom for fremtidige prosesser tilknyttet kommunal planstrategi og kommuneplaner.

2.2 Metode

Planstrategien er utviklet med følgende delprosesser:

3. Føringer for planarbeidet i Tana kommune

3.1 FNs bærekraftsmål

FNs BÆREKRAFTSMÅL

FNs bærekraftsmål er utarbeidet med tanke på solidaritet med kommende generasjoner. Bærekraftig utvikling defineres som «utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov».

«Bærekraftig utvikling» ble først brukt i rapporten «Vår felles framtid» (Brundtland-kommisjonen, 1987). Målenes tidshorisont er til år 2030. De oppsummeres ofte som «sosiale forhold», «miljø og klima» samt «økonomi».

Regjeringen forventer at fylkeskommunene og kommunene legger bærekraftsmålene til grunn for egen planlegging. Bærekraftsmålene innebærer blant annet at nasjonal, regional og lokal politikk skal hensynta hvilke utviklinger som tjener jorden vår på en helhetlig måte.

3.2 Statlige forventninger, retningslinjer samt veiledere

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Følgende overordnede utfordringer legges til grunn av Regjeringen i nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for framtida
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Interkommunalt samarbeid

Statlige myndigheter har uttrykt en forventning om at kommunene vurderer og videreutvikler interkommunalt samarbeid. Tana baserer en rekke tjenestetyper på slike samarbeid. Se kap. 4.29 for en oversikt over disse.

3.3 Regionale føringer

Når denne kommunale planstrategien utarbeides, er Troms og Finnmark fylke splittet opp. I perioden før oppsplittingen har det blitt produsert flere regionale planer som fortsatt gjør seg gjeldene. Derfor legges følgende planer og strategier, både fra tidligere Troms og Finnmark fylkeskommune og Finnmark fylkeskommune, til grunn:

- Regional planstrategi for Finnmark 2024-2028
- Regional transportplan for Finnmark 2024-2036
- Regional vindkraftplan for Finnmark 2013-2025
- Strategi for næringsutvikling i Finnmark 2023-2028
- Reiselivsstrategi for Troms og Finnmark 2023-2032
- Matstrategi Troms og Finnmark 2020-2025
- Regionalt næringsprogram for landbruket i Troms og Finnmark 2019-2024
- Handlingsplan for regionalt næringsprogram Troms og Finnmark 2019-2024
- Hydrogensone Arktis - Strategier for hydrogensatsing i Troms og Finnmark 2021
- Regional plan for kompetanse i Finnmark 2016-2028
- Strategi for voksnes opplæring i Finnmark 2022-2030
- Strategi for videregående opplæring i Finnmark - "Bærekraftig opplæring i Finnmark – med hjerte rundt eleven og lærlingen"
- Vannforvaltningsplan Troms og Finnmark 2022-2027
- Regional plan for kulturminner og kulturmiljø i Finnmark 2017-2027

3.4 Sametingets planveileder

Veilederen gjelder sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutvikling og samfunnsliv. Den er relevant også for plantema som ikke gjelder naturgrunnlag og areal, og blir dermed viktig for planleggingen.

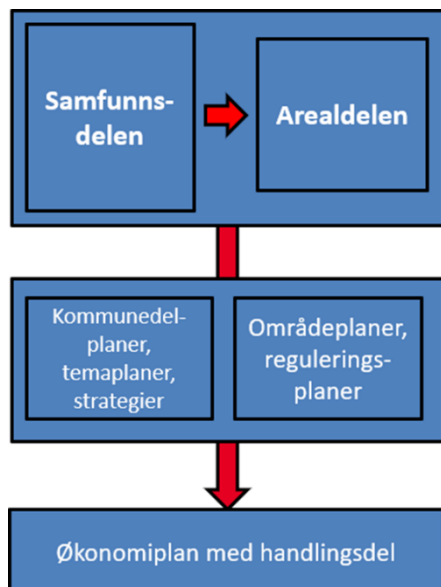
3.5 Andre veiledere

Planprosessene vil vektlegge innspill og råd fra en rekke andre planveiledere. De viktigste er:

- Medvirkning i planlegging - Hvordan legge til rette for økt deltakelse og innflytelse i kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven, Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2014)

- Veileder om barn og unge i plan og byggesak - Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2021)
- Smart spesialisering som metode for regional næringsutvikling, Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2020)
- IS-2110 God oversikt – en forutsetning for god folkehelse
- Klimakur 2030 Del A – Kapittel 12: Kommunenes rolle (Miljødirektoratet, ENOVA, Statens vegvesen, Kystverket, Landbruksdirektoratet, NVE)
- Veileder for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser – Kommunal og moderniseringsdepartementet
- Veileder kommunal planstrategi - Miljøverndepartementet
- Veileder "Kommuneplanprosessen - samfunnsdelen - handlingsdelen" - Miljøverndepartementet
- Arealregnskap i kommuneplan (2023)

3.6 Ett sammenhengene kommunalt planverk

Planverket vårt skal utarbeides som ett sammenhengende planverk, hvor de overordnede planene kommuneplanens samfunnsdel og arealdel fungerer som overbygning til kommunedelplaner, temaplaner, reguleringsplaner og strategier. Økonomiplanen og handlingsdelen skal sikre at hele planverkets målsettinger, tiltak og pålagte handlinger realiseres.

4. Kunnskapsgrunnlaget

4.1 Om kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapsgrunnlaget skal ligge til grunn for arbeidet med kommuneplanen. Vinteren 2023/2024 påbegynte Tana kommune, ved Vestre Varanger plankontor, arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel for Tana kommune. Planen skal legge føringer for utviklingen i kommunen den neste planperioden. Kommunen bærer preg av at dette arbeidet ikke har vært gjennomført siden 2012.

Interesseavklaringer og gode beslutninger i plansaker må bygge på et oppdatert og tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag (Regjeringen, 2023). Plan- og bygningslovens § 2-1 stiller

krav til kartgrunnlag i kommunen. I tillegg bør det hentes inn relevant informasjon tilpasset det aktuelle planarbeidet. Her benyttes både offentlig statistikk og lokal kunnskap.

Til kunnskapsgrunnlaget vil Tana kommune sammenlignes med Nesseby, Karasjok, Kautokeino og Porsanger kommuner, da disse er noenlunde like, med tanke på innbyggertall, areal, kultur, etc. Tana kommune vil også bli sammenlignet med landet som helhet, samt Finnmark fylke og kommunene i Finnmark, der dette finnes naturlig. Tana kommune ligger i KOSTRA-gruppe 6, og vil også sammenlignes med denne.

Kart over Tana kommune

4.2 Grunnleggende fakta

Deanu giielda / Tana kommune er sentralt plassert i Øst-Finnmark med kommunesenter, bebyggelse og bygder spredt langs Tanadalen og Tanafjorden. Kommunen grenser til kommunene Utsjok (Finland), Karasjok, Berlevåg, Båtsfjord, Lebesby og Gamvik. Kommunesentret er Tanabru og regnes som et knutepunkt i Øst-Finnmark. I 2.kvartal 2024 er det 2795 innbyggere i kommunen. Kommunen har et totalareal på 4051.28 km².

Landskapet i kommunen vår er variert. Tanafjorden huser flere mindre fjordarmer preget av fjellandskap, et unikt planteliv, samt fossiler fra Skandinavias første dyr. Lenger opp i dalen består landskapet av variert løvskog, myrer, innsjøer og elver. Øvre del av kommunen på vestsiden har noe innslag av furuskog. Innbyggertallet på 2792 gir kommunen en befolkningstetthet på omkring 0,73 innb./km².

Avstand fra Tanabru til Nesseby er 30,9 km. Til Båtsfjord er det 107,3 km, til Berlevåg er det 135,1 km, til Karasjok er det 180,2 km, til Gamvik er det 206,3 km, og til Lebesby er

det 103,6 km. Kommunen grenser også til Utsjok kommune i Finland, og avstand til nærmeste tettsted (Nuorgam) på finsk side er 27,1 km. Avstand til Kirkenes (Sør-Varanger kommune) er 141,5 km.

I Båtsfjord, Berlevåg og Vadsø (67,7 km fra Tanabru) finnes det flyplasser som tilhører kortbanenettet. I Sør-Varanger finnes Høybuktmoen lufthavn, samt nærmeste sykehus.

Kommunestyret i Tana består av 19 representanter med vararepresentanter. Ordfører per 2024 er Jon Erland Balto (SP) og varaordfører er Anna Oliva Taksgård (H).

Kommunen er en del av Øst-Finnmark regionråd, som er et interkommunalt samarbeidsorgan og regionråd for kommunene Berlevåg, Båtsfjord, Gamvik, Lebesby, Nesseby, Sør-Varanger, Tana, Vadsø og Vardø.

4.3 En flerkulturell kommune

Samiske forhold

Den samiske kulturen, språket, tradisjonen og næringen er svært viktig og fremtredende i Tana kommune – Deanu gielda.

Tana kommune er en del av det samiske språkforvaltningsområdet, hvor samiske språk og norsk er likestilte språk (Sámediggi, 2024). Sámi ealáhus- ja guorahallanguovddáš / Samisk nærings- og utredningssenter (SEG) er et samisk konsulentfirma som tilbyr ulike tjenester, blant annet gjennom Tana samiske språksenter, hvor de tilbyr språk- og oversettelsestjenester. Deres mål er å bidra til nærings- og samfunnsutvikling i de samiske områdene. Senteret holder til i Tana bru (SEG, 2024).

I kommunen har man 5 reinbeitedistrikter som har beiteområder innenfor kommunegrensen, men det er i hovedsak 3 reinbeitedistrikter som er fremtredende, hvorav 2 (Rbd. 7 og 9) distrikter er fra Tana. Reinbeitedistrikt 7 har sine vinterbeiter i stor grad på østsiden av Tanaelva mot grensa til Finland og sommerbeiter i Berlevåg og Båtsfjord. Distriktet har skilleanlegg ved Nástejávri/Stjernevann. Distrikt 9 har vinterbeite på vestsiden av Tanaelva opp mot Levajok, med skilleanlegg i Levsse (NordAtlas, 2024). Se for øvrig kapitlet om landbruk og reindrift.

Sápmi næringshage

Sápmi næringshage tilbyr bedrifts- og utviklingsrådgiving for nyetablerere og etablerte bedrifter i Nesseby, Tana, Karasjok, Porsanger og Kautokeino. Som næringshage jobber de for aktivitet, nettverk og kompetanseheving for bedriftene i Sápmi, samt gir rådgivning til nyetableringer i området. Sápmi Næringshage AS eies av kommunene; Nesseby, Tana, Porsanger, Karasjok og Kautokeino og 15 ulike bedrifter, blant annet SEG (Sámi ealáhus- ja guorahallanguovddáš), Byggebistand og Finnmark Rein, som alle har lokaler i Tana.

Finske og kvenske forhold

Tana kommune har opp gjennom historien hatt en stor innvandring fra Finland. Som en grensekommune er nærheten til Finland også svært synlig i lokalsamfunnet. Mange har familie, slekt og venner på finsk side. Under covid 19-pandemien ble den ellers naturlige

overgangen mellom Tana og Utsjoki kommuner stengt, og flere familier ble splittet. Dette ble en utfordring for en del som jobber i Tana, men bor i Utsjoki.

Første halvdel av 1700-tallet bosatte det seg kvener langs Tanavassdraget. I 1744 var det i skattemanntallet oppført 5 kvener. På begynnelsen av 1800-tallet dokumentert Rathke (1801) kvener i Seida som bodde i gammer, men Wahlenberg (1802) skriver at de hadde tømmerhus. I 1845 stod det oppført 18 kvener (Masjok 7, Norskholmen 11) (Qvigstad, 1921). I dag har Norske kveners forbund et lokallag i Tana, Tana kvenforening – Tenon kveeniseura. Foreningen hadde jubileum og fylte 20 år i 2024. I dag har Norske kveners forbund et lokallag i Tana, Tana kvenforening – Tenon kveeniseura. Foreningen hadde jubileum og fylte 20 år i 2024.

Andre kulturer

Tana kommune har i flere år tatt imot flykninger fra ulike land. I tillegg til naturlig tilflytting skaper det et flerkulturelt og mangfoldig samfunn i Tana. Det har i flere år vært mulig å kjøpe asiatiske matvarer i Tana. Sommeren 2024 ble det for eksempel gjennomført Thai-festival i Tana.

4.4 Internasjonalt samarbeid

Som kommune er vi opptatt av internasjonale muligheter knyttet til Finland og Sverige. Det internasjonale naboskapet tilfører oss næringsaktivitet og kulturmangfold. Kommunen rekrutterer ansatte fra forskjellige land, og det er etablert interkommunale samarbeidsløsninger på tvers av grensen mot Finland.

Sett i lys av krigen i Ukraina og et mer anstrengt forhold mellom Russland og Norge, EU og NATO, er sikkerhet og beredskap noe som per nå er, og vurderes til å i årene fremover være viktig for kommunen vår.

4.5 Barnehage

Tana kommune har fire barnehager; tre kommunale og en privat. Barnehagene varierer i størrelse; fra en til seks avdelinger.

Tanabru barnehage

Barnehagen ligger ved kommunesenteret Tana Bru. Barnehagen har 6 avdelinger, 5 av de norskspråklige og 1 samiskspråklig. Den gamle barnehagen ble offisielt åpnet 13.oktober 1988, den nye barnehagen ble offisielt åpnet 13.oktober 2022. Vi har begge bygninger i bruk.

Boftsa barnehage

Boftsa barnehage er en del av Boftsa oppvekstsenter, og eies og drives av Tana kommune. Barnehagen startet i 1990 og var da privat. I 1996 ble barnehagen overført til Tana kommune. I 2006 ble barnehagen en del av Boftsa oppvekstsenter.

Boftsa barnehage ligger 2 mil mot Nord fra Tanabru sentrum. Barnehagen er godkjent for 27 plasser, 1 til 6 år, men har mulighet for utvidelse om det blir nødvendig.

Austertana familiebarnehage

Høsten 2023 ble Austertana familie barnehage opprettet, da på grunn av for lavt barnetall til å kunne drive en en- avdelingsbarnehage.

Familiebarnehagen holder til i deler av lokalene til tidligere Austertana oppvekstsenter. Barnehagen er godkjent for 9 plasser for barn i alderen 1-6 år. Det er to ansatte som mottar jevnlig veiledning fra pedagog i Tana bru barnehage.

Giellavealgu mánáidgárdi

Giellavealgu mánáidgárdi er en samisk privatbarnehage lokalisert i de gamle lokalene til Tana fysikalske, nabolokalet til den nye barnehagen i Tana Bru.

Diddi Mánáidgárdi

Diddi Mánáidgárdi var en privat barnehage lokalisert i Tana Bru, i nærheten av Tanabru skole. Deanu sámesearvi/Tana samisk forening var eier av den private barnehagen, som la ned våren 2023 på grunn av bemanning- og rekrutteringsproblemer.

4.6 Barnevern

Vester Varanger barnevern består av Berlevåg, Båtsfjord, Nesseby og Tana som er vertskommune.

Tjenesten har kontorfasiliteter i alle kommunene, men fysisk tilstedeværelse er varierende. Tjenesten er organisert i team og ansatte jobber på tvers av kommunegrensene.

Barn med meldinger ift. innbyggertall 0-17år (prosent)

Tana		KOSTRA-gruppe 6		Troms og Finnmark		Landet	
2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
5,7	9,7	4,3	4,9	5,1	5,3	3,9	4,1

Barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-24 år (prosent)

Tana		KOSTRA-gruppe 6		Troms og Finnmark		Landet	
2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
2,8	3,5	4,4	4,1	...	...	...	...

Undersøkelse med behandlingstid innenfor tre måneders frist

Tana	KOSTRA -gruppe 6	Troms og Finnmark	Landet
------	------------------	-------------------	--------

2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
100	93	87	93	93	91	92	93

Netto driftsutgifter til barneverntjenesten per innbygger 0-22år (kr)

Tana		KOSTRA -gruppe 6		Troms og Finnmark		Landet	
2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
14 350	16 248	13 839	14 782	12 782	10 320	10 320	11 274

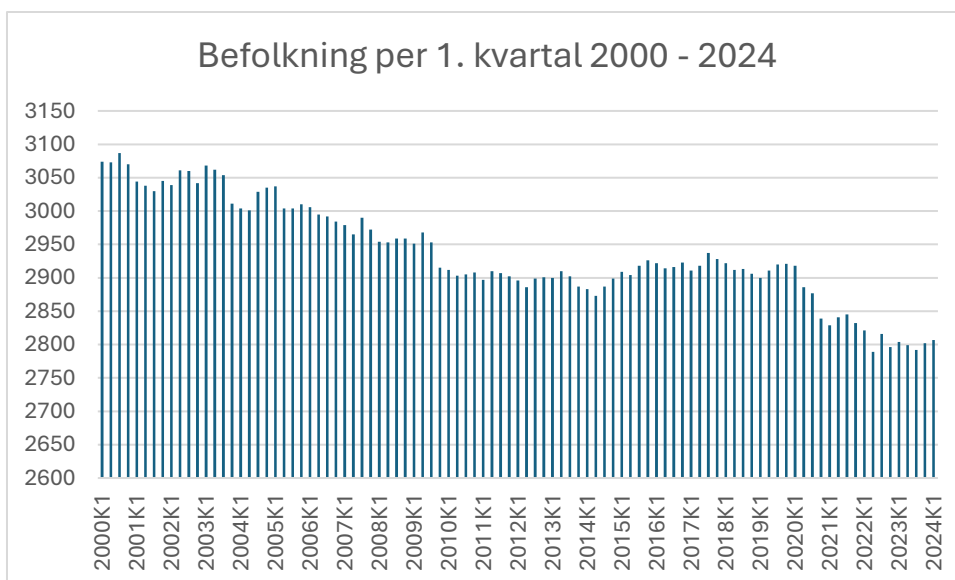
Innkommende bekymringsmeldinger i Tana er høyere enn KOSTRA-gruppen, fylket og landet. Barn med tiltak er litt lavere sammenlignet med KOSTRA-gruppen.

Kommunen leverer likt som KOSTRA-gruppen, landet og bedre enn fylke mht. tremånedersfristen. Ingen fristbrudd vedrører konklusjon av bekymringsmeldinger.

Netto driftskostnader til barnevern er høyere enn KOSTRA-gruppen, fylket og landet som helhet. På den annen side har kommunen høye brutto driftsutgifter pr barn som er plassert av barnevernet.

4.7 Demografi

Per 1. kvartal 2024 har Tana kommune 2794 innbyggere. Forventet utvikling frem mot 2030 og 2050 er henholdsvis 2840 og 2838 innbyggere, basert på SSBs regionale befolkningsframskrivninger. De siste 20 årene har den vært en nedgang i folketallet fra over 3000 innbyggere på begynnelsen av 2000-tallet, til i dag. Fra 2010 var det en delvis stabilisering av folketallet, men fra 2020 fortsatte nedgangen.

Figur 1: Kilde: SSB

Den siste tiårsperioden har Tana hatt et stort fødselsunderskudd, med noe svakt positiv nettoinnflytting. Fødselsunderskuddet har redusert folketallet med 3,4% i denne

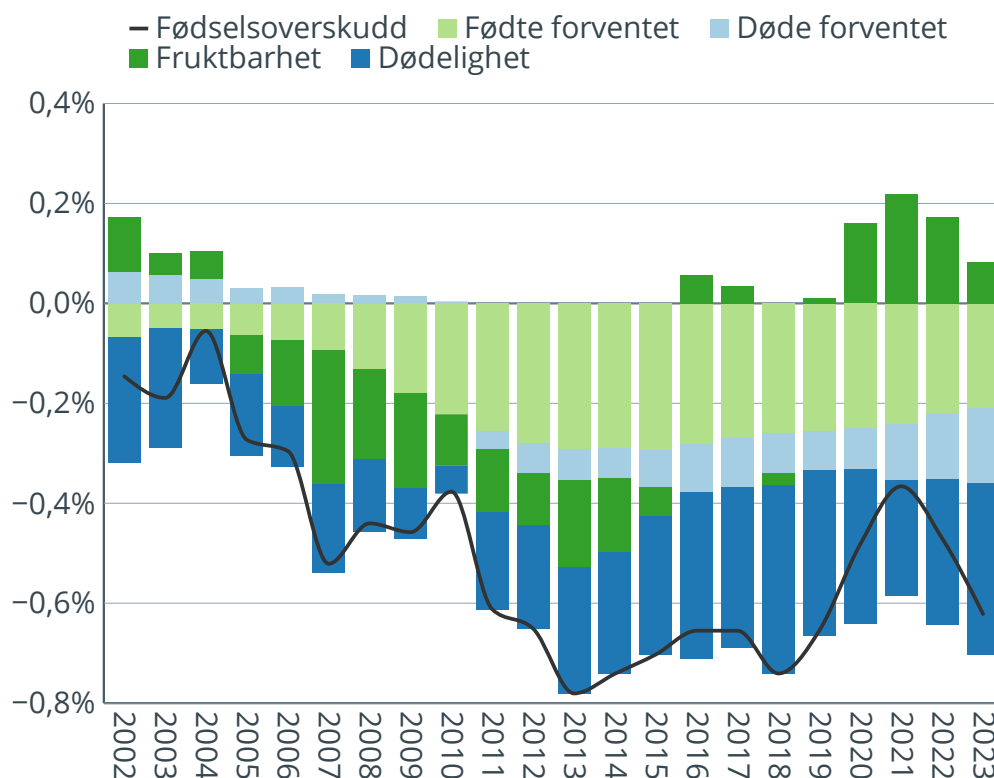
tiårsperioden. Med en nettoflytting på 0,8% har det samlet sett vært en nedgang i folketallet på 2,6% de siste ti årene.

Fruktbarhet og dødelighet

Forventet levealder, for både kvinner og menn i Tana, er lavere enn lands- og fylkesgjennomsnittet (Folkehelseinstituttet, 2024). Tana kommune har hatt høyere dødelighet enn landsgjennomsnittet i alle årene etter 2002 (Telemarksforskning, 2024).

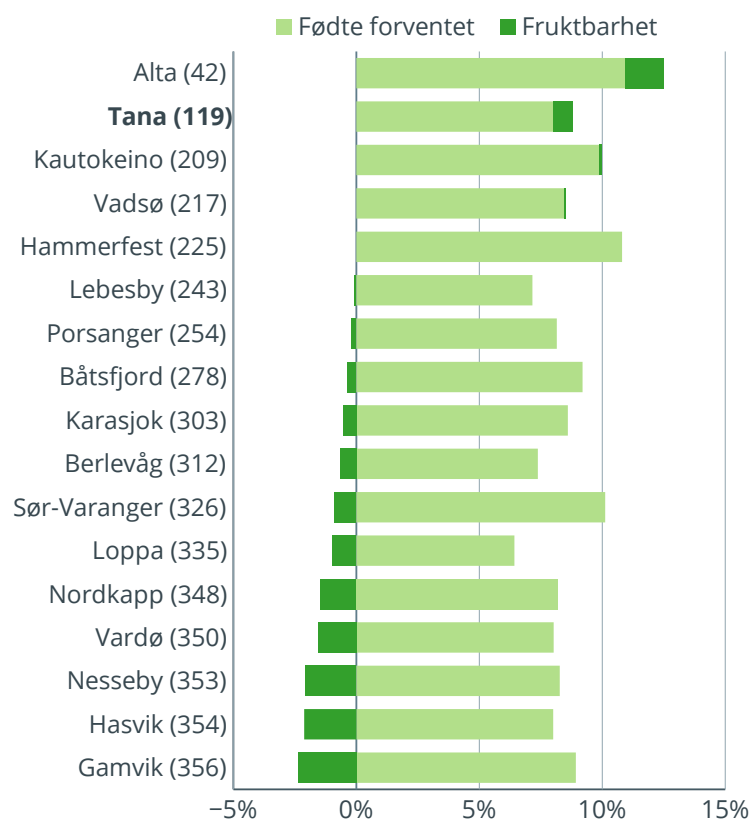
	Tana	Finnmark	Norge
Kvinner	82,1	82,6	84,0
Menn	76,5	78,0	80,3

De siste 5 årene har det blitt født mellom 22 og 32 barn per år i Tana kommune. Dette er omtrentlig likt med Karasjok og Porsanger kommuner som er jevnstore nabokommuner. De regionale variasjonene i fruktbarhet har de siste ti årene vært ganske stabile, med en ganske nøytral trend for Finnmark, hvor det varierer mellom positiv og negativ lav relativ fruktbarhet (differansen mellom forventet og faktisk antall fødte) (Telemarksforskning, 2024).

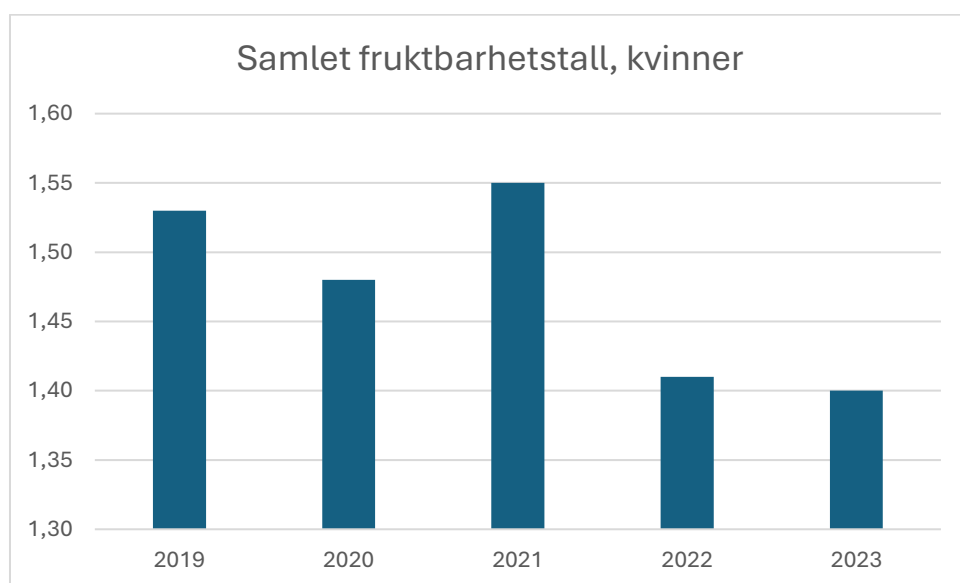

Tabell 1: Fruktbarhet og dødelighet i Tana. Kilde: (Telemarksforskning, 2024)

I den siste tiårsperioden har relativ fruktbarhet i Tana vært høyere enn de fleste kommunene i Finnmark med 8,01% forventet fødte og 8,81% relativ fruktbarhet (faktiske fødte).

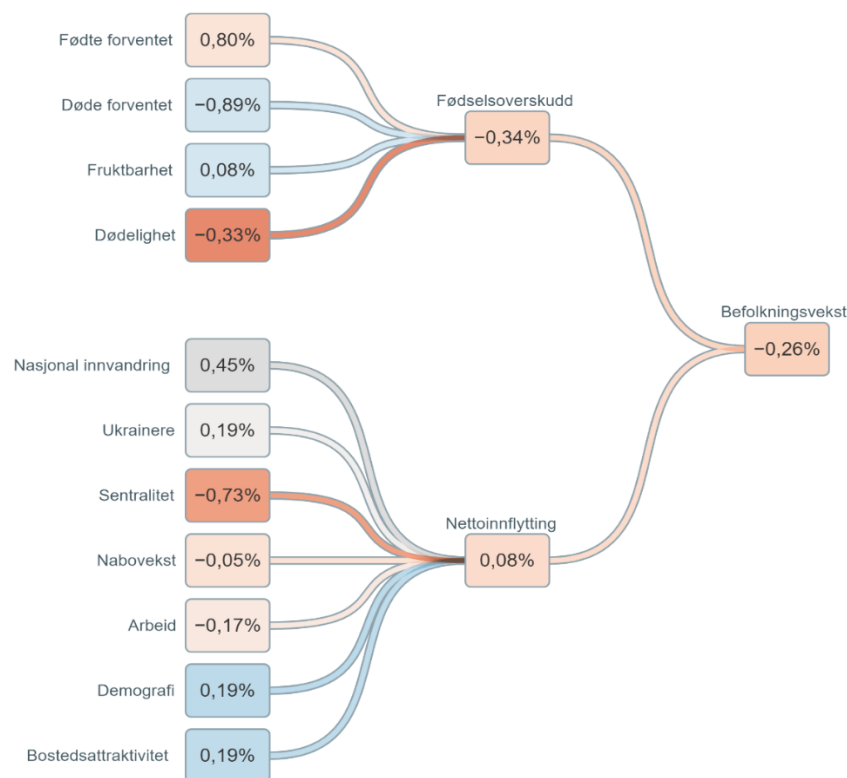
Tabell 2: Forventet andel fødte og relativ fruktbarhet. Kilde: (Telemarksforskning, 2024)

Tabell 3: Samlet fruktbarhetstall (gjennomsnittlig antall levendefødte barn per kvinne i kvinnens fødedyktige periode), kvinner i Norge.

Befolkningsvekst

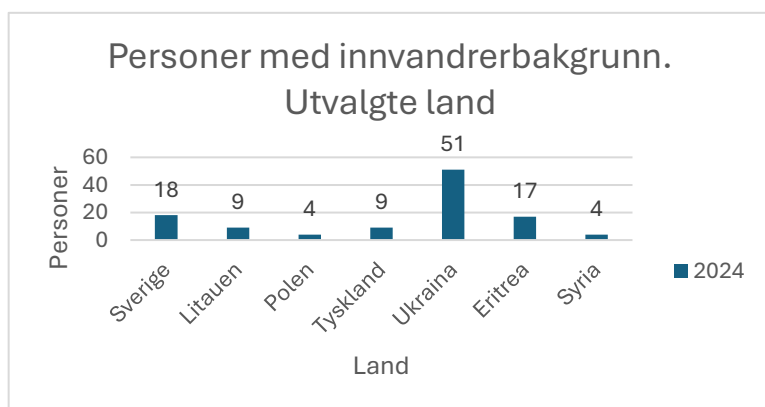
De siste 10 årene har befolkningsveksten vært på -0,26% (Telemarksforskning, 2024). I figuren under vises samlet befolkningsvekst dekomponert i ulike årsaker.

Figur 2: Dekomponert befolkningsvekst i Tana.

4.8 Innvandring

Ukrainske flyktninger utgjør en del av befolkningsveksten i Tana kommune i 2023. I 2022 kom det 20 ukrainere til Tana, og i 2023 kom det 35 ukrainere, noe som førte til en befolkningsvekst i 2023 på 4 personer. I forhold til folketall, var Øst-Finnmark den regionen med nest mest innvandring av ukrainere i 2023¹. Uten de ukrainske flyktningene, ville Tana kommune hatt en negativ befolkningsvekst i 2023 på 1,1%.

Figur 3: Personer med innvandrerbakgrunn. Kilde: SSB

¹ <https://www.regionalanalyse.no/rapport/5628/1/1>

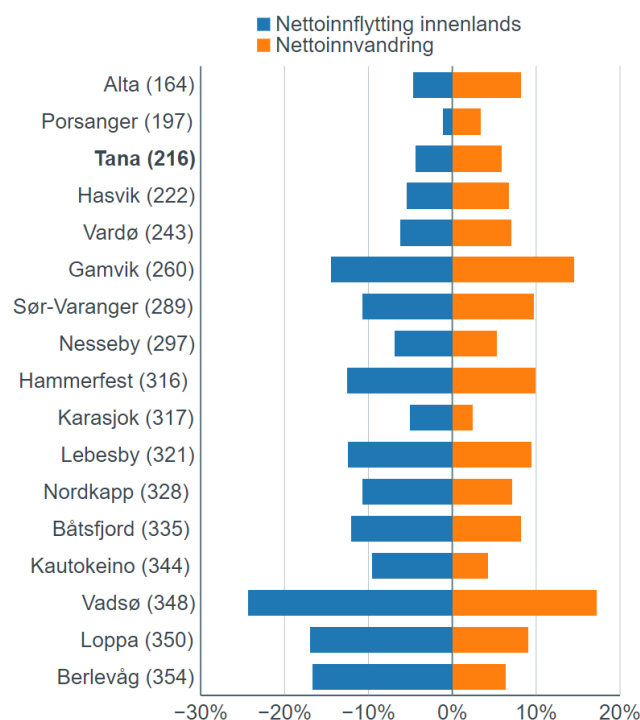
I figuren til høyre kan vi se hvordan den samlede nettoflyttingen fordeler seg på innvandring og innenlands flytting i Tana og sammenlikningsstedene i den siste tiårsperioden. I 2022 og 2023 var det som tidligere nevnt mange ukrainere med i den innenlandske flyttingen, fordi flyttinger av ukrainere fra mottak til bosettingskommune ble registrert som innenlands flytting.

Tana har hatt en nettoinnvandring tilsvarende 5,9 prosent av folketallet i den siste tiårsperioden. Den innenlandske nettoflyttingen har derimot vært negativ tilsvarende 4,3 prosent av folketallet.

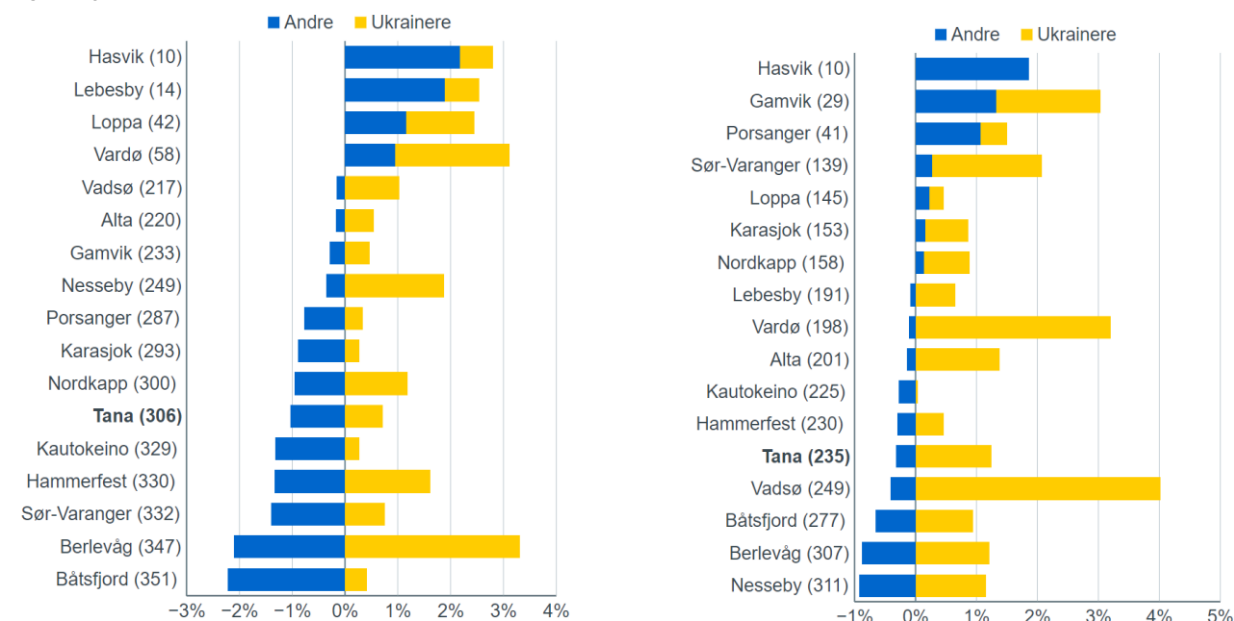
I 2023 hadde Tana en nettoinnvandring på 0,6 prosent og en innenlandsk netto innflytting på 0,4 prosent. Den positive innenlandske innflyttingen skyldes at mange ukrainske flyktninger som ble bosatt ble registrert innflyttet fra en annen norsk kommune.

Nettoflytting med og uten ukrainere

Som nevnt tidligere, var det mange ukrainere som flyttet mellom mottakskommune og bosettingskommune i 2022 og 2023. Det blir da registrert som innenlands flytting, selv om det dreier seg om ukrainske flyktninger som kanskje bare har opphold seg i landet i kort tid.

Tabell 4: Kilde: Regional analyse.

Grafen til venstre viser innvandring fra andre land og innvandring fra Ukraina i 2022, mens grafen til høyre viser tilsvarende tall for 2023. Kilde: Regional analyse

Økt innvandring fra ulike grupper i forskjellige perioder vil påvirkes av nasjonale, men kanskje særlig internasjonale forhold. Ulike konflikter og krigssituasjoner vil legge føringer for når det er økt innvandring til Norge generelt, men også til de enkelte kommuner. I Tana har det vært en god del innvandring fra Russland og Finland. Andelen første- og andre generasjons innvandrere utgjorde i underkant av 20% av befolkningen i 2012. Særlig innenfor pleie- og omsorgssektorene har det blitt rekruttert finske og russiske arbeidere (Eriksen, 2012).

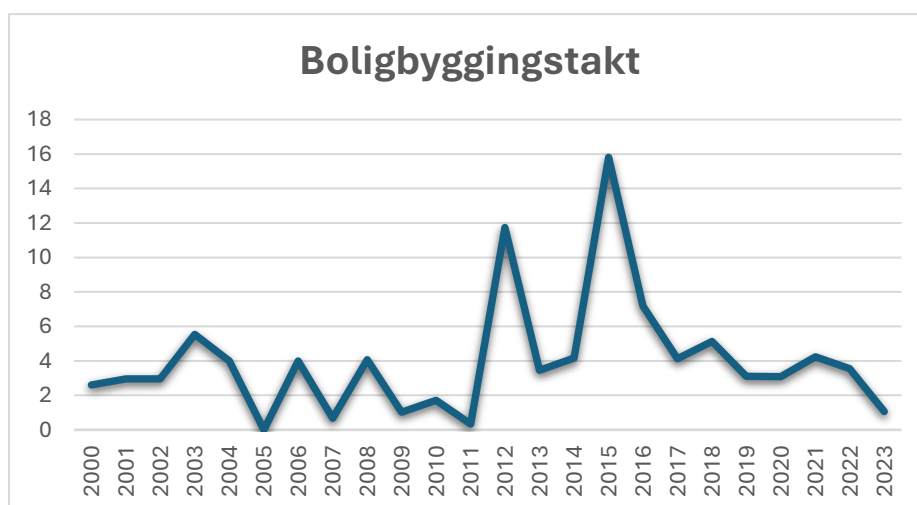
4.9 Boliger og bosettingsmønster

Den generelle boligsituasjonen i Tana anses å være god, men det er mange som har problemer med å komme inn på boligmarkedet. Det synes å være mangel på utleieboliger, både på det offentlige og private markedet i sentrumsområdet. Utenfor sentrumsområdet er det tilgang på utleieenheter, men etterspørselen er ikke like stor i distriktet.

Tana er en langstrakt elvedalskommune med bosetting langs store deler av Tanaelva. Utenfor sentrumsområdet finner man noen av de største bygdene i Sirbmá/Sirma, Buolbmát/Polmak, Máskejohka/Masjok og Ruostafielbmá/Rustefjelmá. I tillegg er det bygder ved sidefjordene til Tanafjorden og ved Tanafjorden, som Vestertana, Torhop, Smalfjord og Austertana

Bosettingsmønsteret i kommunen kan oppleves som at flere og flere bor sentralt. Høye kostnader tilknyttet utbygging av infrastruktur gjør at det bygges færre boliger utenfor sentrumsområder, hvor det er tilgang på kommunale og private tomter med ferdig opparbeidet vann, veg og strøm. Kommunen har flere tomter i sentrumsområdet i «Detaljregulering for Čorroguolbba boligområde». Et fåtall av disse er bygd ut.

I Tana har det i flere år vært en lav boligbyggingstakt. I 2023 ble det bare bygget tre nye boliger, som ga en boligbyggingstakt på 1,1 nye boliger per 1000 innbyggere. I snitt har det blitt bygget 5,1 nye boliger per 1000 innbyggere i den siste tiårsperioden (Telemarksforskning, 2024).

Figur 4: Boligbyggingstakt – Antall fullførte boliger per 1000 innbyggere (Telemarksforskning, 2024)

Tall fra SSB (2024) viser at per 2024 var det i Tana:

Bygningstyper	2024
Enebolig	1468
Tomannsbolig	150
Rekkehus, kjedehus og andre småhus	97
Bygning for bofellesskap	43
Andre bygningstyper	57

4.10 Samfunnssikkerhet, beredskap, brann og ulykkesvern

I kommunen er det avdeling for infrastruktur som har ansvaret for brann og ulykkesvern. Samfunnssikkerhet og beredskap, på et mer overordnet plannivå ligger hos Vestre Varanger plankontor.

5441 Deatnu-Tana	2023
Anslått erstatning for bygningsbranner (kr)	36.685.000
Antall piper	1950
Antall piper feiet	967
Andel piper feiet (%)	49,6
Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (kr)	745

(Statistisk sentralbyrå, 2024)

UTRYKNINGER OG OPPDRAG	2020	2021	2022	2023	2024*	SUM
AKUTT FORURENSNING	1	2				3
ANNEN ASSISTANSE	5	18	8	12	5	48
BRANN I BYGNING	3	7	4	6	2	22
ANNEN BRANN	1	2		5		8
PIPEBRANN				2		2
BRANN BIL/CAMPING/ TYNGRE KJØRETØY	4	2	3	5		14
BRANN I GRESS/KRATT	1	3	4	1	1	10
MATLAGING/TØRRKOKING	3		1	1		5
NATURKATASTROFE/EKSTREMVÆR		1				1
TRAFIKKULYKKE	2	5	4	1		12
TRAFIKKULYKKE	2		2	1		5
M/FASTKLEMTE/SKADEDE PERSONER						
TRAFIKKULYKKE TYNGRE KJØRETØY	2			2		4
OVERFLATEREDNING/DRUKNING		1	1			2
FALSK ALARM	3	14	7	7	5	36
UNØDIGE ALARMER	8	2		1		11
ØVELSE		1	4	8	4	17
SUM	35	57	34	44	13	183

* Per 31.07.2024 (Tana kommune, 2024)

Tana brann- og redningsvesen

Tana brann- og redningsvesen har per 31.07.2024, 17 mannskaper, med mål om 22 på sikt. Herunder én brannsjef, én beredskapsleder og én brannforebygger. 2 mannskaper er i vaktordning hver uke, der én er utrykningsleder og en har vanlig vakt.

Turnusen er lagt opp til seks utrykningsledere som har vakt hver sjette uke, og brannkonstablene ruller på mannskapsvakt (ca. hver 12-16 uke). Det er ekstra beredskap i høytider.

Tana brann- og redningsvesen har øvingsområder på ØFAS for røykdykking, noe som gjør at man kan ha røykdykkere i beredskap. Dette krever 4 røykdykk i året, hvorav 3 er kalddykk og 1 i varme containere.

Det er øvelser spredt utover året, med mål om 8-10 øvelser per år. Det samarbeides med politi og ambulanse med en årlig PLIVO-øvelse. De har også en akutthjelper-gruppe som får opplæring av norsk luftambulanse årlig.

Tana brann- og redningsvesen er også en del av IUA Øst-Finnmark som er et interkommunalt utvalg mot akutt forurensning på land og vann.

De siste årene har Tana brann- og redningsvesen samarbeidet med Nesseby brannvesen. De har også samarbeid med Sivilforsvaret i forhold til sjekk og vedlikehold av utstyr og kjøretøyer.

SMS-Varsling

Tana kommune benytter «Varsling 24» for å varsle innbyggere i et geografisk område om hendelser. Dette kan være hendelser som vannavstengning, stengte veier, evakuering eller andre forhold som krever rask informasjon. For å nå ut til innbyggere benyttes informasjon fra Folkeregisteret til Skattedirektoratet, bedrifter med adresser i området, gjennom Enhetsregisteret og kommunens tilleggsregister som man kan benytte dersom man har bedrift eller adresse som ikke er registrert med bostedsadresse.

Andre varslingsmedier

Kommunen deler farevarsler og andre meldinger på kommunens hjemmesider.

4.11 Eiendomsforvaltning

Tana kommunale eiendomsselskap KF

Tana kommunale eiendomsselskaps (TKE) formål er å føre opp og forvalte kommunale eiendommer. TKE KF vil i løpet av 2024 ha 9400 m² boligmasse å forvalte og leie ut fordelt på ca. 128 boenheter. Foretaket leier ut flerbrukshallen og svømmehallen. Ved utgangen av 2023 vil TKE KF ha en lånemasse på ca. 39,9 millioner kroner.

Kommunale boliger

- Tana kommune har 50 boliger tilgjengelig for helsetjenesten/NAV/botjenesten.
- Pleie- og omsorg disponerer 25 boliger.

- For vanlig utleie og utleie til ungdom disponerer kommunen 24 boliger.
- Kommunen har 6 boliger tilgjengelig i bofellesskap for psykisk utviklingshemmede.
- Kommunen disponerer 2 innleide boliger for videre utleie.
- På omsorgssenteret er det 22 tilgjengelige boliger.
- Totalt utgjør de overnevnte boligene 129 boliger. I 2023 er i gjennomsnitt 87% av disse boligene utleid (Tana kommune, 2023)

4.12 Grunnskole og utdanningsnivå

Grunnskole

Tana kommune har per 2024, 3 offentlige skoler grunnskoler; Tanabru skole, Boftsa Oppvekstsenter og Deanu sámeskuvla, samt en privatskole; Tana Montessoriskole.

Tall fra SSB (2023) viser at 60,6 % av elevene på 1.-4.trinn benytter seg av SFO-tilbud. Netto driftsutgifter per innbygger til grunnskole i kommunen var i 2023 på 13 451 kr (ssb.no). Dette er noe lavere enn i KOSTRA-gruppen (16 747 kr), men nokså likt tall fra tidligere Troms og Finnmark fylke (13 813 kr) og landet som helhet (13 449 kr).

74,3 % av elevene i grunnskolen benytter seg av skoleskysstilbud. 2 % av elevene i grunnskolen får særskilt norskopplæring. (ssb.no: 2003). Alle grunnskolene i kommunen har SFO-tilbud, samt skoleskysordning via Finnmark Fylkeskommune.

Skolene i Tana Bru

Tanabru skole og Deanu sámeskuvla er plassert i ytterkant av kommunesentret, og begge skolene er 1.-10. skoler. Skolene ligger ved siden av hverandre og har begge nær tilgang til Tana Flerbrukshall, hvor alle skolene benytter seg av svømmehall og idrettshall. Forventet elevtall for Deanu sámeskuvla høsten 2024 er 93. Tanabru skole har et forventet elevtall på 107 elever.

Boftsa skole

Skolen i Boftsa er en 1.-7.skole og har 21 elever per høsten 2024. Skolen ligger ca. 20 km (nord) for kommunesentret og er en distriktskole.

Tana Montessoriskole

Tana Montessoriskole er en 1.-10. skole og startet opp i august 1999 som den første private grunnskole i Finnmark, og Nord-Norges første Montessoriskole.

Skolen ligger i Søndre Luftjok, ca. 6 km fra kommunesenteret Tana bru. Skolen samarbeider med kommunen ved bla. kjøp av tjenester, og bruker sløydsal og idrettshallen i Tana Bru.

Sirbmá og Austertana skole

Kommunen har også to skoler som er midlertidig stengt pga. lave elevtall. Sirbmá skole (ca. 47 km fra kommunesentret) ble stengt i 2022, mens Austertana skole (ca. 44 km fra kommunesentret) ble stengt i 2021.

Videregående skole

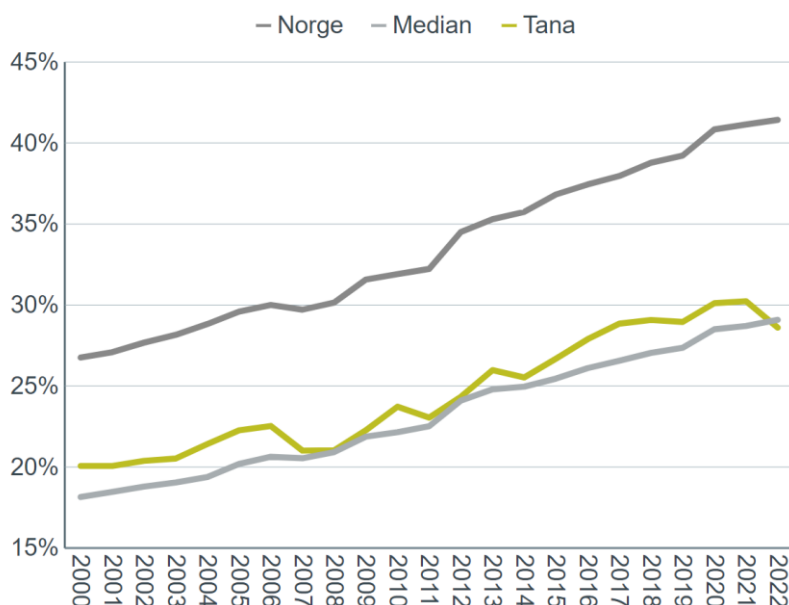
Tana videregående skole eies av fylkeskommunen og tilbyr opplæring innenfor naturbruk, landbruk, heste- og dyrefag, hundekjøring og arktisk friluftsliv, samt generell studiekompetanse. Skolen tilbyr også lærlingeplasser innenfor ulike fagområder. Skolen er lokalisert ca. 28 km fra kommunesentret.

Det er samarbeid mellom Tana videregående skole og grunnskolene i kommunen omkring leirskole, enkelte uteaktiviteter og praktisk opplæring utenfor klasserommet. Også Nesseby kommune samarbeider med Tana videregående skole for gjennomføring av leirskole.

Øst-Finnmark kunnskapssenter HUB Tana

Øst-Finnmark kunnskapssenter HUB Tana har sine lokaler på Kunnskapens hus i Tanabru. ØFK inngår i kommunens satsing på å sikre en bærekraftig tilførsel av nødvendige ressurser i form av mennesker, kapital og kompetanse. Kommunen har engasjert Tana videregående skole for å effektivisere kommunens satsing. Målet er å bidra til samarbeid, innovasjon og en helhetlig tilnærming til regionens vekst. ØFK tilbyr blant annet nettstudier via andre studiesteder i Norge.

Utdanning

Figur 5: Regional analyse

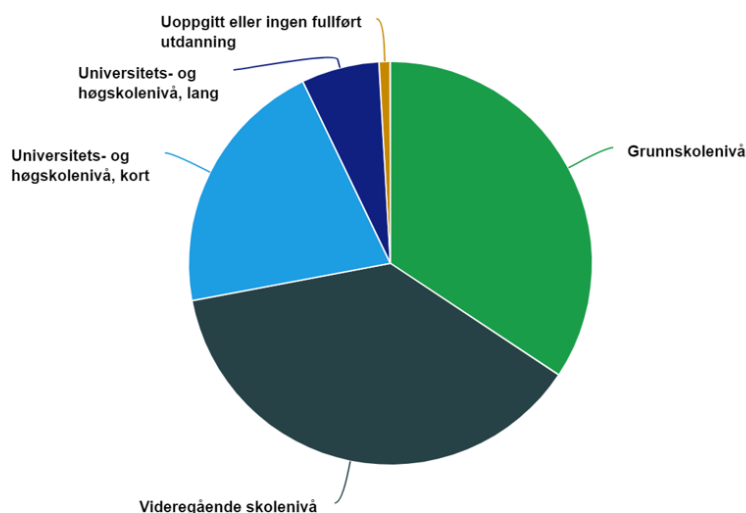
I Tana har 28,6 prosent av den sysselsatte befolkningen minst tre års høyere utdanning. Det er lavere enn andelen i Norge, og i 2023 ble også andelen lavere enn medianen av kommunene.

Medianverdien for utdanningsnivå i kommuner er 29,0 prosent. For regioner er medianverdien 36,0 prosent. Den lokale næringsstrukturen vil også være med på å

påvirke utdanningsnivået i en kommune. I kommuner hvor primær og sekundærnæringene er hovednæringene, vil behovet for yrkesfaglige utdanninger dominere.

Figuren og tabellen nedenfor viser ulike fullførte utdanningsnivåer for Tana kommune, for personer 16 år og oppover (ssb.no).

Høyeste fullførte utdanningsnivå

Kilde: Befolkningens utdanningsnivå, Statistisk sentralbyrå

Utdanningsnivå	Personer 16 år og over
Grunnskolenivå	798
Videregående skolenivå	877
Universitets- og høghskolenivå, kort	484
Universitets- og høghskolenivå, lang	145
Uoppgitt eller ingen fullført utdanning	21

4.13 Helse og omsorg

Tana kommune har fra januar 2023 gått over til en klar tonivå-lederstruktur i helse. Der kommunedirektøren utgjør beslutningsnivå 1 og virksomhetene utgjør beslutningsnivå 2. Formålet med dette var først og fremst å skape organisasjonsklarhet med hensyn til ansvar, roller og myndighet for å kunne levere effektive og gode tjenester og beslutninger.

Helsesektoren består av:

- Tana botjeneste med ansvar for omsorgsboliger til funksjonshemmede og omsorgsbolig psykiatri
- Tana hjemmetjeneste består av hjemmesykepleie, praktisk bistand (hjemmehjelp) og dagsenter

- Tana omsorgssenter med ansvar for omsorgsboliger knyttet til geriatri
- Tana sykehjem tilbyr tjenester til pasienter på langtids- og korttidsplass, avlastning, rehabilitering, KAD/akutt og til pasienter på skjermet enhet
- Helsetjenesten som består av kommuneoverlege, legestasjon og legevakt, kommunepsykolog, rus- og psykisktjeneste, helsestasjonen, jordmor, ergoterapeut og fysioterapeut
- NAV der kommunen og staten har felles ansvar for NAV-kontoret

I 2023 inngikk Tana kommune et samarbeid om felles tildelingskontor sammen med Berlevåg, Båtsfjord og Nesseby. Formålet med denne avtalen er å sikre gode og likeverdige kommunale tjenester til innbyggerne, samt. Bidra til forsvarlige tjenester og en langsiktig bærekraftig kommuneforvaltning.

Demografiutvikling og arbeidskraft

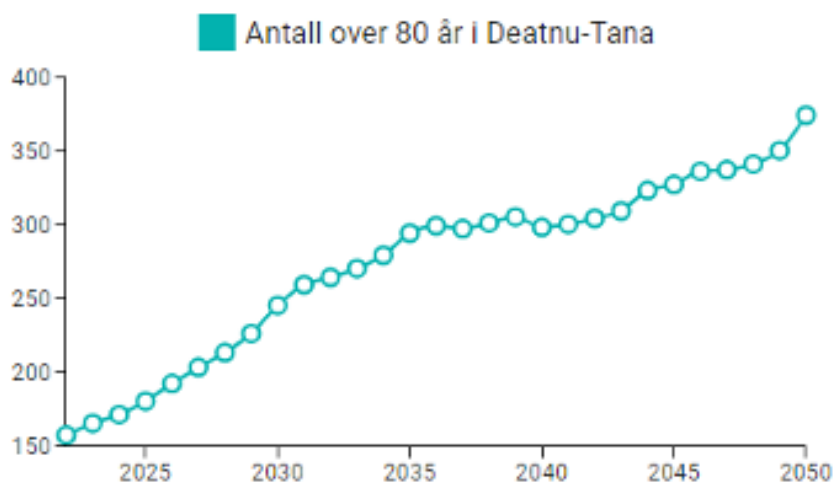
Som i andre europeiske land, går Norge mot et økt antall eldre, mens antallet i yrkesaktiv alder stagnerer og forventes å gå ned midt på 2030-tallet, slik at forsørgerbyrden øker fra rundt 25 prosent i 2022 til 37 prosent i 2024. Utviklingen er særlig merkbar i små kommuner i utkantstrøk. For eksempel forventes det i 2040 kun 1,6 yrkesaktive per pensjonist i kommuner med mindre enn 3000 innbyggere. Det blir utfordrende å rekruttere arbeidskraft og helse- og omsorgspersonell til slike kommuner i framtiden.

Demografiutviklingen har betydning for helse- og omsorgsbehovene, men det betyr også mye for etterspørselen av arbeidskraft. En forventet og godt begrunnet økning i tjenestebehovet vil føre til økt behov for sysselsetting i helse- og omsorgstjenesten, noe som igjen vil gå ut over andre prioriteringer og formål (NOU 2023:4, kap. 2).

Vi står allerede i en omfattende mangel på helsefaglig kompetanse, noe som forventes å øke i årene framover. Konsekvensen av demografiutviklingen er altså at vi får økt etterspørsel av arbeidskraft, samtidig som befolkningen vil ha økende behov for helse- og omsorgstjenester.

Konkurransen om kompetente hoder og hender innen helse- og omsorg har blitt langt hardere. Vi konkurrerer om den samme arbeidskraften både med nabokommuner, men også med spesialisthelsetjenesten. Mangelen på helsepersonell vil forsterkes ytterligere dersom ikke flere velger eller får mulighet til å utdanne seg innen helse- og omsorgsfaget.

Vi ser at antall personer over 80 år i Tana kommune vil øke drastisk fram mot 2050. Et sentralt spørsmål blir hva slags tjenester, bemanning og kompetanse kommune må tilegne seg for å håndtere veksten i antall personer over 80 år. Framtidsverktøyet til KS viser følgende trend:

4.14 Avfallshåndtering

Kommunen er tilknyttet Øst-Finnmark Avfallsselskap AS (ØFAS AS), som er eid av kommunene Nesseby, Sør-Varanger, Tana, Båtsfjord, Berlevåg, Vardø og den finske kommunen Utsjok.

Årsgebyr for avfallstjenesten var i 2023 på 4.116 kr ekskludert mva. For KOSTRA-gruppe 6 var tilsvarende tall 3.803 kr, mens den for Finnmark fylke og landet som helhet var på henholdsvis 5 159 kr og 3 854 kr (Statistisk sentralbyrå, 2024).

Husholdningsavfall per innbygger lå i 2023 på 345,0 kg (Statistisk sentralbyrå, 2024).

4.15 Kirke og religion

Innenfor Tana kommunes grenser finnes 7 kirker, alle i materialet tre (kilde: Wikipedia).

77,5 % av befolkningen i kommunen er medlemmer av Den Norske Kirke (2023), noe som er høyere enn landet (62,6 %) og tidligere Troms og Finnmark fylke (71,8 %). I 2020 (de senest oppdaterte tallene) var 4,9 % av befolkningen i kommunen medlemmer av andre tros- og livssamfunn enn den norske kirke.

4.16 Klima, energi, naturmangfold og miljø

Klimaprofil

Tilgjengelig kunnskapsgrunnlag er Klimaprofil Finnmark (oppdatert 2021). Klimaprofilene gir et kortfattet sammendrag av dagens klima, forventede klimaendringer og klimautfordringer. Høye klimagassutslipp er lagt til grunn i profilen, altså et scenario hvor klimagassutslipp fortsetter å øke i årene fremover. Profilen behandler klima i en år 2100 kontekst. Den gir ikke spesifikke data for Tana kommune. Det er også forskjeller internt i

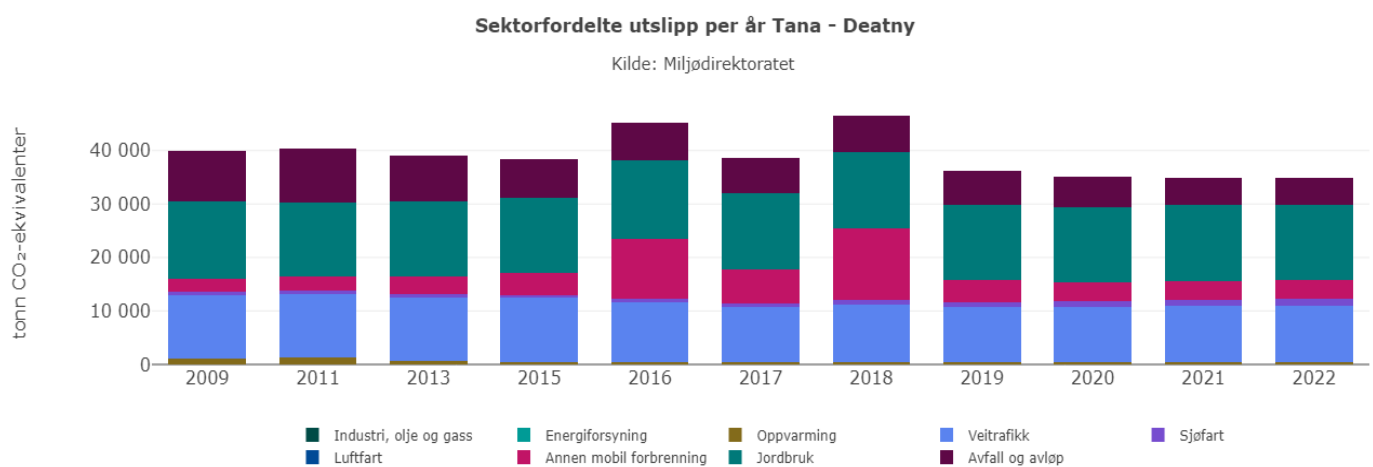
Finnmark, spesielt mellom vidda og kystområdene. Dette øker usikkerheten om effekter som angår kommunen vår. Usikkerheten er likevel ikke så stor, spesielt når en legger konsekvenser til grunn, at den kan frita kommunen fra å legge profilen til grunn for kommunal planlegging.

- Den gjennomsnittlige årstemperaturen kan forventes å øke med ca. 5,5 °C. Varangerhalvøya og østlige deler av fylket er blant områdene som kan vente størst økning. Økningen i temperatur blir størst om vinteren, med ca. 6,5 °C, men tilsvarende økning for sommeren estimeres til ca. 5 °C. Vekstsesongen vil øke med 1–3 måneder, og mest i ytre kyststrøk. Vinterstid vil dager med svært lav temperatur bli sjeldnere.
- Årsnedbøren er forventet å øke med i underkant av 20% frem til slutten av århundret. Det meste av økningen forventes å komme i vår (ca. 15%)-, sommer (ca. 25%) og høstperioden (ca. 20%)., mens det i vinterperioden forventes en mindre økning (ca. 5%). Episoder med kraftig nedbør vil øke vesentlig, både i intensitet og hyppighet hele året. Dette vil få konsekvenser for overvannshåndtering.
- Klimamodellene gir liten eller ingen endring i vindforhold i dette århundret, men usikkerheten i framskrivningene for vind er stor. Det viktigste for kommuner er at kunnskap om lokale vindforhold tas med i planleggingen.
- Det kan forventes betydelig reduksjon i snømengdene. Snøsesongen kan bli 3-4 måneder kortere. Smelteepisoder om vinteren blir flere. Permafrosten blir betydelig redusert.
- Klimapåslaget for overvann er det samme som klimapåslaget for kraftig nedbør. Det er viktig å ta hensyn til overvann tidlig i arealplanleggingen, da vannet må sikres tilstrekkelig plass.
- Gradvis reduserte snømengder vil gi gradvis mindre snøsmelteflommer, mens mer nedbør som regn vil føre til at regnflommene blir større. Økt forekomst av lokal, intens nedbør øker sannsynligheten for flom i tettbygde strøk og i små, bratte vassdrag som reagerer raskt på regn. Man må være spesielt oppmerksom på at mindre bekker og elver kan finne nye flomveier.
- Selv om sommernedbøren kan forventes å øke, vil også fordampningen øke med høyere temperatur. Det kan medføre lav sommervannføring i elver. Dette medfører igjen noe økt sannsynlighet for tørke og skogbrannfare, samt behov for jordbruksvanning.
- Det er grunn til økt aktsomhet mot kvikkleireskred, snøskred, jordskred, flomskred og sørpeskred. For snøskred vil faren deretter avta på lengre sikt når det finnes mindre snø. Ved utredning og kartlegging av skredfare i forbindelse med arealplanlegging og utbygging, er det viktig at alle typer skred vurderes nøye i tråd med relevante lover, forskrifter og veiledere.
- Havnivåstigning kan føre til at stormflo og bølger strekker seg lengre inn på land, som igjen kan føre til skade på bebyggelse og infrastruktur. Vindoppstuvning kan

forsterke konsekvensene. Det er ikke ventet vesentlig endring i bølgeforholdene, men som for vind er usikkerheten stor.

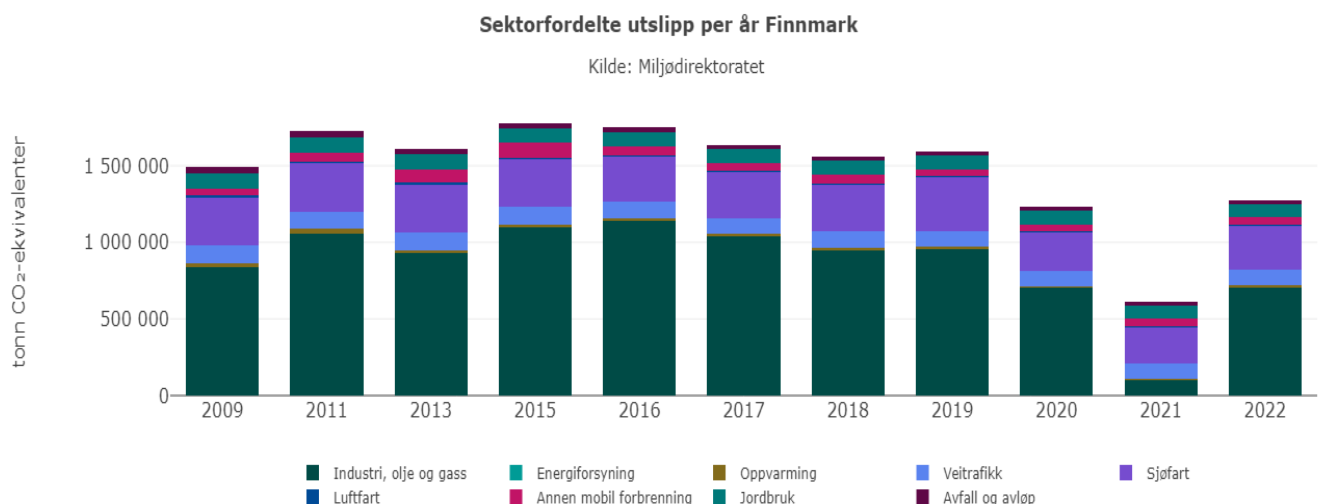
Utslipp av klimagasser

Figuren under viser utslipp av klimagasser innenfor kommunegrensen i perioden 2009-2022. Hovedkildene er veitrafikk og jordbruk, i samsvar med kommunens transport- og næringsstruktur. Avfall og avløp, samt annen mobil forbrekking står for majoriteten av de resterende utslippene. Innen veitrafikk står tunge kjøretøy for majoriteten av utslippene, med personbiler på plassen bak. Innen jordbruk kommer størstedelen av utslippene fra fordøyelsesprosesser hos husdyr, etterfulgt av jordbruksarealer og gjødselhåndtering. Bruk av fossilt brensel til oppvarming av bygg er kraftig redusert i perioden.

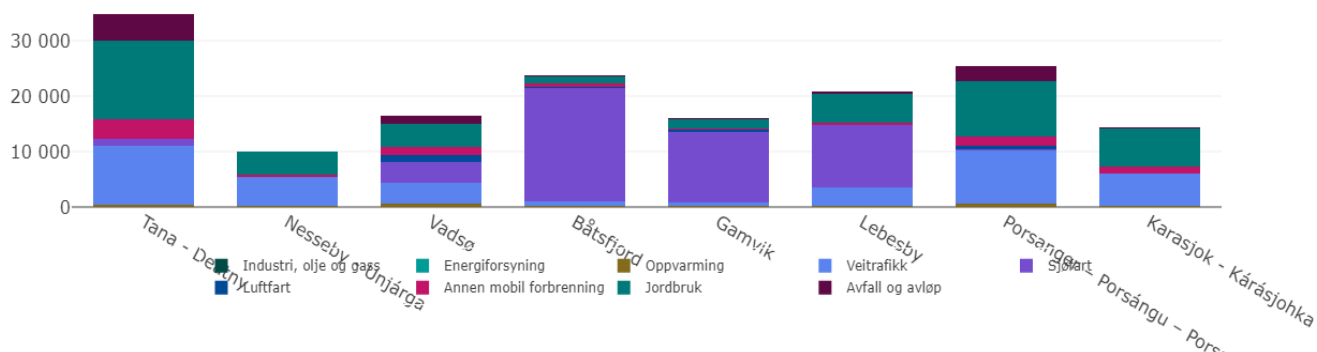
Figur 6: Miljødirektoratet

Tanas utslippsprofil er forskjellig fra fylket og flere av nabokommunes profiler, noe som skyldes samferdsel, næring og andre strukturelle forhold. Samtidig finnes likhetstrekk med enkelte andre kommuner. Profiler for Finnmark fylke og nabokommuner er vist under. NB: Kraftig fall i utslipp i Finnmark i 2021 må ses i sammenheng med nedstenging av Melkøya, etter brann i 2020.

Tana - Deatny, Nesseby - Unjárga, Vadsø, Båtsfjord, Gamvik, Lebesby, Porsanger - Porsángu - Porsanki og Karasjok - Kárásjohka

Kilde: Miljødirektoratet

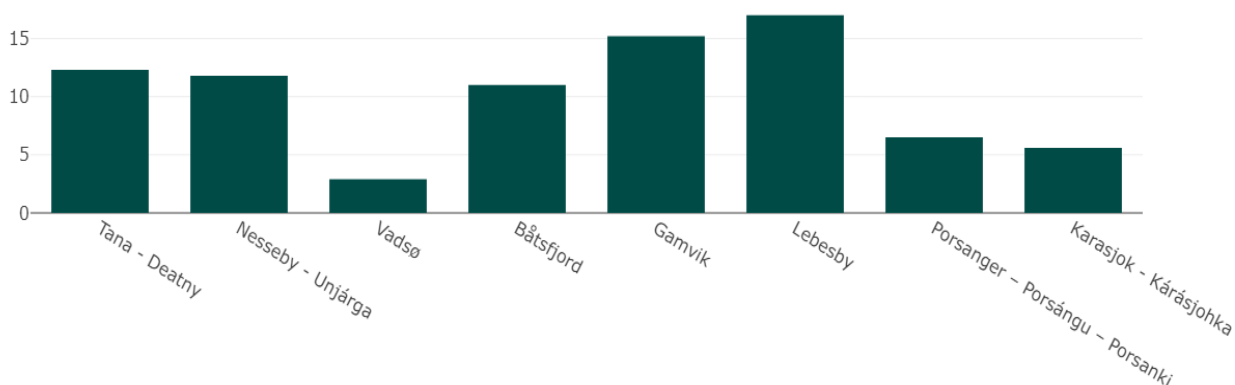
Figur 7: Miljødirektoratet

Figur 9: Figuren viser år 2022. Kilde: Miljødirektoratet

Av figuren over kan vi se at Tana hadde de største totale utslippene av alle nabokommunene i 2022. Vi har samtidig den nest største befolkningen (bak Vadsø). Utslipp per innbygger i kommunen vår var i 2022 på 12,3 tonn CO2 ekvivalenter, slik vist i figuren under. Dette er lavere enn enkelte nabokommuner, og høyere enn andre. For Finnmark fylke var utslipp per innbygger ca. 17,1 tonn CO2 ekvivalenter i 2022, men det må påpekes at Hammerfest og virksomheten på Melkøya her trekker kraftig opp.

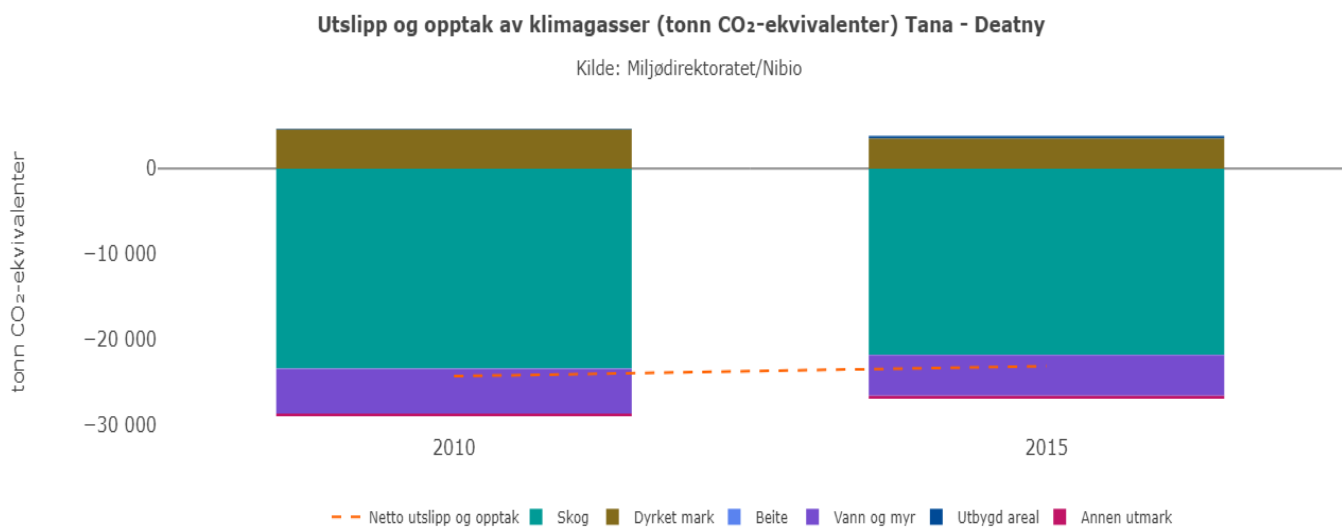
Tana - Deatny, Nesseby - Unjárga, Vadsø, Båtsfjord, Gamvik, Lebesby, Porsanger - Porsángu - Porsanki og Karasjok - Kárásjohka

Kilde: Miljødirektoratet

Figur 8: Utslipp per innbygger i Tana og nabokommuner 2022. Kilde: Miljødirektoratet.

Nedenfor vises utslipp og opptak fra sektoren “skog og annen arealbruk” i Tana i årene 2010 og 2015. Denne viser at betydelige deler av utslippene i kommunen tas opp naturlig. Om vi sammenligner med figuren over for totale utslipp i kommunen vår, ser vi at majoriteten av dette tas opp naturlig, først og fremst av skog i kommunen vår. Det er også verdt å merke seg at skogen i kommunen tok opp om lag 10% mindre utslipp i 2015 sammenlignet med 2010.

Figur 10: Miljødirektoratet

Mulige konsekvenser for planlegging

Klimaendringene forventes å påvirke kommunen og lokalsamfunnet vårt på flere måter:

- Et endret risikobilde for samfunnssikkerhet og beredskap.
- Endrede vilkår for landbruket, reindriften, fiskeriene og havbruk.
- Lengre barmarksesong og lengre vekstsesong, herunder muligheter for nye arter i landbruket.
- Endrede forutsetninger for gjennomføring av kommunale tjenester.
- Skogens, myrenes og andre naturtypers betydning for CO₂ opptak.
- Endringer i artsmangfoldet, samt eksisterende arters utbredelse.
- Befolkningens helse og dyrehelse.
- «Klimaflyktninger»
- Reguleringsplaner må ta hensyn til klimautviklingen.
- Forventninger om bidrag globalt og nasjonalt ved å redusere utslipp lokalt.
- Utnytte klimapolitiske tilskuddsordninger (ENOVA m fl).
- Nye samarbeidsmuligheter kommuner imellom.
- Behov for kunnskap og kompetanseheving lokalt for å mestre klimaendringene.

Kommuneplanleggingen kan bidra både til lavere utslipp og bedre tilpasning, herunder samordning av bolig-, areal- og transportløsninger. Klimaendringene vil påvirke både samfunnsdelen, arealdelen og et flertall av kommunedelplanene.

Klimakur 2030 og klimatiltak i Norge mot 2030 – Et nyttig kunnskapsgrunnlag for kommunen

Miljødirektoratet, ENOVA, Statens vegvesen, Kystverket, Landbruksdirektoratet og NVE har produsert og i 2020 publisert kunnskapsgrunnlaget “Klimakur 2030” med et eget kapittel om kommuners rolle i arbeidet med å redusere klimautslipp. Rapporten fokuserer på:

- Innkjøpsmakt.
- Samfunns- og arealplanlegging.
- Samfunnsutviklerrollen.
- Fysisk tilrettelegging.

Rapporten lister mulige virkemidler innenfor veitransport, sjøfart, fiske, havbruk, jordbruk, industri mv og kan være et hjelpemiddel for planleggingen i kommunen vår.

I 2023 publiserte Miljødirektoratet rapporten “Klimatiltak i Norge mot 2030”, som den første i en serie med årlige oppdateringer om klimatiltak, barrierer og virkemidler. Rapporten analyserer ulike tiltak som kan kutte utslipp og hvilke barrierer aktørene møter, samt peker på mulige virkemidler som kan utløse utslippsreduksjoner. Rapporten, og senere rapporter i serien kan derfor være et nyttig sted å hente kunnskap hva angår å kutte utslippene i kommunen.

Klimatiltak i Norge mot 2030

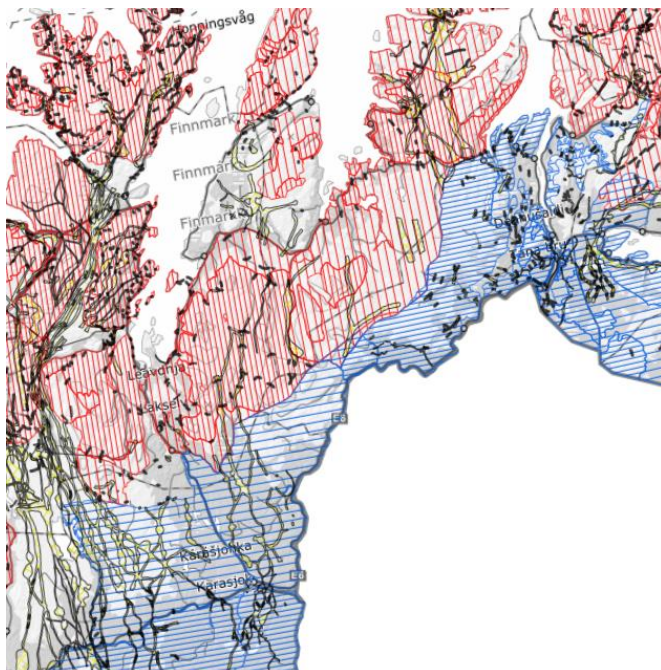
Oppdatert kunnskapsgrunnlag om utslippsreduksjonspotensial, barrierer og mulige virkemidler

2023

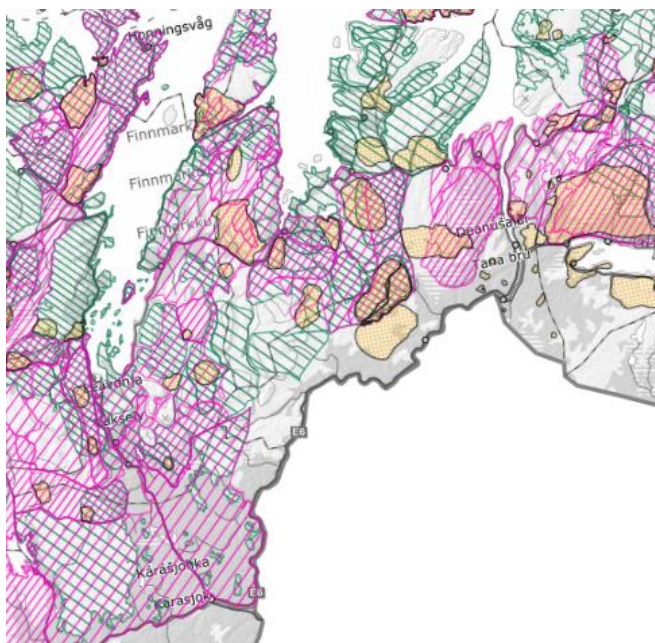
Reinbeite i en arealsammenheng

Reinbeite i en arealsammenheng i kommunen illustreres i kartene nedenfor.

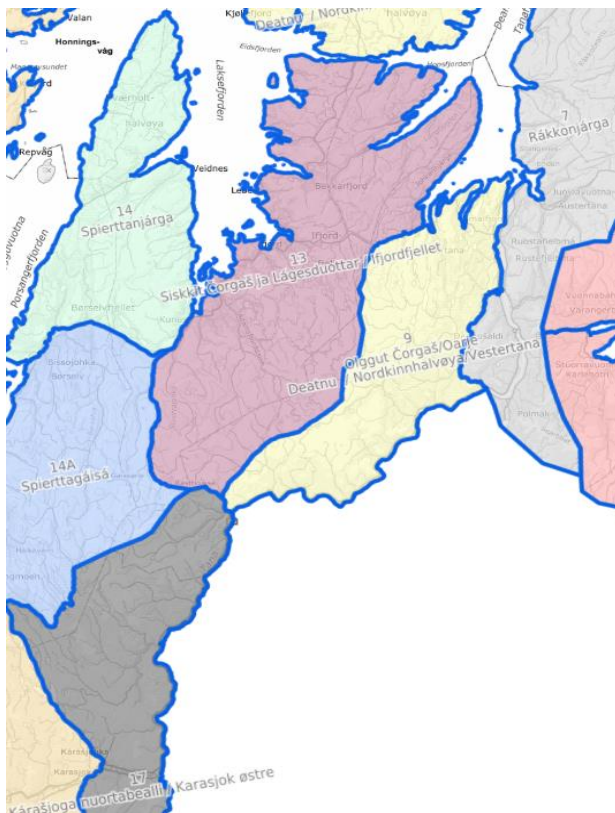
Figur 11: Reindriftskart 1

Reindriftskart 1 illustrerer sommerbeite i rødt, vinterbeite i blått, trekkleier som svarte streker, samt flyttleier i gule” korridorer”. Kilde: NIBIO

Figur 12: Reindriftskart 2

Reindriftskart 2 illustrerer vårbeite i grønt, høstbeite i rosa, samt oppsamlingsområde i gul-brunt. Kilde: NIBIO

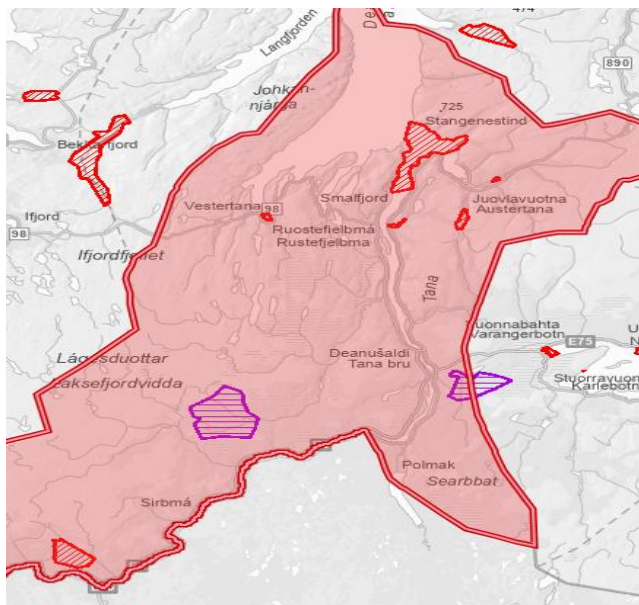

Figur 13: Reindriftskart 3

Reindriftskart 3 viser reinbeitedistrikter i vår kommune og region. Kilde: NIBIO.

Vernede områder

Kartet under viser naturvernområder i kommunen vår. Naturreservater er markert i rødt, og foreslåtte verneområder markert i lilla. Sør i kommunen vår finnes Ovdalsdasvárri naturreservat (verneplan: annet vern eller verneplan). I den sentral-nordlige delen av kommunen finnes Vestertana naturreservat (verneplan for våtmark), Harrelv naturreservat (verneplan for edelløvskog/rike løvskoger), Hanadalen naturreservat (verneplan for edelløvskog/rike løvskoger), Julelvdalen naturreservat (verneplan for edelløvskog/rike løvskoger), og Tanamunningen naturreservat (verneplan for våtmark).

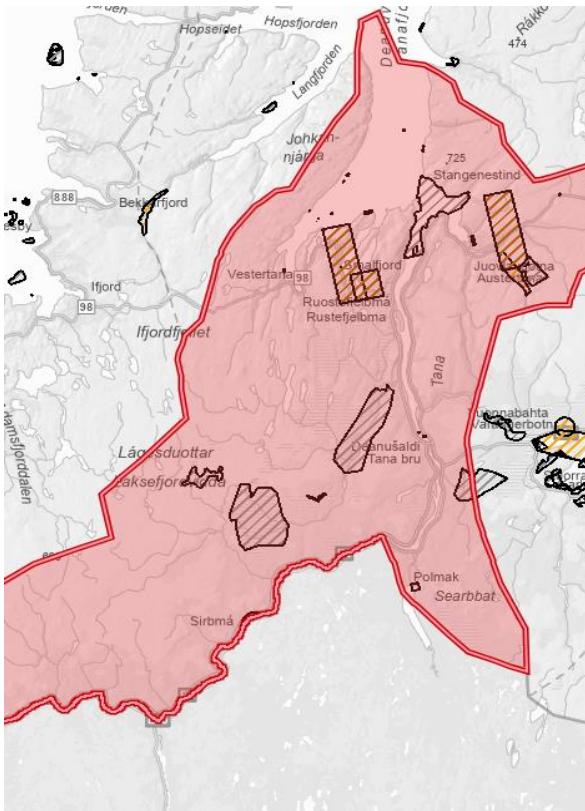

Figur 14: Tana kommune innenfor felt markert i rødt. Kilde: Miljødirektoratet

Foreslåtte verneområder er Jeakkáš (foreslått verneform: naturreservat) og Korsmyra (foreslått vern: naturreservat) som strekker seg utover kommunegrensen. Mer detaljer om de forskjellige områdene kan finnes hos Miljødirektoratet.

Arter av nasjonal forvaltningsinteresse og truede arter på kart

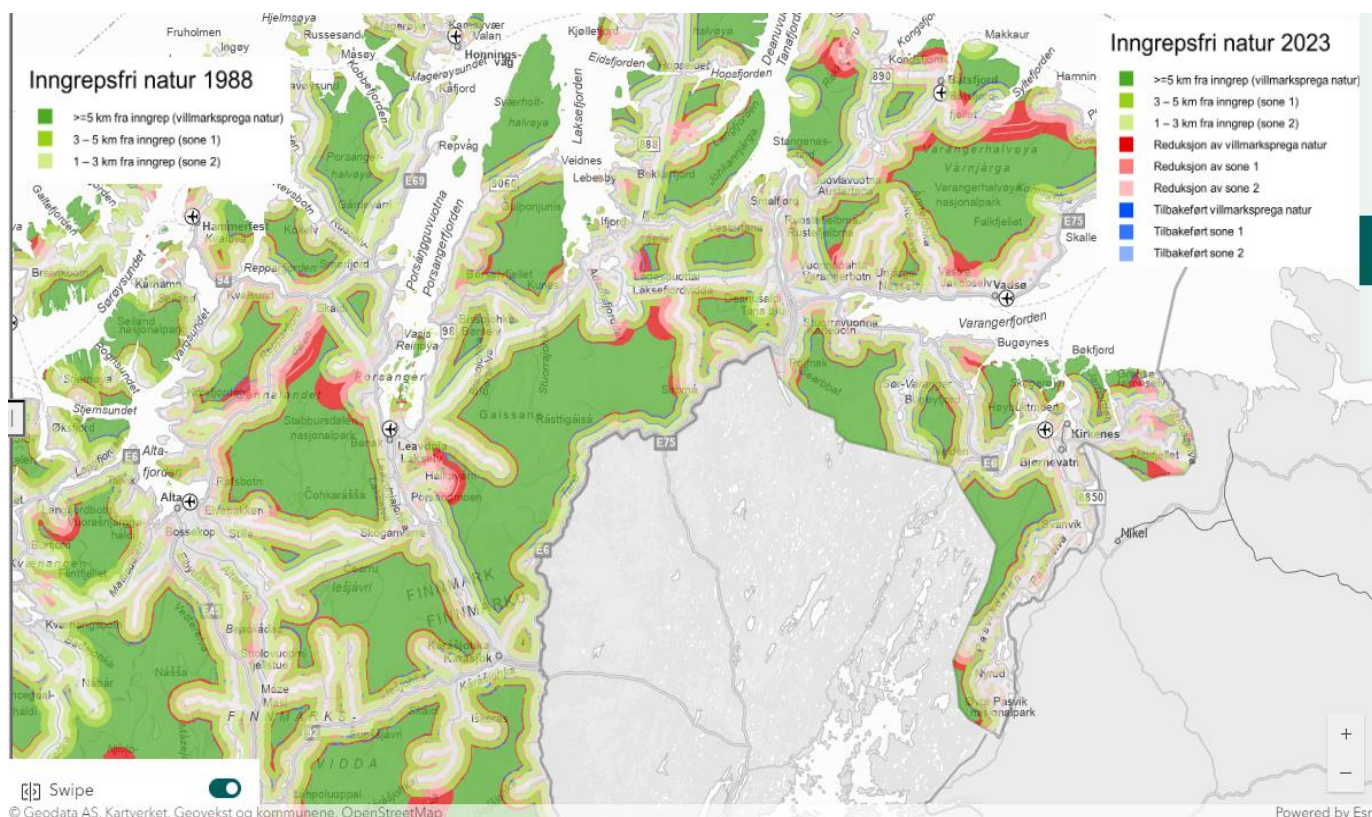
Kartet under viser områder for arter av særlig stor og stor nasjonal forvaltningsinteresse, samt ansvarsarter. Det er registrert flere truede arter i kommunen. Kommunens arealer er viktige for mange fugler, insekter, mv. Detaljer er tilgjengelig på miljødirektoratet.no.

Figur 15: Tana kommune markert i rødt. Kilde: Miljødirektoratet.

Inngrepsfri natur

Kartet nedenfor viser inngrepsfri natur som er viktige både for reindriften og fritidsbrukene av naturområdene, samt for artene som har tilhold der.

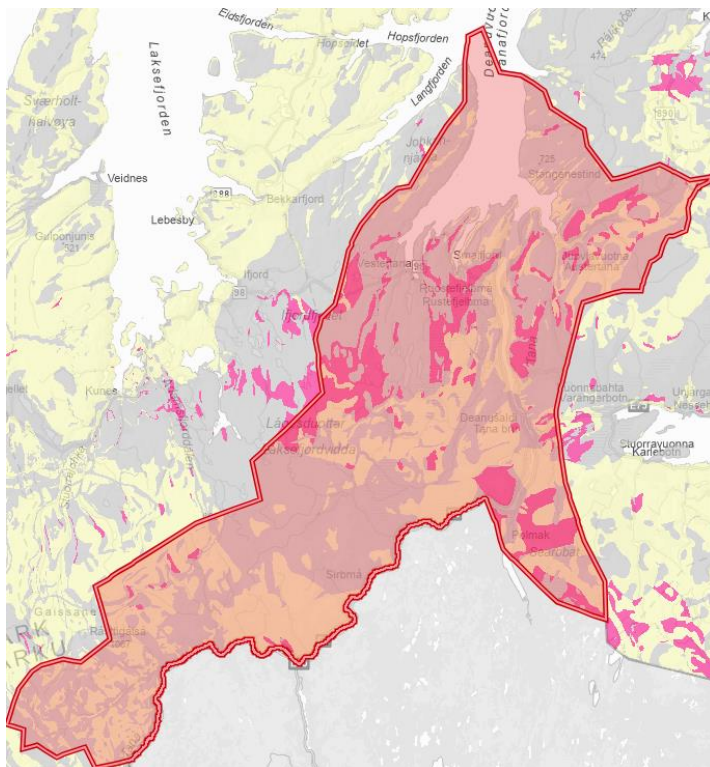

Figur 16: Kilde: Miljødirektoratet

Den sterkeste grønnfargen i kartene viser områder som ligger fem kilometer eller mer fra tyngre tekniske inngrep (villmarkspregede områder). Medium sterk grønn viser områder som ligger mellom tre og fem kilometer fra tyngre tekniske inngrep (inngrepsfri sone 1). Lys grønn viser områder som ligger mellom en og tre kilometer fra tyngre tekniske inngrep (inngrepsfri sone 2). Områder som ligger mindre enn en kilometer fra tyngre tekniske inngrep betegnes som inngrepsnære. Rødfargen i kartet viser reduksjon av villmarkspreget natur, samt sone 1 og 2 fra 1988 og frem til 2023.

Radon aktsomhetskart

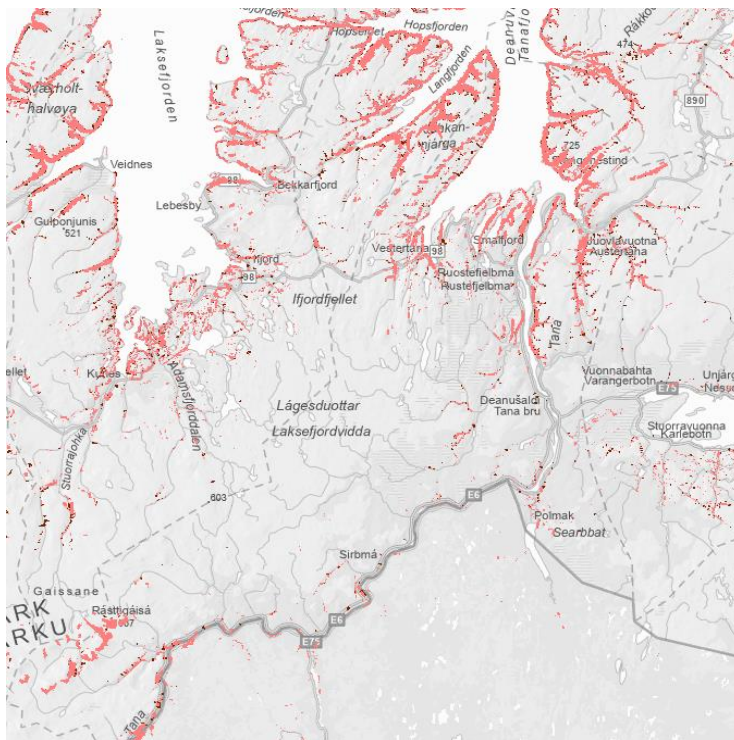
I karter under kan vi se aktsomhetsnivåer for radon i Tana kommune. De rosa områdene viser høy aktsomhetsgrad, gul viser moderat til lav aktsomhetsgrad og grå viser usikker aktsomhetsgrad (Kilde: NGU). De bebodde områdene har først og fremst moderat eller usikker aktsomhetsgrad.

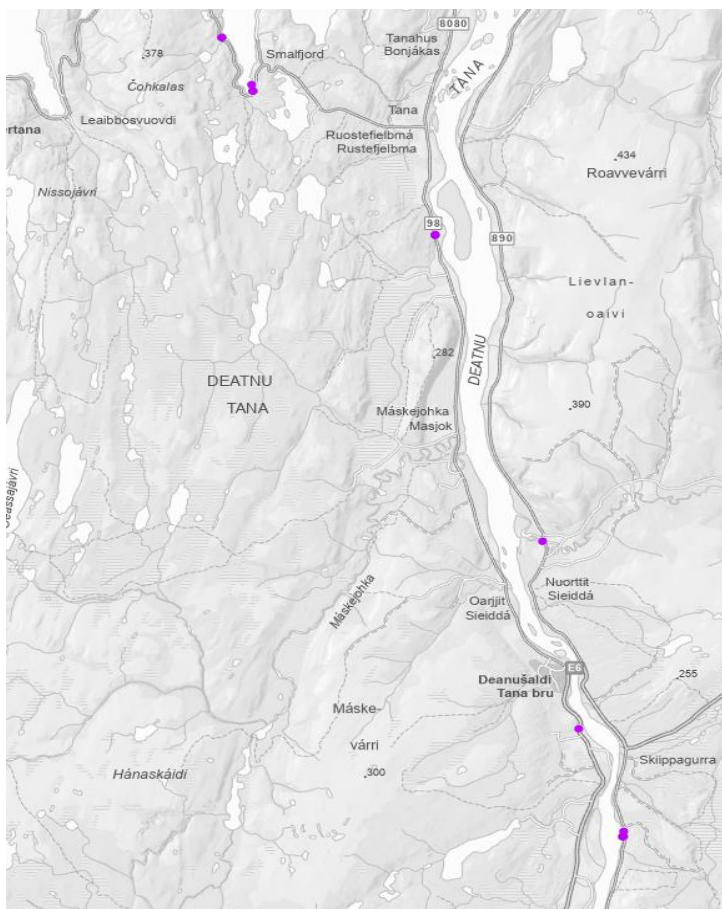
Figur 17: Kilde: Miljødirektoratet

Spesielle risikoforhold

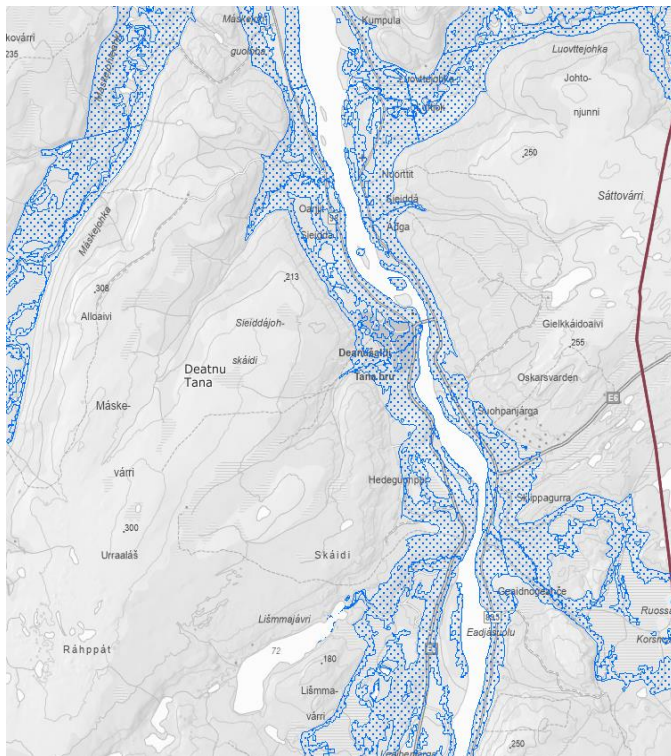
Det første kartet nedenfor viser en oppsummering av risiko (aktsomhetskart) knyttet til snøskred, steinsprang og jord- og flomskred. Det andre kartet viser kjente kvikkleirepunkter i kommunen vår. Områder som ligger innenfor marin grense og ikke har terrengforhold eller andre lokale forhold som tilsier at de er trygge fra kvikkleireskred, vil inngå i aktsomhetsområder for kvikkleireskred (kilde: NVE). Dette utgjør nokså store arealer i kommunen vår (det tredje kartet under viser deler av disse). I kommunen vår finnes også risiko knyttet til flom, slik det fjerde kartet viser faresoner for.

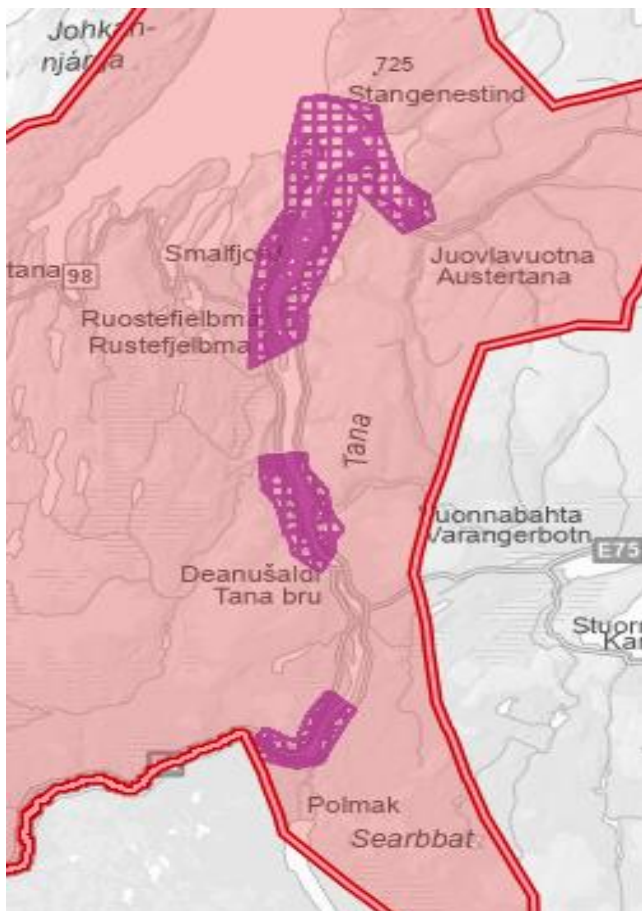
Aktsomhetskart snøskred, steinsprang og jord- og flomskred. Kilde: NVE.

Kartet viser kjente kvikkleirepunkter i kommunen vår. Kilde: NVE og Statens vegvesen.

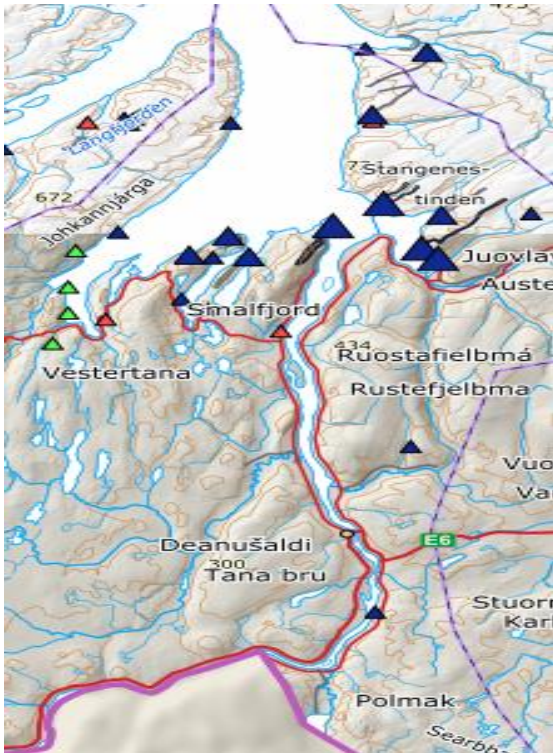
Aktsomhetsområder kvikkleireskred, deler av Tana kommune. Kilde: NVE.

Faresoner flom markert i lilla. Kilde: NVE og Miljødirektoratet. I tillegg finnes en rekke aktsomhetsområder for flom.

Kartlagte mineralforekomster

I kommunen finnes mange forekomster av industrimetaller (blå trekanter i kartet under), nesten utelukkende kvartsitt. Det finnes også en del registreringer av naturstein (grønne trekanter) i form av leirskifer og skifer, i tillegg til enkelte registreringer av metaller (røde trekanter) i form av mangan og jern.

Figur 18: Blå trekanter: industrimetaller. Røde trekanter: metaller. Grønne trekanter: naturstein. Store trekanter er dokumenterte forekomster, mellomstore er prospekter, små er registreringer. Kilde: NGU

Figur 19: Uttaksregister. Kilde: Direktoratet for Mineralforvaltning og Bergmesteren for Svalbard

Kommunens energibruk i bygg og anlegg

Energibruken per m² eid areal kommunal eiendomsforvaltning var i 2023 på 161,1 kWh. Det var lavere enn KOSTRA-gruppen (218 kWh), landet (150 kWh) og tidligere Troms og Finnmark fylkeskommune (183 kWh) det samme året. Kommunale kulturbygg (212 kWh) samt kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg (209 kWh) var der kommunen vår hadde høyest energibruk per m² eid areal under kommunal eiendomsforvaltning i 2023 (kilde: SSB).

Sett bort fra en svært liten del oppvarming gjort via fyringsolje og parafin, er det resterende av energien brukt til oppvarming i kommunal eiendomsforvaltning i kommunen vår fornybar energi (kilde: SSB).

4.17 Kommunal vannforsyning og vannforvaltning

Kommunal vannforsyning

Spredt bebyggelse

Kommunens bebyggelse er svært spredt, noe som skaper utfordringer på vannforsyningsfronten. Med litt under 3000 fastboende i kommunen er det hele 7 vannverk, hvorav 3 er private.

De 4 kommunale vannverkene forsyner vann til rundt 1970 PE, og de private vannverkene forsyner omkring 920 personer. Den siste delen av befolkningen i kommunen som ikke er knyttet til noen av vannverkene forsynes av egne brønner eller bekkeinntak.

Vannverkene

Det største vannverket i kommunen er Lišmmajávri vannverk, og har Lišmmajávri som sin råvannskilde. Vannverket forsyner ca. 1350 PE over et område som strekker seg fra Horbmá til Máskejohguolban på vestsiden av Tanaelva, og Polmak, Østre Seida og nedre deler av Luftjok på østsiden av Tanaelva.

Skiippagurra vannverk tar vann fra en grunnvannsbrønn som ligger rett ved Korselva og forsyner ca. 300 PE i hele Skiippagurra og Suohpanjárga-området. Den totale lengden med kommunale hovedledninger ved Skiippagurra vannverk utgjør ca. 4.5 km, og ledningen er lagt i tidsrommet mellom ca. 1970 og 2000. Vannverket pumper vannet direkte fra brønnen og inn på nettet, og er dermed veldig sårbar ovenfor evt. strømbrudd. Har heller ingen reservevannløsning)

Austertana vannverk er og en grunnvannsbrønn og forsyner vann til ca. 285 PE i Austertana. Den totale lengden med kommunale hovedledninger ved Austertana vannverk utgjør ca. 15.5 km, og ledningen er mellom 20-50 år gamle. Vannverket har store problemer med lekkasje, og lekkasjeandel på hovedledningsnettet er antatt til å være ca. 75%. Store lekkasjer gjør at kapasiteten på UV-anlegget periodevis blir overskredet, noe som gjør at kravene i drikkevannsforskriften iht. bakteriologisk vannkvalitet ikke blir overholdt.

Båteng vannverk tar og vannet gjennom en grunnvannsbrønn, og vannverket forsyner rundt 70 PE Båteng området. Den totale lengden med kommunale hovedledninger ved Båteng vannverk utgjør ca. 1.5 km.

Alle vannverkene i kommunen, utenom Langnes-, Smalfjord- og Torhop vannverk, er godkjenningsspliktige iht. **drikkevannsforskriften kapittel 3 paragraf 8.1**, da de forsyner minst 20 husstander eller minst 50 personer.

Nedlagte vannverk de siste 15 årene, hvor vannverks-området er blitt koblet på Lišmmajávri vannverk: Alleknjarg-, Polmak øst-, Polmak vest-, Østre Seida- og Vestre Seida vannverk.

Private vannverk:

Av de private vannverkene er det Gjeddevann vannverk som er størst, og i kommunen er det nest størst. Det forsyner ca. 700 personer/250 husstander i Rustefjellbma, Boftsa, Holmfjell og Bonakas området. Sirbmá vannverk forsyner ca. 50 personer i Sirbmá området, mens Masjok vannverk forsyner ca. 120 personer i Masjok. De 3 private vannverkene er godkjenningsspliktige.

Reservevannløsning

Av alle vannverkene i kommunen er det per i dag kun Austertana vannverk som har en reservevannløsning, noe som gjør resten av kommunens vannforsyningsområder svært sårbare.

I Austertana er det mulig å føre vann direkte inn på hovedledningsnettet fra det gamle vanninntaket i Basávžžejohka som ligger ca.750 m lengre opp i vassdraget for dagens vannverk.

Tidligere hadde Lišmmajávri vannforsyningsområde 3 oppførte reservevannkilder, men de er ikke godkjent i dag da de a) enten har for dårlig vannkvalitet eller b) har for liten kapasitet i vannkilden til å klare og forsyne hele området.

Status på ledningsnett / Lekkasje

Tilstanden på ledningsnettet i store deler av kommunen er dårlig da det er mye gamle ledninger (mellom 20 og 80 år gamle) som skaper høye lekkasjeandeler. I gjennomsnitt ligger lekkasjeandelen i Norge på 30% (Norsk vann, 2024), men da alderen på ledningsnettet i kommunen er såpass høy antar vi at lekkasjeandelen i de forskjellige vannverksområdene ligger på mellom 40-75%. En høy lekkasjeandel skaper høye driftskostnader da kommunen må rense store mengder vann som bare ender opp rett tilbake i grunnen. I mange tilfeller vil vannlekkasjer og lekke inn på avløpsnettet, og det rene vannet ender da opp med å renses enda en gang, men denne gangen på avløpsrenseanlegget.

Fra bransjeerfaring vet man at store deler av lekkasjene ofte finner sted på private anboringer (tilknytting av private sideledninger/stikkledninger til det kommunale hovedledningsnettet).

Lekkasjesøking på vinterstid kan være svært tidkrevende da kummer er nedsnødde og mange av de ikke er lett å lokalisere pga. dårlig merking. Lange vintre og dyp tele gir en høyere risiko for at rør fryser, sprekker og lekkasje oppstår. Mange av vannkummene i kommunen er ikke dype nok med tanke på telen dybden. Flere steder er det ledninger som går under veibanen og kummer som ligger i veibanen som ikke er lagt dypt nok, og

Brannvann

I noen tilfeller må brannbilen fylles opp fra høydebasseng i Tana Bru, og bassenget tappes da til farlig lave nivåer.

Det er observert at en stor del av brannventilene i Tana Bru, spesielt i Fosseveien, Skaidiveien og Lismaveien er rustet (se bilde under) og funksjonaliteten til brannventilen vil med stor sannsynlighet være svært svekket eller ikke fungerende.

Vann- og spillvanns-kum i Lismaveien med brannventil (privat, 2024)

Vannforvaltning

Tana vannområde omfatter Tanavassdraget med Tanafjorden ut til grensen mellom Russevika og Skarveneset, med tilhørende nedbørsfelt fram til 1 nautisk mil utenfor grunnlinja, på norsk side av riksgrensen.

Vannområdet er del av en felles norsk- finsk vannregion (Tana, Pasvik og Neiden), som også omfatter arealer i Finland. Det interkommunale prosjektet omfatter imidlertid kun nedbørfeltet på norsk side.

Bakgrunnen for samarbeidet er EUs vanndirektiv, som Norge gjennom EØS-avtalen har forpliktet seg til. Målet med dette direktivet er å sikre god miljøtilstand i samtlige vannforekomster i EU.

EUs vanndirektiv er innlemmet i vannforskriften.

Vannforskriftens § 1 som har som formål å «sikre helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene». Det generelle miljømålet etter vannforskriften er at alle vannforekomster skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand, og at grunnvann skal ha minst god kjemisk og kvantitativ tilstand innen år 2021.

På lokalt nivå er det etablert vannområder og vannområdeutvalg etter § 23 i forskriften.

Finnmark fylkeskommune er vannregionmyndighet og overordnet vannområdet.

Tana vannområde ble startet i 2013 som et pilotprosjekt med kommunene Berlevåg, Gamvik, Karasjok og Tana. Prosjektperioden sluttet 2015.

Tana vannområdet er nå inne i sin 3. planperiode 2022-2027 (tidligere 2010-2015 og 2016-2021).

Tana vannområde har i dag en vannområdekoordinatorstilling i 33%, plassert i Tana kommune. Ligger under Samfunn, næring og miljø og til miljørådgiverstillingen.

Vannområdeutvalg består av en politisk og en administrativ representant fra hver av kommunene.

Til enkelte tiltak eller tema kan det i tillegg opprettes en referanse/prosjekt-gruppe. Denne strukturen gir kommunene mulighet til å gå tyngre inn i det som vedgår dem direkte, og ellers forholde seg til den grunnleggende driften av vannområde.

Det har vært praksis for å holde jevnlige møter, minst en gang i året, åpne og/eller med inviterte etter hvilke temaer som tas opp.

Koordinators rolle er å:

- Samordne og tilrettelegge.
- Kontaktledd til sektormyndigheter
- Skrive dokumenter i planprosessen.

Arbeidsområdene er:

- Planarbeid
 - Kartlegging og karakterisering av vannforekomster.
 - Oppdatering i vann-nett (vannforekomster, tiltak m.m.)
 - Folkemøte, invitere til innspill.
 - «Hovedutfordringer for Tana vannområde» (forarbeid).
 - «Tiltaksprogram for Tana vannområde».
 - Regional vannforvaltningsplan og tiltaksprogram. Innspill m.m.
- Kartlegging og utbedring av vandringshinder i sideelver i Tanavassdraget
- Overvåking for avrenning til resipient fra nedlagte avfallsfyllinger.
- Krigsetterlatenskaper i Karasjok.
- Restaurering av Julelvvassdraget.
- Utbedring av kulvert mellom Lillelvvannet og Lillelva ved Skjånes
- Støtte til kameraovervåking i langfjordelva ved Gamvik jeger- og fiskeforening.
- Vannmiljøovervåking, langtidsserie for Tanavassdraget, anbudsrunde, fond.
- Interreg Aurora prosjektet – Våre verdifulle grensevassdrag/ Our Precious Transboundary Waters - Wp 4 *Gyrodactylus salaris* forebygging.
- Samarbeid og bistand - Folkemøter i regi av miljødirektoratet og Laksesenteret i Tana. Økonomisk støtte fra vannregionmyndigheten/Finnmark fylkeskommune til pukkellaksseminar.
- Fond til vannovervåking.
- Møter i vannområdeutvalg og vannregionutvalg.

4.18 Kommunalt avløp

Spredt bebyggelse

Det er ikke bare vannforsyningen som blir mer krevende med en svært spredt bebyggelse, det skaper utfordringer for avløpshåndtering og.

Kommunen har til sammen 4 kommunale renseanlegg:

Renseanlegg (RA)	Tillatt belastning på RA (PE)	Antall personer påkoblet RA, tall fra 2020 (PE)	Antall personer tilknyttet RA, tall fra 2023 (Stk.)	Antall fritidsboliger tilknyttet (stk.)
Tana Bru	1000	1100?	750	0
Rustefjelbma	350	246?	74	5
Seida	600	369?	115	1
Skiippagurra	660	400	80	3

Tabell 5: Antall tilknyttet de kommunale avløpsrenserenseanleggene

Avløpsområde	Antall avløpsspumpestasjoner
Tana Bru	8
Rustefjelbma	3
Seida	4
Skiippagurra	1
Austertana	1

Tabell 6: Antall kommunale avløpsspumpestasjoner.

Ved driftsstans vil går avløpet fra PS gå i overløp til lokale resipienter, og dermed havner urensset avløpsvann i naturen.

Kommunale slamavskillere:

- Polmak
- Austertana
- Langnes

Øvrige private avløpsanlegg med enkelt utslipp til Tanavassdraget:

- Levajok
- Båteng
- Boftsa

Øvrige private avløpsanlegg med enkelt utslipp i Tanafjorden:

- Smalfjord
- Torhop

I tillegg til de overnevnte er det 1184 private separate utslippsanlegg (septiktanker) som har rutinemessig tømning hvert år, hvert 3. eller hvert 4.år.

Fremmedvann

Fremmedvann, uønsket vann som trenger inn i avløpsnettet fra ulike kilder, er et stadig økende problem i kommunen. Store deler av det kommunale avløpsnettet er av typen man kaller «avløpsfellesledninger», som er avløpsledninger som fører både avløp og regn/overflatevann. I de eldste avløpsfellesledningene er det koblet inn takvann, drensvann og gatesluker på avløpsnettet. I tillegg er ledningene sannsynligvis lagt uten pakninger, noe som også er med på å føre store mengder med fremmedvann inn i systemet. Når avløpsrenseanlegg må rense større mengder fremmedvann vil effekten av renseprosessene reduseres og driftskostnadene øke. **Spesielt store mengder med fremmedvann kommer inn på ledningsnettet tilhørende Tana Bru RA.**

Vanlige fremmedvannskilder i Tana kommune:

- Lekkasjer på vannrør som går i nærheten av avløpsrør, og vann siper dermed inn på avløpsnettet gjennom sprekker/kummer.
- Overløpsrør fra vannkummer inn i avløpskum for å få vann ut av vannkummen i tilfelle lekkasjer
- Ledninger som i utgangspunktet var ment å være overvannsledninger, men som er blitt koblet direkte inn på avløpsnettet for å fikse et problem midlertidig
- Regn- og overflatevann som siger ned i avløpsnettet gjennom ødelagte kummer
- Grunnvann som siger inn på ledningsnettet

Jf. forurensningsforskriften vedlegg 1 punkt 1.2 er Tana vassdraget å anse i et normalt/følsomt område, og må derfor følge rensekrav iht. forskriftens § 13-7 hvor det står at det kommunale avløpsvannet minst skal etterkomme 90% reduksjon av fosformengden. Disse renseprosessene er forholdsvis energirike og kostbare, og med 4 renseanlegg i kommunen fordelt på under 3000 innbyggere, og med høyde fremmedvanns mengder som i tillegg lekker inn i avløpsnettet.

I forbindelse med oppgradering av vann og avløpsnettet vil kommunen ha fokus på utskillelse av fremmed vann, herunder etablering eget overvannsnett. Oppsamling av overvann lokaliseres nede ved renseanlegget via nedlagt slamavskiller, før det går ut i Tanaelva.

4.19 Kultur, barne- og ungdomstiltak, samt kulturminner

Kultur generelt

Tana kommune har et aktivt kultur -og foreningsliv. Musikk, dans og idretts-tilbud er noe som tilbys til flere aldersgrupper i kommunen. Kommunen sponser og bidrar til noen av aktivitetene og foreningene, mens andre eksisterer på privat initiativ.

Vi har mange ulike foreninger og lag for idrett og sport. Flere idretter er representert, blant annet skiskyting, skytesport, bryting, hundetreninger, svømming, hestesport,

MMA, med flere. Tana ballklubb / Deanu Spábbasearvi har både fotball- og håndball lag. Sirbmá Idrettslag arrangerer maraton, sykkel og løpearangement i kommunen. Lionsklubben arrangerer Helsesportuka som har som mål å samle mennesker med nedsatt funksjonsevne fra hele landet til helsefremmende aktiviteter. Helsesportuka arrangeres hver sommer i Tana.

Vi har også en Frivillighetssentral som arrangerer møtepunkter for innbyggere i kommunen på dagtid, både turer, kafédager eller andre arrangementer.

Folkeakademiet Deatnu arrangerer kulturaktiviteter, som for eksempel julekonserter, og andre musikkopplevelser.

Tana Kino, som holder til i Miljøbygget, har vært et fast og etterspurt tilbud blant befolkningen i Tana, som startet opp igjen vinteren 2024 etter en lengere periode uten drift.

Samtlige bygder i kommunen har også egne bygdelag som arrangerer aktiviteter og legger til rette for møtepunkter for medlemmene.

Kulturskole / UKM

Tana kulturskole er et populært tilbud for barn og unge i Tana, som høsten 2024 har tilbud om undervisning i fiolin, piano, låtskriving, slagverk og joik, m.m. I tillegg til musikktilbudet finnes det tilbud om annen undervisning som for eksempel ulike former for dans, teater og duodji. Kulturskolen har som mål å ivareta et mangfold av kunst- og kulturfag. Den har som oppgave å utvikle kunstfaglig kompetanse og uttrykksevne så vel som kreativitet, kritisk sans, og kulturell og sosial kompetanse. Kulturskolen forsøker å gi undervisning på elevenes førstespråk der det er mulig. Kulturskolens samiske teatergruppe Sámi máináid teáhter gir kun undervisning på samisk. 12 % av kommunens barn hadde i 2003 plass i kommunal kulturskole, ifølge SSB. Unge i Tana deltar årlig i UKM.

Tana museum

Tana museum er et elvesamisk museum, lokalisert i bygda Polmak. Museet dokumenterer og formidler den elvesamiske kulturhistorien i Tana, samisk forhistorie og samisk samtid.

Tana bibliotek

Biblioteket i Tana tilbyr utleie av bøker, magasiner, lydbøker, samt sykkel og skiutstyr, barnevogner og barneseter, med mer. Biblioteket bidrar også til kulturelle arrangement med utlån av lokalet, hvor det arrangeres forfatterbesøk, konserter, o.l. Nesseby kommune har også en bokbuss; Deanu/Unjárgga Girjebusse – Bokbussen Tana/Nesseby, som jevnlig besøker bygdene i kommunen vår, samt skolene.

Tana Villakssenter

På Tana villakssenter kan man lære om laksens livssyklus, samt tradisjonelle samiske fiskemetoder knyttet til Tanavassdraget; stengselsfiske, drivgarnsfiske, kilenot og

krokgarn. Tana vassdraget er blant de siste store laksevassdragene som fortsatt er relativt upåvirket av annen menneskelig aktivitet enn fiske, og elva er en internasjonalt viktig lakselv. Villakssentret bidrar med formidling av elvekultur, i tillegg til biologisk kunnskap om elva, og tar imot besøkende fra skoler, barnehager og bedrifter i og utenfor kommunen. Lokalitetene til sentret brukes også til møter og kurs, eller mindre kulturarrangement.

Scooter som bolyst

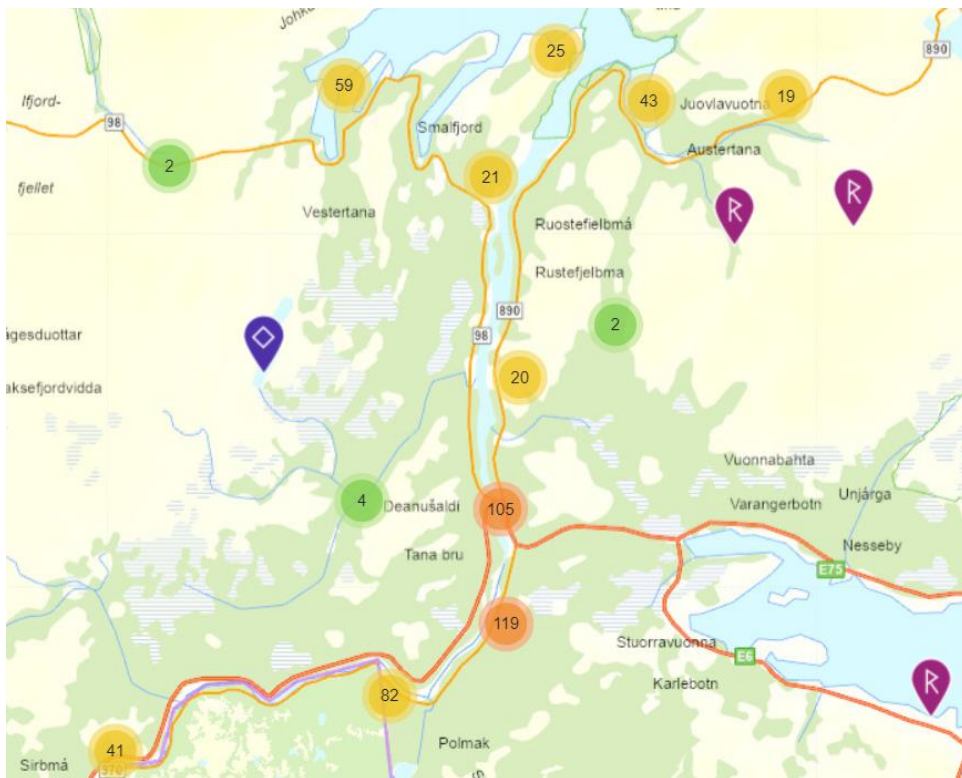
Skuterkjøring er en viktig fritidsaktivitet for Tanas befolkning. Aktiviteten er regulert gjennom egen forskrift (kilde: Lovdata). Kommunen har et stort løypenett som forbinder tettstedene med fjellområder og rekreasjonsområder, samt gjør det mulig å komme seg til flere innsjøer. Isfiske er en populær aktivitet i skutersesongen, og det holdes årlige fiskekonkurranser. Tana ATV- og skuterforening / Deanu ATV- ja skohtersearvi har de siste sesongene stått for vedlikehold og slodding av løypene. Foreningen arrangerer også en av kommunens største isfiskekonkurranser, ved påsketider på Sommervann. I Tana har man flere forhandlere som selger snøscootere og tilbehør, samt utleie. På finsk side er det også tilgang på løyper og finske turistfirmaer kommer stadig innom Tana på snøscooter-safari. I Tana er det ikke like utbredt å drive med slik turisme.

Tana flerbrukshall

Flerbrukshallen i Tana ble ferdigstilt for bruk i august 2008. Flerbrukshallen ble delvis spillemiddelfinansiert. Hallen er mye i bruk av kommunens skoler, lag og foreninger til trening og idrett, men leies også ut til arrangementer. Tana kommunale eiendomsselskap administrerer tildeling av halltider. Tana flerbrukshall består av en idrettshall på 1105 m² som kan deles opp i 3 mindre haller med nett/skillevegg. I tillegg finne det kjøkken, møterom som kan åpnes mot hallen, garderobeanlegg, eget treningsrom for brytere, innendørs skytebane, klatrevegg, tribune, samt diverse lagerrom.

Kulturminner

Vi har et rikt utvalg av kulturminner fra eldre og nyere tid spredt rundt hele kommunen. Kulturminnene varierer i type, alt i fra offeringer, hellegroper, urgraver, fangstlokaliteter, bosettingsminner og gårdstun. Vi har også et stort antall kulturminner etter 2. verdenskrig, blant annet kanonstillinger, bunkere, flyvrak, med mer.

Figur 20: Kartutsnittet fra Kulturminnesøk.no viser noen av kommunens registrerte kulturminner. Tallene indikerer antall kulturminner. Kilde: Kulturminnesøk.no

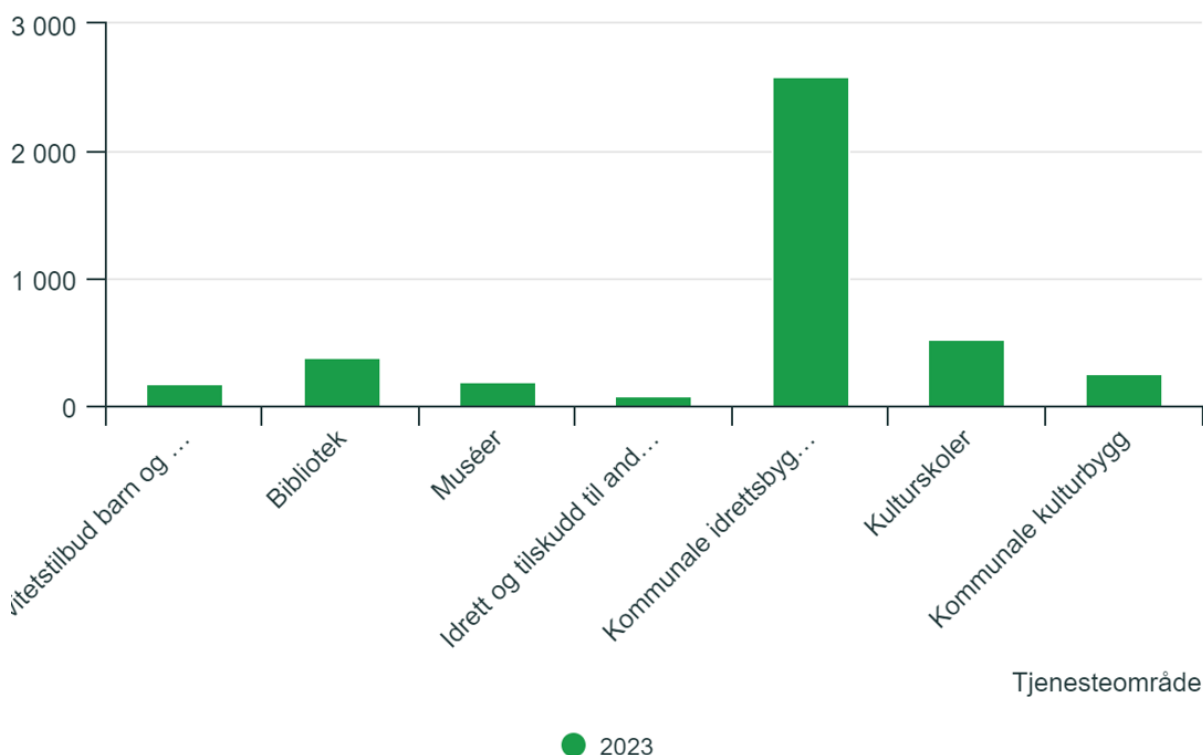
Kommunens avdeling for kultur og mangfold startet våren 2024 prosessen med en kulturminneplan, hvor kommunen har fått bevilget penger til dette arbeidet.

Kulturmidler

Tana kommune bruker NOK 4 746 i netto driftsutgifter per innbygger på kultur (Kilde: SSB, tall fra 2023.) Dette er nokså likt kostragruppen (NOK 4 439), noe over tidligere Troms og Finnmark fylke (NOK 3287) og landet som helhet (NOK 3308). Grafen under viser en oversikt over hvordan vi bruker kulturmidlene, vist som netto driftsutgifter per innbygger tilknyttet forskjellige deler av kultursektoren (kilde: SSB, 2003).

Hva bruker kommunen kulturmidlene¹ til? Utvalg.

Kroner per innbygger

Kilde: Kommuneregnskap, Statistisk sentralbyrå

4.20 Landbruket og reindriften

Landbruk

Tana kommune er en primusmotor i landbruket i Finnmark, og landbruket betyr mye for Tana.

Kommunen har mange flinke bønder som i hovedsak driver med husdyrproduksjon. Melkeproduksjonen sies å være bærebjelken i norsk landbruk, og sånn er det også i Tana. Samtidig er Tana også den største sauekommunen i Finnmark. Det er et godt miljø for å drive landbruk i Tana. Bøndene er faglig dyktig og engasjerte. Kommunens inntrykk er at bøndene i Tana har tro på fremtiden for jordbruket. Mange har investert i nye driftsbygninger, og flere går med planer om bygge.

I 2018 utgjorde landbruket i Tana 74,4 årsverk, og med det er landbruksnæringen som en hjørnesteinsbedrift å regne i Tana. I tillegg til de som er direkte sysselsatt i landbruket, er det mange mennesker i Tana som har en landbruksrelatert jobb, både direkte og indirekte.

Landbruket i hele landet står ovenfor en rekke utfordringer, og Tana er intet unntak. Landbruket er en næring som i stor grad er politisk styrt. For at landbruket skal kunne fortsette å være en viktig del av samfunnet må rammevilkårene ligge til rette for det.

Noen utfordringer er økonomi, behov for store investeringer, rekruttering, arbeidsintensitet og rovvilt i beiteprioriterte områder.

Det er dyrtid, og det merker bøndene godt. Økonomien blir stadig strammere. Nye krav til driftsbygninger gjør at det er et stort investeringsbehov. I 2024 har man andre forventninger til arbeidstid og fysisk arbeidsbelastning enn man hadde for 50 år siden. Mange av driftsbygningene er gamle, og det er behov for modernisering, mekanisering og automatisering. Det er dyrere å bygge fjøs i Nord-Norge enn i resten av landet, og i Øst-Finnmark er det enda dyrere enn i resten av Nord-Norge. Dette kommer av store avstander, dyr frakt og få entreprenører som tar på seg oppdrag å bygge fjøs i Øst-Finnmark. Det er behov for gode investeringsordninger for å sikre at helt nødvendige fornying av driftsbygninger kommer på plass. Det finnes støtteordninger som delvis dekker økte utgifter i Øst-Finnmark. Dersom forholdene ligger til rette for å investere i gode driftsløsninger vil det også være mer attraktivt for yngre krefter å komme inn i landbruket.

Det er også behov for å styrke velferdsordningene, slik at det er rom for bøndene å ha en balansert arbeidshverdag. Det er viktig at bøndene kan benytte seg av avløser både ved sykdom, svangerskap, fødsel og i forbindelse med ferie og fritid. Gode velferdsordninger vil også gjøre det mer attraktivt for unge å overta eller kjøpe gård.

En annen utfordring er at det blir stadig mer rovvilt i beiteprioriterte områder. Både bjørn, gaupe og jerv finnes i våre beiteområder i utmarka. Beitedyr påføres store lidelser. Dette er en stor belastning for bøndene både psykisk og økonomisk.

Det foreligger noen arealkonflikter mellom landbruk og andre interesser, særlig i forhold til bolig- og fritidsboligformål. Enkelte områder i Tana er svært viktige for landbruket og hensynet til jordvern må stå sterkt i forhold til for eksempel dispensasjoner fra arealplan.

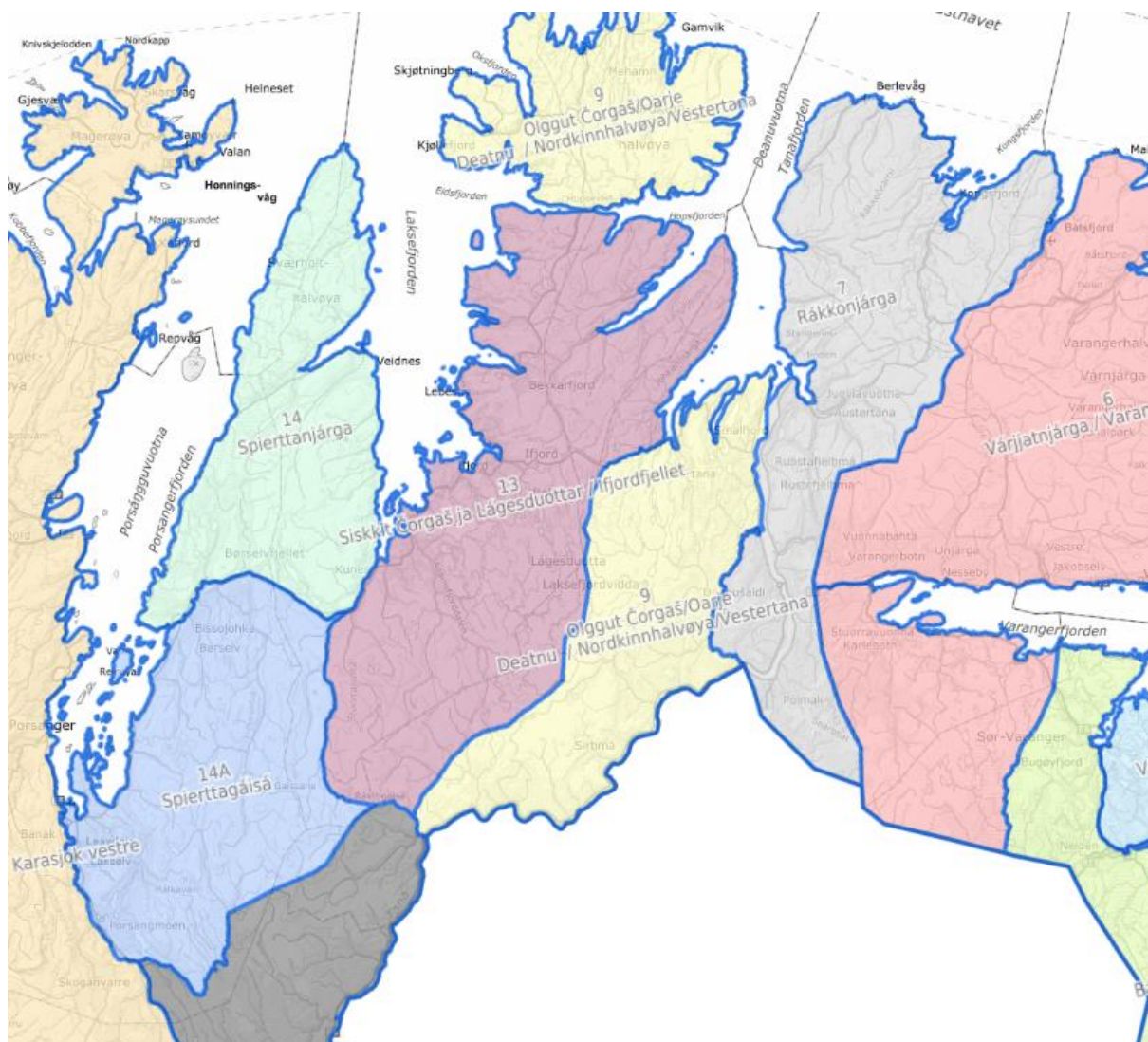
Reindrift

I Tana har man flere reinbeitedistrikt som har reinbeite innenfor kommunegrensa. Distrikt 7, Rákkonjárga og 9 Olggut Čorgaš er hjemmehørende i Tana. I tillegg har distrikt 13 en god del beite i kommunen. Tana kommune er innenfor reinbeiteområde «Øst-Finnmark».

Reinbeitedistrikt 7 har sommerbeite ute ved Berlevåg og Kongsfjord, med vinterbeite langs kommunegrensa mot Nesseby.

Reinbeitedistrikt 9 har sommerbeite ute på Nordkyn-halvøya, med vinterbeite langs Tanaelva mot Levajok.

Per 2023 utgjorde distrikt 7, 7 siidaandeler med 30 personer oppført som medlemmer. Distrikt 9 hadde 10 siidaandeler med 86 personer oppført.

Figur 21: Reinbeitedistriktene i Tana. Kilde: NIBIO

Reindrift er en arealkrevende næring, som stadig møter nye konflikter, særlig i forhold til andre arealkrevende virksomheter, slik som vindkraftanlegg på land, med tilhørende infrastruktur, hytteutbygging i distriktet og gruvedrift. Reindriften forvaltes og hjemles i reindriftsloven, som har som formål å legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig (Reindriftsloven, §1, 2007). Statsforvalteren er innsigelsesmyndighet etter plan- og bygningsloven på vegne av reindriften.

Tana kommune har tidligere varslet innsigelse til planprogram om vindkraftanlegg i nabokommune, på vegne av blant annet reindriften og kommunens næringsliv.

På sikt er det ønskelig å få på plass en interkommunal reindriftsplan i Vestre Varanger plankontors samarbeidsområde (Tana, Nesseby, Berlevåg og Båtsfjord).

4.21 Kommunal planlegging

Vestre Varanger plankontor – et kommunalt oppgavefelleskap

Innen feltet kommunal planlegging har det skjedd nokså store endringer den seneste tiden, da Tana kommune er med i det kommunale oppgavefelleskapet Vestre Varanger plankontor. Plankontoret har vært operativt siden begynnelsen av 2024, og har ansvar for plan, byggesak og oppmålingstjenester. Vertskommune for samarbeidet er Tana kommune, og i tillegg er Nesseby, Båtsfjord og Berlevåg med i oppgavefelleskapet. Plankontor har per september 2024, 4 planleggere, 1 byggesaksbehandler, 1 rådgiver på samfunnssikkerhet og beredskap, og 1 oppmålingsingeniør i tillegg til virksomhetsleder. Det pågår også en prosess hvor det vil ansettes ytterligere 2 byggesaksbehandlere og 1 oppmålingsingeniør. Til sammen utgjør plankontoret 11 stillingshjemler. Tanken bak oppgavefelleskapet er å skape et bredere fagmiljø på feltet, som også er mindre sårbart for utskiftninger.

Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel - nåsituasjonen

Hva angår overordnet planlegging er kommuneplanens samfunnsdel ganske utdatert, og ble vedtatt i 2012. Som en del av denne planstrategien har det pågått en prosess hvor denne skal opp til vurdering med tanke på rullering og eventuell revisjon. For at samfunnsdelen skal fungere vil kommunen også sørge for at den støttes opp i kommunens økonomiplaner.

Kommuneplanens arealdel er utdatert, da denne er fra 2002. Dette gjør at planens funksjon som styringsverktøy er betydelig svekket sammenlignet med en ferskere arealplan. Utover at politikken som har blitt, og som blir ført i dag ikke nødvendigvis reflekteres i innholdet i gjeldene arealplan, fører en manglende oppdatering av arealplanen til en mindre forutsigbar styring av kommunens utbyggingsmønster. Dette kan igjen få uheldige konsekvenser for kommunale kostnader knyttet til lovpålagte tjenester som skole, helsetjenester mv. Manglende oppdatert planverk kan også gjøre det utfordrerne å kombinere nasjonale og regionale mål for ressursvern, inkludert de tilknyttet landbruk, reindrift og natur med innbyggernes ønsker for utbygging. Å kompensere for en manglende oppdatert arealplan kan gjøres via dispensasjoner, noe kommunen til en viss grad har gjort. Men også dette har uheldige sider, da dispensasjoner ikke er underlagt den samme grundige og demokratiske prosessen som kommuneplanens arealdel, og de i tillegg til å beslaglegge administrativ kapasitet bidrar til et mindre forutsigbart utviklings- og utbyggingsmønster. En høy andel dispensasjoner kan også bidra til en svekket kommunal selvråderett, da deres utfall hos regionale myndigheter er usikkert.

Kommunen la sommeren 2023 ut forslag til ny kommuneplanens arealdel, til andregangs høring, etter at den var på høring første gang i 2019. Da det har kommet ganske mange innsigelser fra Statsforvalteren og øvrige sektormyndigheter, har det krevd mye kapasitet å få planforslaget til sluttbehandling. I prosessen med kommunal planstrategi skal kommunen ta stilling til hvorvidt man skal sette arbeidet med kommuneplanens arealdel på pause, i påvente av en vedtatt samfunnsdel, slik at samfunnsdelen kan legge føringer for arealbruken i kommunen. Da vil man samtidig

oppnå effektivitet med Vestre Varanger plankontor, da alle fire kommunenes kommuneplaner er synkroniserte.

Kommunal planlegging – veien fremover

En svært sentral del av hensikten med denne planstrategien er å få oversikt over planverket i kommunen, som sammen med kunnskapsgrunnlaget, politiske prioriteringer og lovpålagte krav vil bidra til at Tana kan bedrive god kommunal planlegging i årene fremover. Inkludert i dette ligger vurderingene som er gjort rundt behovet for oppdatering av planer og skape god sammenheng i kommunens planverk. Kommunen skal i planstrategien ta stilling til hvorvidt kommuneplanen skal oppdateres

4.22 Folkehelse, psykisk helse og rus

Folkehelseoversikten

Oppsummering fra [folkehelseoversikten i Tana kommune 2023](#):

Kommunen er sårbar for fraflytting. Samtidig har kommunen en stor andel eldre og må planlegge for en større eldrebølge. Andelen unge fra videregående alder og til 30-34 år er lav, da mange flytter fra kommunen for å ta utdanning.

Bosettingsmønsteret langs elvedalen er særegent for Tana. Kommunen har et sentrumsområde ved Tana bru – Skiippagurra – Seida, men om lag 3/4 bor utenfor tettbygde strøk, da i mindre bygder spredt utover kommunen.

Befolkningsveksten er negativ, da fødselsoverskuddet er negativt og det er relativt stor fraflytting.

Forventet levealder er lavere i Tana enn sammenlignet med både fylket og landet.

Tana ligger relativt stabilt i forhold til arbeidsledighet, lavinntekt, inntektsfordeling og økonomiske støtteordninger. I en del tilfeller ligger Tana bedre an enn referansekommunene og landet som helhet.

Kommunen har skoletilbud både for samisk- og norsktalende. Utenfor sentrumsområdet er skoletilbudet stadig minkende, med én gjenværende barneskole i drift.

Barnehagedekningen er god, selv om ikke alle får tilbud om førstevalget. Kommunen kommer svakt ut på nasjonale prøver, eksamensresultat og elevundersøkelser.

Kommunen har 129 tilgjengelige boliger for ulike grupper.

Sykefraværet har ligget mellom 5% og 8% de siste årene.

Arbeidsledigheten er lav. Per juli 2023 var det registrert 25 arbeidsledige som utgjør 1,7% av arbeidsstyrken.

De siste årene har omfanget av smittsomme sykdommer i Tana vært svært varierende. 2021 og 2022 skiller seg markant ut, og SARS-COV-2 er en sterk påvirkning på dette.

Drikkevannskvaliteten i Tana er stort sett god. Et gammelt ledningsnett fra Lišmmajávri vannverk er en av de største utfordringene. Vinteren 23/24 var det en rekke kokevarsel på vannettet.

Det er mangelfullt kartgrunnlag når det gjelder forekomst av radon. Det har vært gjennomført kartlegginger, men disse begynner å bli over 20 år gamle. Det stilles strenge krav til nybygg med tanke på radonsikring (TEK17).

Få områder i Tana ligger i rød støysone. Noe boligbebyggelse kan ligge i gul sone fra hovedveg-nettet.

Tana har store områder for rekreasjon og friluftsliv, med tilrettelagte løyper, turveier og turstier, både sommer- og vinterstid. Kommunen har også to områder som er spesielt tilrettelagte friluftslivsområder. Bygde- og idrettslag trækker mange kilometer med skiløyper i de fleste områdene i Tana. Kommunen har også et stort løypenettverk for snøscooterkjøring.

Tilgang til kollektivtransport er et sentralt tema i kommunen. Tilgangen til kollektivtransport har vist seg som en av nøkkelfaktorene for utjevning av levekår i en langstrakt og spredtbygd kommune som Tana.

Valgdeltakelsen ved kommunevalget i 2023 var 64,3%.

Kommunen har et rikt og allsidig kulturtilbud. Kulturskolen gir et variert tilbud til barn og unge. Biblioteket har et svært godt utlånstilbud. En rekke frivillige organisasjoner legger også til rette for et rikt kulturliv.

Kommunen har en ungdomsklubb som er åpen to dager i uka og én lørdag i måneden.

Tilgangen på statistikk gjør seg gjeldende i kapitlet om skader og ulykker. Kapitlet er svært mangelfullt.

Tana kommune har god tilgang til områder for aktivitet, både organisert fysisk aktivitet og uorganisert fysisk aktivitet.

Tana kommer dårlig ut på andelen ungdom som trener sjeldnere enn ukentlig.

Grunnet utrygge skoleveier benytter mange barn og unge seg av skyss til skolen.

Tana har 6 registrerte virksomheter som kan selge alkohol. Kommunen har også 6 registrerte virksomheter som har skjenkebevilgning.

Forventet levealder i Tana kommune er lavere enn landsgjennomsnittet.

Kommunen har en relativt høy forekomst av overvekt i befolkningen. Sammenlignet med landsgjennomsnittet, har kommunen ca. 10% høyere andel overvektige.

Voksne (25-44) år tar oftere kontakt med fastlege og legevakt for psykiske symptomer og lidelser, sammenlignet med fylket og landet. Trenden er relativt flat. For eldre voksne (45-74) ligger Tana omtrent likt med fylket og landet. Andel affektive og depressive lidelser er relativt likt med fylket og landet.

Andelen hjerte- og karsykdommer i spesialisthelsetjenesten er omtrent likt for Tana som med landet som helhet, og en del under fylkesgjennomsnittet. I primærhelsetjenesten er tallene for Tana omtrent like med fylket og landet. Det forekommer likevel oftere dødsfall av hjerte- og karsykdommer hos menn i Tana. Legemiddelbruken mot hjerte- og karsykdommer er lavere i Tana.

Dødelighet av kreft er svært høy for menn i Tana, sammenlignet med fylket og landet som helhet. For kvinner er tallene noe lavere enn fylket og landet.

Legemiddelbruken for KOLS er relativt likt med fylket, men en god del høyere enn landsgjennomsnittet. KOLS i spesialisthelsetjenesten forekommer oftere i Tana enn både lands- og fylkesgjennomsnittet.

Ungdata 2024

Det ble gjennomført Ungdata-undersøkelse i mars 2024, både på [ungdomsskolen](#) og [videregående](#) skole.

Videre følger noen utdrag fra rapporten. 97 % av ungdomsskolen og 100 % på videregående oppga at de svarte ærlig på spørsmålene.

- 76 % av elevene på videregående skole er fornøyd med livet sitt (svarer seks eller mer på skala fra 0 – 10)
- 83 % av gutter og 74 % av jenter på ungdomsskole har en fortrolig venn.
- Det store flertallet av de unge er godt fornøyd med foreldrene sine
- De fleste på videregående er tilfreds med skolen.
- 29 % av elevene på ungdomsskolen er svært misfornøyd med skolen de går på. Landsgjennomsnittet er 7 %.
 - I samme gruppe er 6 % svært fornøyd med skolen. Landssnittet er 29 %.
- 54 % av elevene på ungdomstrinnet har skulket skolen minst én dag i løpet av det siste året. Landsgjennomsnittet er 29 %
- Prosentandelen som er veldig eller ganske fornøyd med lokalmiljøet er vesentlig lavere enn landsgjennomsnittet.
 - På ungdomstrinnet er 18 % svært misfornøyd med lokalmiljøet
- 89 % av elever på videregående bruker minst tre timer foran skjerm daglig.
- Andelen jenter (81 %) på ungdomstrinnet som bruker minst tre timer foran skjerm er noe høyere enn andelen gutter (74 %)
 - Gutter bruker mest tid på spill, jenter på sosiale medier.
- Andelen unge som er med i en organisasjon, klubb, lag eller forening er høyere enn landsgjennomsnittet, både på VGS og ungdomsskolen.
- Andelen unge som trener er noe høyere enn landsgjennomsnittet, på begge nivåene. Egen trening og/eller treningsstudio utgjør større andel enn organisert trening.
- På videregående er kun 32 % fornøyd med helsa si.
 - På ungdomsskolen er 61 % litt eller svært fornøyd. Dette tallet holder seg jevnt med de foregående undersøkelsene. Andelen gutter (74 %) som er fornøyd er mye høyere enn andelen jenter (41 %).

- På ungdomstrinnet er prosentandelen elever som bruker reseptfrie smertestillende ukentlig eller daglig gått opp fra de foregående undersøkelsene.
 - 2016 – 19 %
 - 2018 – 18 %
 - 2021 – 17 %
 - 2024 – 25 %
- På ungdomstrinnet opplever jenter mer press på forskjellige områder.
- Andelen videregående-elever som har vært involvert i regelbrudd er lavere enn landssnittet.
- Andelen ungdomsskole-elever som har vært involvert i regelbrudd er høyere enn landsgjennomsnittet.
 - Av disse har det vært en markant økning av nasking fra de foregående undersøkelsene:
 - 2016 – 4 %
 - 2018 – 4 %
 - 2021 – 2 %
 - 2024 – 16 %
- Andelen ungdom i Tana som blir utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre er markant høyere enn landsgjennomsnittet.
- På videregående skole har 11 % opplevd å få spredt bilder eller film der eleven er naken eller deltar i seksuelle handlinger. På ungdomstrinnet har 9 % opplevd dette.
- På videregående skole har 16 % opplevd å blitt befølt på en seksuell måte mot elevens vilje. På ungdomstrinnet har 11 % opplevd dette.

4.23 Regnskap og kommunal økonomi

Sammendrag

Kommuneøkonomien karakteriseres som skjør. Årsregnskapet 2023 viser et negativt netto driftsresultat, som har resultert i reduksjon av sparepengene (disposisjonsfondet).

Gjennom inntektssystemet fordeles kommunenes frie inntekter. Det nye inntektssystemet foreslått av regjeringen kommer ikke kommunen godt ut av.

Den langsiktige lånegjelden går ned. Det har vært lav aktivitet i investeringsprosjektene, og dermed færre låneopptak. I økonomiplanen for 2024-2027 er det lagt opp til fortsatt økning.

Kommunen har flere store lån med fastrentesats, som har bidratt til lavere og stabile renteutgifter. Det forventes en økning i renteutgifter, da bindingstiden på to store lån utgår i 2024.

Arbeidskapitalen, som er et uttrykk for kommunens handlingsrom, viser en utfordrende likviditetssituasjon. Kombinasjon av negativt netto driftsresultat, økte pensjonskostnader, økte renteutgifter og lønns- og prisvekst gir kommunen økonomiske og likviditetsmessige utfordringer.

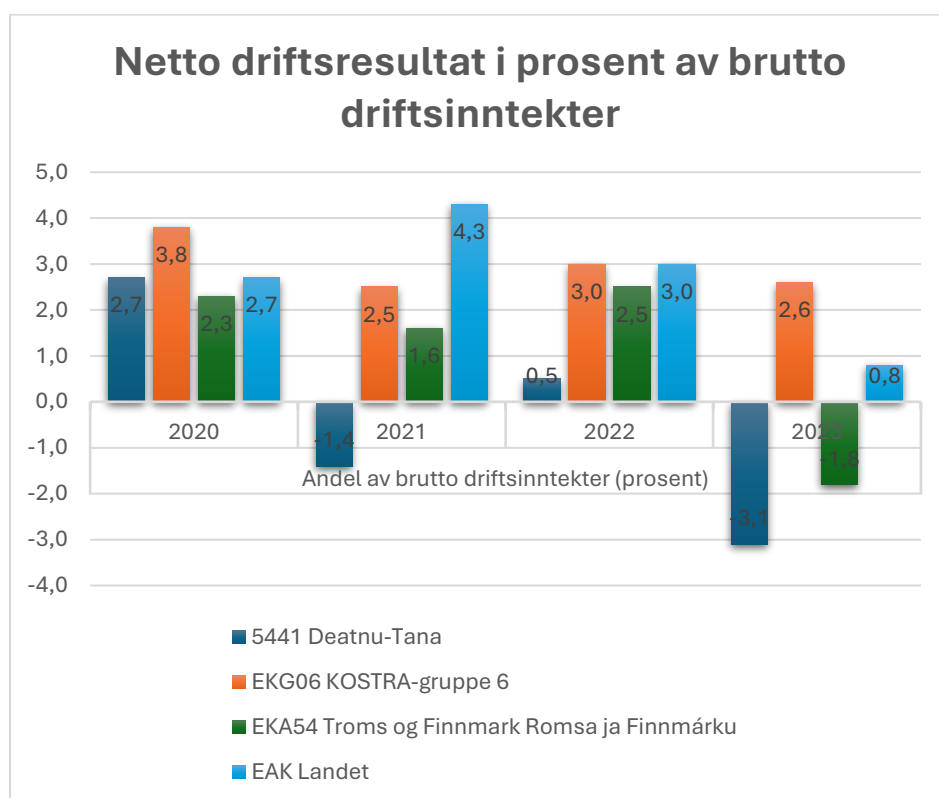
Fokuset har over tid har vært å sikre god økonomistyring og det er satt i gang en rekke tiltak for å bedre likviditeten og økonomien kommunen.

Statistikken nedenfor omfatter nøkkelinformasjon om kommunal økonomi (Kilde: SSB). Statistisk rapporteres Tana i Gruppe 06 – små kommuner med høye bundne kostnader per innbygger, for sammenligning. Tallene sammenlignes også med fylket og hele landet.

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

Netto driftsresultat blir sett på som den viktigste enkeltindikatoren for å vurdere den økonomiske situasjonen i kommunene. Nøkkeltallet viser hva som er igjen etter at alle årets driftsutgifter er trukket fra årets driftsinntekter, og renter, avdrag og interne finanstransaksjoner er betalt.

Teknisk beregningsutvalgs anbefalte nivå for kommunenes samlede netto driftsresultat over tid, er 1,75 prosent av brutto driftsinntekter. Netto driftsresultat kan brukes til å finansiere investeringer eller avsettes til senere bruk.

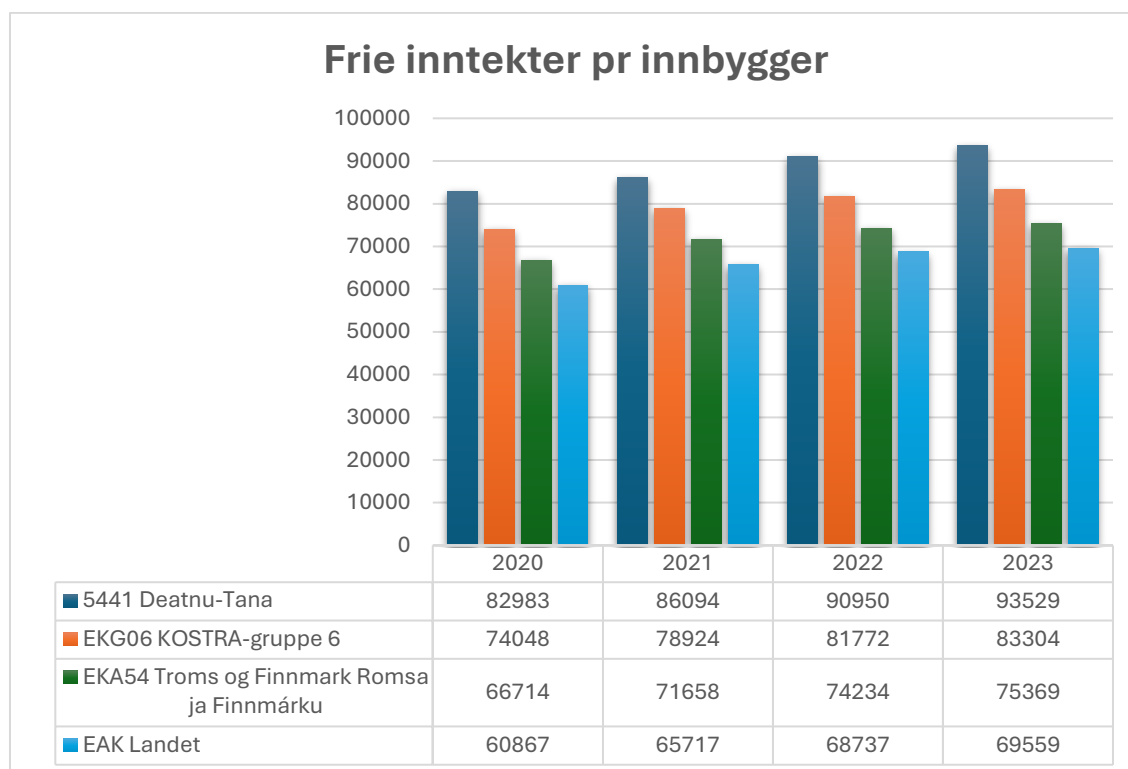

Resultatet for kommunen har vært ujevnt de siste årene. KOSTRA-tall for 2023 viste at netto driftsresultat for fylket samlet har svekket seg i forhold til året før.

I budsjettvedtaket 2023 er det vedtatt at netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene skal ligge på minst 1,7% av driftsinntektene, for å sitte igjen med tilstrekkelige midler til investeringer og for å ha en sunn økonomi på sikt. Kommunen ligger langt unna det vedtatte måltallet og anbefalt nivå.

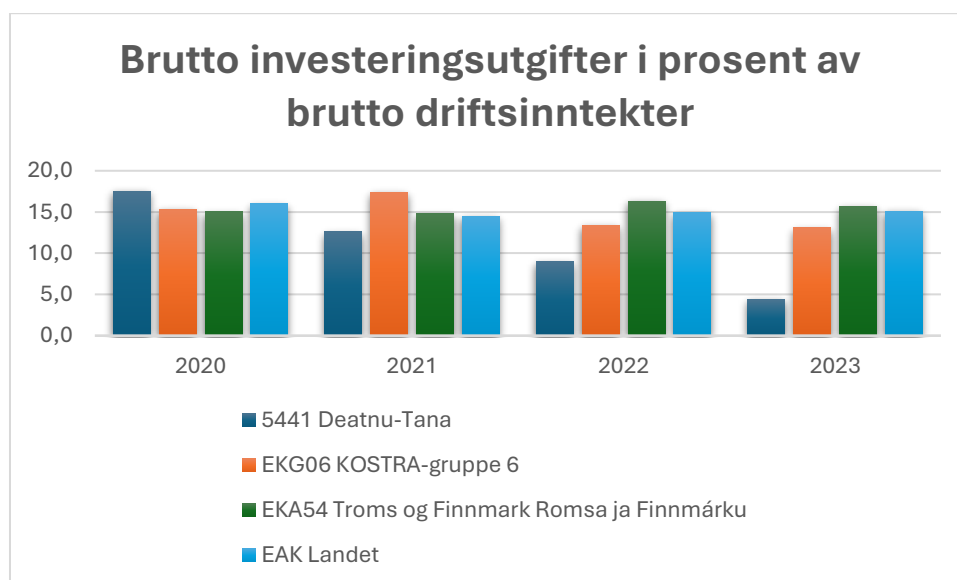
Frie inntekter per innbygger

Dette er inntekter som kommunen kan disponere fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

Brutto investeringsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter

Brutto investeringsutgifter omfatter alle utgifter til investeringer i fast eiendom, utgifter til vedlikehold og reparasjon.

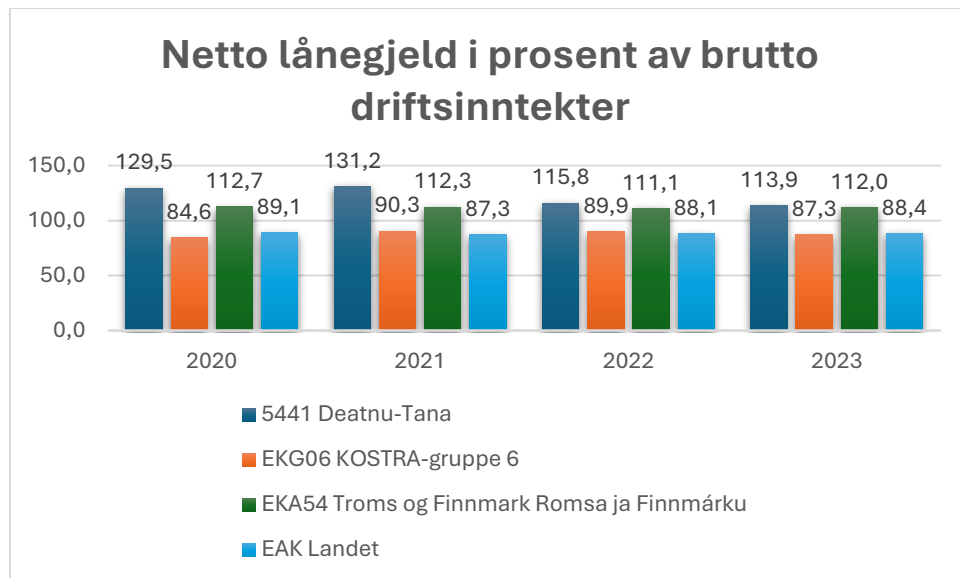

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser. I tillegg

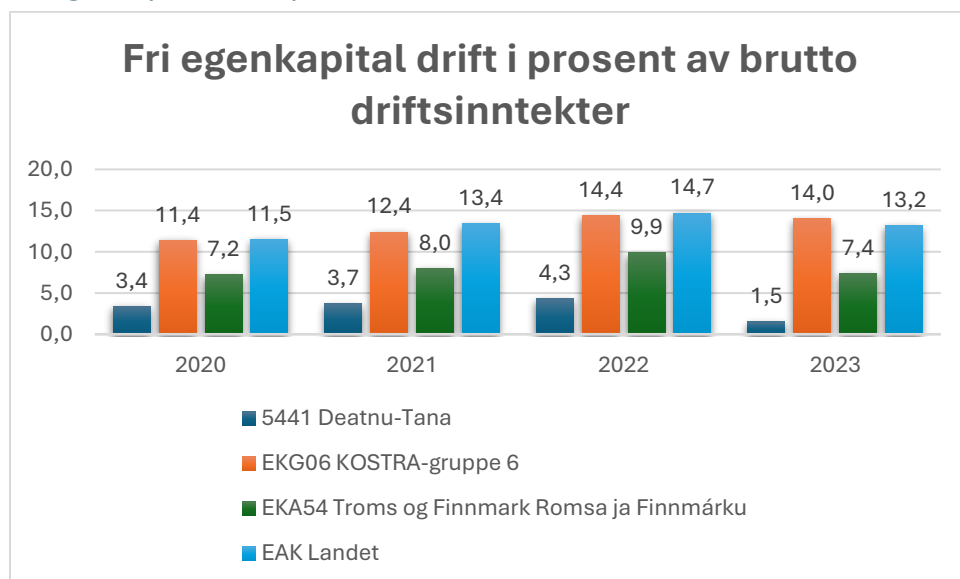
gjøres det fradrag for totale utlån og ubrukte lånemidler. I totale utlån inngår formidlingslån og ansvarlige lån (utlån av egne midler).

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter er et bilde på gjeldsgraden i kommunene, og sier noe om hvor krevende det kan bli å betale ned gjelden. Alt av netto lånegjeld er imidlertid ikke renteeksponert gjeld, det vil si gjeld der en økning i renten påvirker budsjettbalansen i kommunen. Dette gjelder blant annet gjeld knyttet til selvkostområdene (vann, avløp og renovasjon) som finansieres ved gebyrer fra innbyggerne, og gjeld med rentekompensasjonsordninger.

Flere anbefalinger er at nøkkeltallet ikke bør overstige 75 % for å ha kommunaløkonomisk bærekraft over tid. Kommunen har i sitt budsjettvedtak 2023 vedtatt at netto lånegjeld, over tid ikke skal overstige 100% av brutto driftsinntekter.

Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter

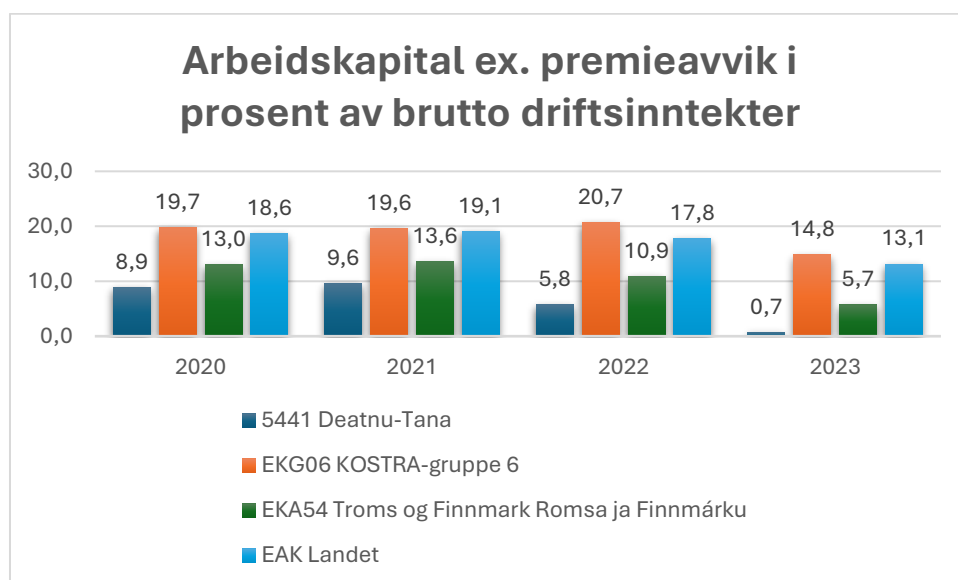
Kommunenes gjennomsnittlige disposisjonsfond, eller fri egenkapital drift er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering i driftsregnskapet, eller til å finansiere

overføring til investeringsregnskapet. Indikatoren disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter kan si noe om hvor stor økonomisk buffer kommunen har i sin løpende drift. Utviklingen i disposisjonsfond må sees i sammenheng med utviklingen i netto driftsresultat.

I budsjettet for 2023 har kommunen vedtatt at disposisjonsfond inkl. regnskapsmessig mer-/mindreforbruk skal være minst 5% av driftsinntekter. I diagrammet over ser vi utviklingen over fire år, der 2022 er høyest. Kommunen har en stor nedgang fra 2022 til 2023, og har en sammenheng med negativt netto driftsresultat fra regnskapet 2023.

Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter

Nøkkeltallet viser arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter. Indikatoren defineres som differansen mellom omløpsmidler ex. premieavvik og kortsiktig gjeld ex. premieavvik, og er et uttrykk for kommunens likviditet. Med likviditet menes evnen til å betale forpliktelsene etter hvert som de forfaller. Premieavvik er holdt utenfor definisjonen for å gi et bedre uttrykk for likviditeten.

Viktige dokumenter for utfyllende informasjon

- [Budsjett - og økonomiplan 2024 - 2027](#)
- Årsregnskap og årsberetning for 2023
- Kommuneproposisjonen 2024

4.24 Areal, infrastruktur, og stedsutvikling

Detaljer om arealbruken- og ressurser i kommunen fordelt på arealklasser i km2 vises i tabellen under.

	Areal
	2024
	K-5628 Deatnu - Tana
01 Boligbebyggelse	1,41
02 Fritidsbebyggelse	0,50
03 Bebygd område for landbruk og fiske	1,08
04 Næring, offentlig og privat tjenesteyting	2,83
05 Undervisning og barnehage	0,05
06 Helse- og sosialinstitusjoner	0,04
07 Kultur og religiøse aktiviteter	0,04
08-09 Transport, telekommunikasjon og teknisk infrastruktur	5,70
10-11 Beredskapstjenester og Forsvaret	0,04
12-13 Grønne områder, idretts- og sportsområder	0,55
14 Uklassifisert bebyggelse og anlegg	0,40
15-16 Jordbruksareal	32,45
17 Skog	1 125,49
18 Åpen fastmark	2 084,62
19 Åpen myr	199,22
20 Bart fjell, grus- og blokkmark	386,91
21 Varig snø, is og bre	0,00
22 Ferskvann	209,99
24 Uklassifisert ubebygd område	0,00

Tabell 7: Kilde: SSB

Området Tana bru – Seida – Skiippagurra er kommunens sentrumsområde, med Tana Bru som det mest sentrale knutepunktet. Tana Bru er et viktig trafikkknutepunkt for Øst-Finnmark, og her finnes handelsvirksomhet, skole, flerbrukshall, rådhuset, spisesteder, tingretten og mer. En effektiv bruk av de sentrumsnære arealene er noe kommunen jobber kontinuerlig med. Fra sentrumsområdene er det også kort vei til skog, fjell og Tanaelva.

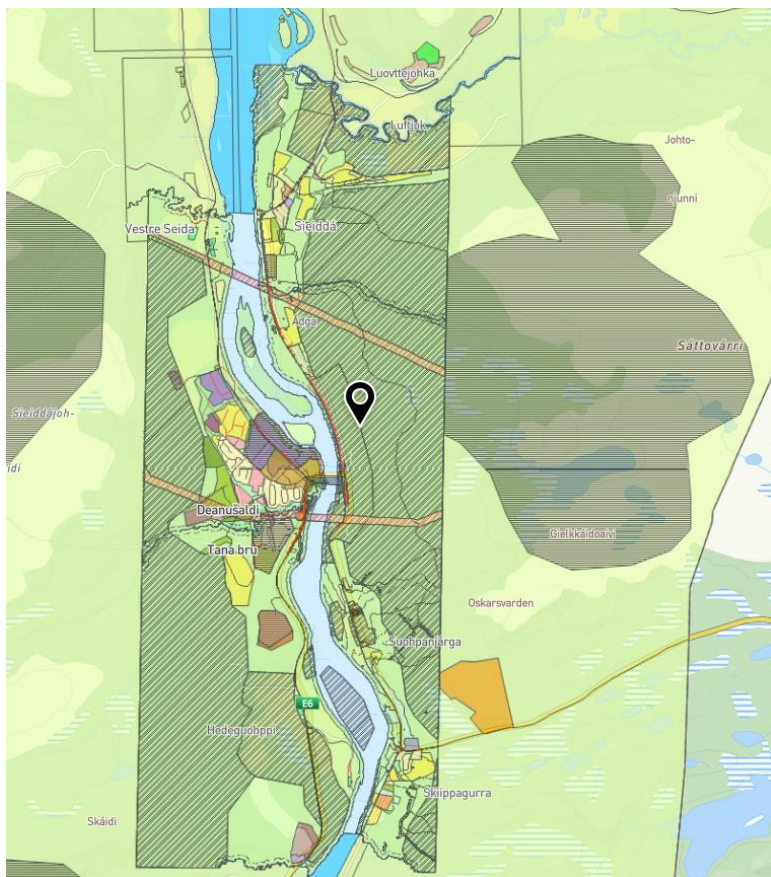
Flyfoto (2019) Tana bru. Kilde: Kommunekart.

På god avstand fra sentrumsområdet blir en møtt av synet av Tana Bru, en skråtagsbru beliggende i kommunesenteret med samme navn. Broen er en del av E6 og knytter de to sidene av Tanaelva sammen. Broen ble åpnet for trafikk i 2020 og erstattet en tidligere hengebru fra 1940-årene. Tana bru har brutårn med høyde på 95 meter og er utstyrt med hele 11 000 digitalt styrte lys som bruker til å dekorere brua (Kilde: Store Norske Leksikon).

Tana Bru på vinterstid. Foto: Frank Martin Ingilæ.

Skjermbildet på neste side viser kommuneplanens arealdel per 2024. Tettsteders kvaliteter og tilbud er en vesentlig faktor i samfunnets attraktivitet for bosetting, besøk og bedriftsetableringer. Et godt kommunesenter bør inneholde muligheter, “soner” for sosialisering, deltakelse, samhold og aktiviteter. Sentrumsområdet har dette; men i stedsutviklingssammenheng er dette et område Tana ønsker å jobbe videre med. Her kan også en oppdatering av kommuneplanens arealdel bidra.

Kilde: Kommunekart.no

4.25 Samferdsel

Veg

Veistrekningene i kommunen er E6, Fylkesvei 895, 890 og 98, samt det kommunale veinettet.

Snittet for netto driftsutgifter til kommunale veier og gater var i perioden 2018-2023 på NOK 77 791/km. Dette er lavere enn kostragruppen (NOK 115 527/km) og landet (NOK 147 735/km). Kommunens netto driftsutgifter til kommunale veier og gater per km har økt hvert år fra 2018-2023, fra å være 58 012 NOK i 2018 til å utgjøre 115 558 NOK i 2023.

Transportsyklisme

I 2023 kunne 10,4 % av det kommunale veinettet anses som tilrettelagt for transportsyklisme. Andel av kommunale veier og gater med belysning var i 2023 på 24,7 % (Kilde: SSB).

Bussruter

Det er bussavgang til resten av Finnmark flere ganger daglig. For flere av destinasjonene avhenger reisende av bussbytter andre steder.

Trafikksikkerhet

Kommunen jobber med en trafikksikkerhetsplan (2025-2035) som er planlagt vedtatt i kommunestyret oktober 2024. Økonomiske rammer er tenkt vedtatt i budsjettmøtet før jul 2024.

I planen finnes 6 prioriterte og vedtatte tiltak med enkeltsummer under 300 000 hver oppført for budsjettåret 2024. Disse skal gjennomføres innen høsten (skolestart) som forutsatt av Utvalg for samferdsel, infrastruktur og havn (SIH) i møtene 18.12.23 og 14.02.24.

Havner

Ved Tanafjorden er det en rekke havner, både kommunale og private. I havnene er det fiskeri og friluftaktiviteter, mottak av varer til landbruksnæringen og utskipning av råvarer som kvartsitt i fra Austertana. Tana kommune har satset mye på å bygge opp infrastruktur for fiskerinæringen og gitt tilskudd til nye fartøy.

Šuoššjohka havn er en privat havn hvor det finnes fiske/krabbemottak. Det er etablert kommunal flytebrygge i tilknytning til havna, og det finnes også bølgedempere. Dette benyttes av fiskerinæringen og fritidsflåten. Det er privat kai og mottak som eies av Storbukt Fiskeindustri AS fra Honningsvåg. Anlegget kan ta imot hvitfisk og kongekrabbe. Den kommunale flytebrygga har plass til 20 båter.

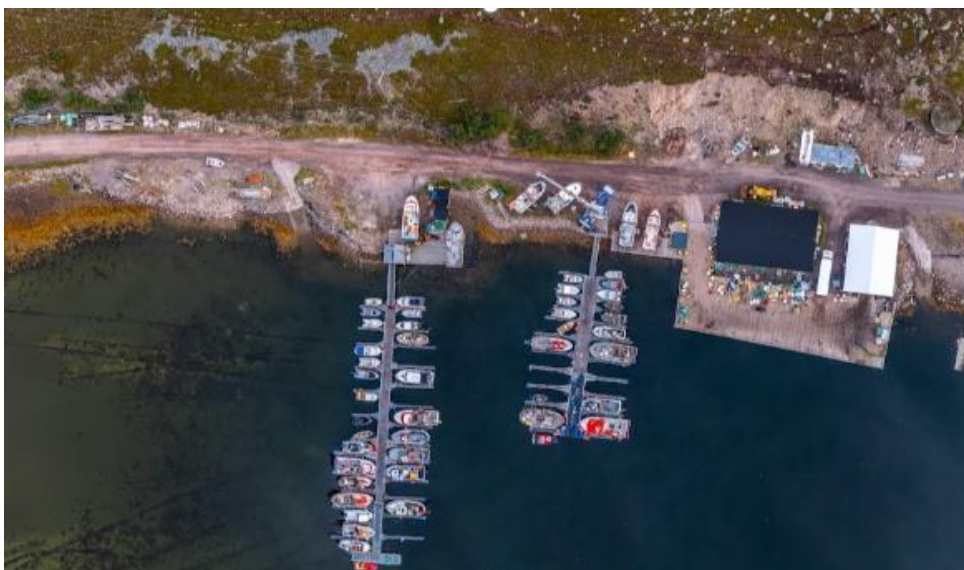

Šuoššjohka havn

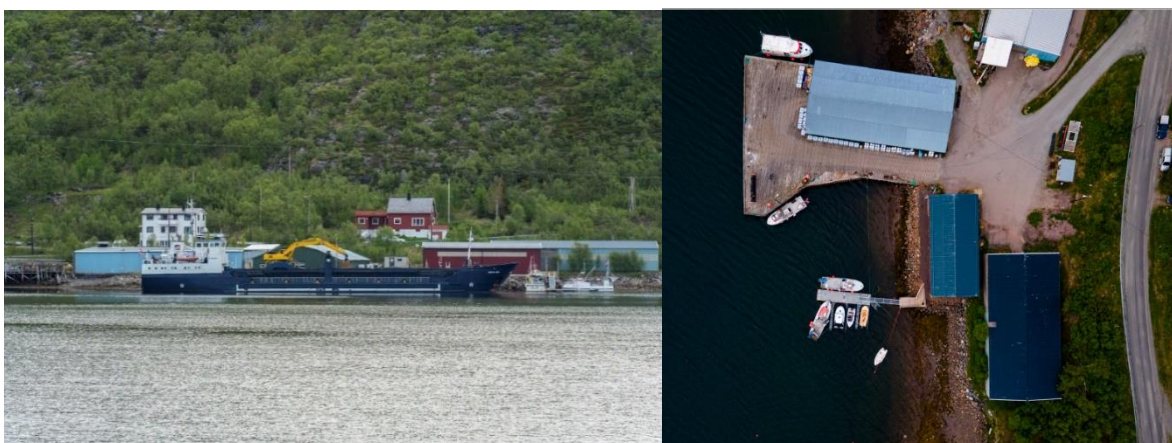
Torhop havn er kommunens viktigste fiskerihavn på grunn av havneforholdene og nærhet til de viktigste fiskefeltene i indre Tanafjord. Kommunen eier kai og flytebrygge tilknyttet denne. Kommunen har bygd et servicebygg for fiskere i tilknytning til kaia. Ved kai har Lyder Fisk Torhop AS fiske og krabbemottak. Tana båtforening har en liten kai og en flytebrygge i nærheten av den kommunale kaia. Flytebryggene benyttes av fiskerinæringen og fritidsflåten. Det er gitt dispensasjon til en privat utbygger for etablering av flytebrygge på Kaineset. Kommunen holder på å oppdatere detaljreguleringsplanen for Torhop havn som inkluderer Kaineset. Målet med reguleringen er å legge mer til rette for fiskerinæringen i Tanas viktigste fiskerihavn ved å regulere for molo, mudring, mer næringsareal på land og sjø.

Den kommunale flytebrygga har plass til 22 båter. Tana båtforening sin flytebrygge har plass til 35 båter. Det er 2 båtutsettingsplasser.

Torhop havn

Smalfjord havn/kai er en privat havn og er den viktigste havna når det gjelder mottak av bulk og spesielt knyttet gods til landbruket i Øst-Finnmark. Felleskjøpet tar inn en mengde varer til landbruket over kai, og har lager ved kai, og har også sitt hovedlager for blant annet kunstgjødsel og kraftfor her. Nord for kaia er det noen mindre kaier og ett mottak for kongekrabbe. Det er nylig etablert en flytebrygge knyttet til havna med plass til 5 båter. Nord for havna er det en privat flytebrygge som i hovedsak benyttes av fritidsflåten. Den har plass til 14 båter. Her er også en båtutsettingsplass.

Smalfjord havn/kai

Elkem havn er privateid av Elkem AS og benyttes for å skipe ut kvartsitt fra kvartsittbruddet i Austertana til smelteverk i Norge og på Island.

Elkem havn

Austertana Småbåthavn er under planlegging ved utløpet av Čámmájohka i Austertana. Tana kommune har vedtatt detaljreguleringsplan for småbåthavna høsten 2022. Reguleringsplanen åpner for mudring, etablering av molo og kai, samt flytebryggeplasser for fiskefartøy og fritidsfartøy. På østsiden av utløpet av Tanaelva finnes det ikke havnefasiliteter for småbåter og fiskefartøy. Reguleringsplanen legger også til rette for adkomst med veg og parkeringsareal.

Austertana Småbåthavn

Helipad

I sentrumsområdet finnes en helipad ambulansehelikoptre kan lande og lette fra. I tillegg benytter ambulansehelikopteret den gamle grusbanen i sentrum.

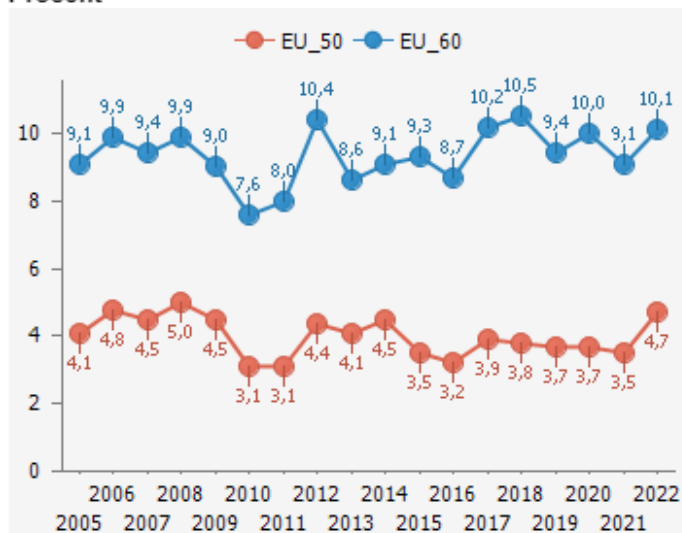
4.26 Sosialtjeneste og levekår

Gjennomsnittlig bruttointekt i kommunen var i 2022 på 498 200 (kilde: kommuneprofilen), som var lavere enn landet (550 900 kr) og tidligere Troms og Finnmark fylke (519 500 kr). Sammenlignet med nabo og nærliggende kommuner var forskjellene minimale.

Gjennomsnittlig formue per innbygger i Tana var i 2022 på 987 200 kr (kilde: Kommuneprofilen), noe som var lavere enn landet (1,65 millioner kr) og tidligere Troms og Finnmark fylke (1,26 millioner). Vi er usikre på hvor betydningsfulle disse tallene er for en kommune som vår, med et helt annet boligmarked enn mer sentrale strøk.

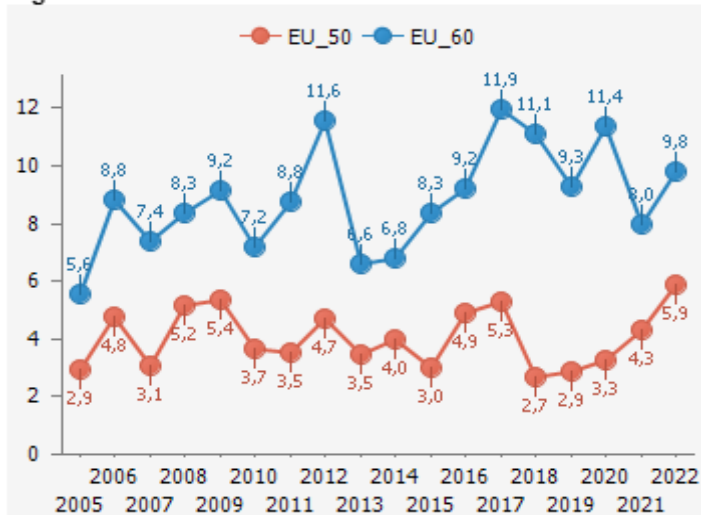
Lavinntekt blant innbyggerne rapporteres etter flere skalaer. Med bruk av EU skala EU_50, den strengeste, ble 4,7 % av innbyggerne våre omfattet i 2022. Ved bruk av EU skala EU_60 var tilsvarende tall samme år 10,1 %. Figuren under viser utviklingen i kommunen vår etter de to skalaene over tid.

Andel personer i hushold med lavinntekt. Valgt region. Prosent

Figuren til venstre viser utviklingen i antall barn under 18 år i hushold med lavinntekt etter de samme standardene. Kilde: Kommuneprofilen.

Andel barn under 18 år i hushold med lavinntekt. Valgt region. Prosent

Kommunen har 88 sosialhjelpsmottakere (2023, SSB), noe som utgjør 3,1 % av befolkningen. Dette er nokså likt sammenlignet med landet (2,9 %), tidligere Troms og Finnmark fylke (3,0 %) og kostragruppen (3,3 %). Antall barn under 18 år i familier som mottok sosialhjelp var i 2023 på 35 personer. Kommunen har felles NAV-leder med Nesseby kommune.

Det viktigste for planarbeidet er bevisstheten rundt at det finnes innbyggere med lav inntekt. Det bør legges til rette for tilbud i samfunnet også for denne gruppen. Forebygging av inntektsrelaterte konsekvenser, som for eksempel uhelse, er også aktuelt å ta hensyn til i planleggingen.

4.27 Næringsliv, arbeidsliv, sysselsetting og pendling

Fiskeriene

I fiskermanntallet for 2023 er det i Tana registrert 69 fiskere, hvorav 57 har fiske som hovedyrke. Blant fiskerne registrert i manntallet er det 9 kvinner og 60 menn.

Hovedtyngden av fiskerne befinner seg i aldersspennet 20-59 år slik vist i figuren under. Fra 2021 og til 2023 har det vært en økning i registrerte fiskere fra 61 til 69.

Manntallsstatus	Aldersgrupper	År / Kjønn								
		2023			2022			2021		
		Kvinne	Mann	Total	Kvinne	Mann	Total	Kvinne	Mann	Total
Hovedyrkefisker	Under 20 år					1	1		1	1
	20-29 år	1	8	9	1	6	7		4	4
	30-39 år	2	8	10	1	7	8	1	8	9
	40-49 år	2	13	15	2	12	14	2	13	15
	50-59 år	2	10	12	2	10	12	2	8	10
	60-69 år		6	6		5	5		5	5
	70 år og over		5	5		4	4		4	4
	Delsum	7	50	57	6	45	51	5	43	48
Biyркеfisker	Under 20 år					1	1		1	1
	20-29 år					1	1	1	1	2
	30-39 år	1	1	2	1	1	2	1	1	2
	40-49 år		1	1		1	1			
	50-59 år		1	1					1	1
	60-69 år	1	4	5	1	5	6	1	5	6
	70 år og over		3	3		2	2		1	1
	Delsum	2	10	12	2	11	13	3	10	13
		9	60	69	8	56	64	8	53	61

Tabell 8: Fiskere registrert i fiskermanntallet 2023, Tana kommune. Kilde: Fiskeridirektoratet

57 fiskefartøy var registrert i kommunen vår i 2023. 51 en disse var under 11 meter.

Lengdegruppe	Antall fartøy	Bruttotonnasje	Motorkraft	Alder (gj.snitt)
Under 11 m	51	151	12 206	26,5
11-14,99 m	5	68	2 120	23,0
21-27,99 m	1	129	650	38,0
	57	348	14 976	26,4

Tabell 9: Registrerte fiskefartøy i Tana, 2023. Kilde: Fiskeridirektoratet

I 2023 ble det landet ca. 393 tonn i kommunen vår fra norske og utenlandske fartøy. Dette er en økning fra året før, hvor det ble landet 252 tonn.

Mottaksstasjon	Mottakernavn	Flatfisk, annen bunnfisk og dypvannsfisk	Skalldyr, bløtdyr og pigghuder	Torsk og torskeartet fisk	Sum mottak
F791	STORBUKT FISKEINDUSTRI AS	99	5 954	9 350	15 402
TF76	SKJÅNESBRUKET AS - TORHOP	3 483	49 871	315 587	368 941
TF79	GAMST SHILOVA AS		5 606		5 606
	NORWEGIAN SHORES AS		356		356
	NORWEGIAN SHORES AS - SM..		2 293		2 293
	AALESUNDFISK AS		340		340
Sum alle mottak		3 582	64 419	324 937	392 938

Tabell 10: Landinger per mottak i Tana, 2023 (rundvekt i kilo). Kilde: Fiskeridirektoratet.

Tana kommune er per juli 2024 i en pågående prosess hvor det utarbeides en reguleringsplan for Torhop havn. Intensjonen med reguleringen er å tilrettelegge for utbygging av molo, samt forbedre grunnlaget for framtidsrettet bruk av havneområdet. Utbygging av molo med tilhørende infrastruktur er nødvendig for at fiskeflåten og andre brukere av området skal ha trygge liggeforhold, også i møte med mulig havnivåstigning og økende mengde uvær.

Fiskeriene generelt og de samiske fiskeriinteressene spesielt er viktige. Deanu gielda/Tana kommune er omfattet av deltakerlovens §21 om retten til å fiske torsk, hyse og sei med konvensjonelle redskaper for merkeregistrerte fartøy under 11 meter, som er begrunnet i sjøsamiske interesser.

Yrkesgrupper og sysselsetting

I tabellen under vises hva innbyggerne i kommunen vår (15-74 år) jobbet med i 4. kvartal 2023. Helse- og sosialtjenester er den klart største gruppen. Samtidig er det en bred spredning over mange næringer. Enda mer detaljerte tall innenfor de forskjellige næringene i form av under-næringer kan finnes hos SSB.

	Sysselsatte personer etter bosted
	2023
	K-5628 Deatnu - Tana
00-99 Alle næringer	1 423
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	151
05-09 Bergverksdrift og utvinning	52
10-33 Industri	65
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	39
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	108
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	129
49-53 Transport og lagring	92
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	29
58-63 Informasjon og kommunikasjon	19
64-66 Finansiering og forsikring	3
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	55
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	39
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	113
85 Undervisning	152
86-88 Helse- og sosialtjenester	329
90-99 Personlig tjenesteyting	28
00 Uoppgitt	20

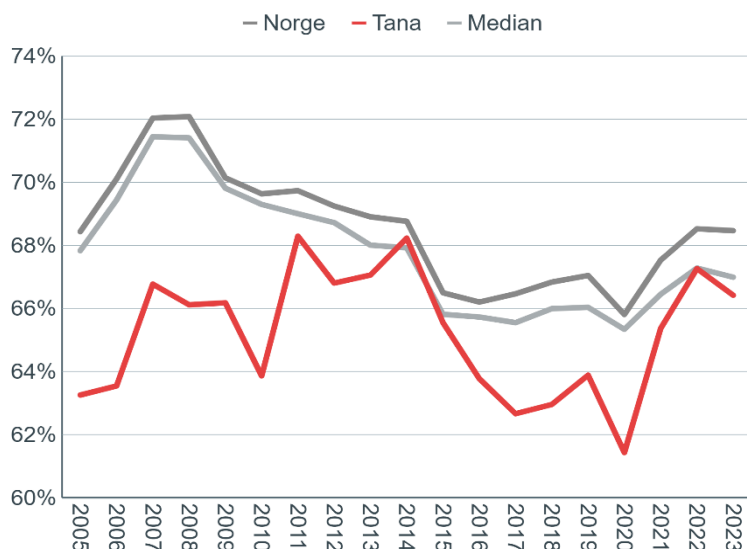
Tabell 11: Sysselsatte etter bosted (Tana) per 4 kvartal 2023. Kilde: SSB.

I figuren under vises hva de sysselsatte (15-74 år) jobbet med innenfor Tana kommunes grenser. Her er sysselsatte bosatt utenfor kommunen inkludert, mens i den forrige tabellen var arbeidsplasser utenfor kommunen inkludert.

	Sysselsatte personer etter arbeidssted
	2023
	K-5628 Deatnu - Tana
00-99 Alle næringer	1 414
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	143
05-09 Bergverksdrift og utvinning	46
10-33 Industri	61
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	76
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	96
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	117
49-53 Transport og lagring	121
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	23
58-63 Informasjon og kommunikasjon	6
64-66 Finansiering og forsikring	3
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	58
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	30
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	83
85 Undervisning	151
86-88 Helse- og sosialtjenester	352
90-99 Personlig tjenesteyting	29
00 Uoppgitt	19

Tabell 12: Sysselsatte etter arbeidssted (Tana) per 4. kvartal 2024.

Selv om helse- og sosialtjenester er en viktig næring både i kommunen vår og blant de sysselsatte bosatt i kommunen vår, har vi også en nok spredning i næringer i begge tabellene. Dette vurderes som positivt da det gjør kommunen og dens innbyggere mindre sårbar for svingninger i den enkelte næring.

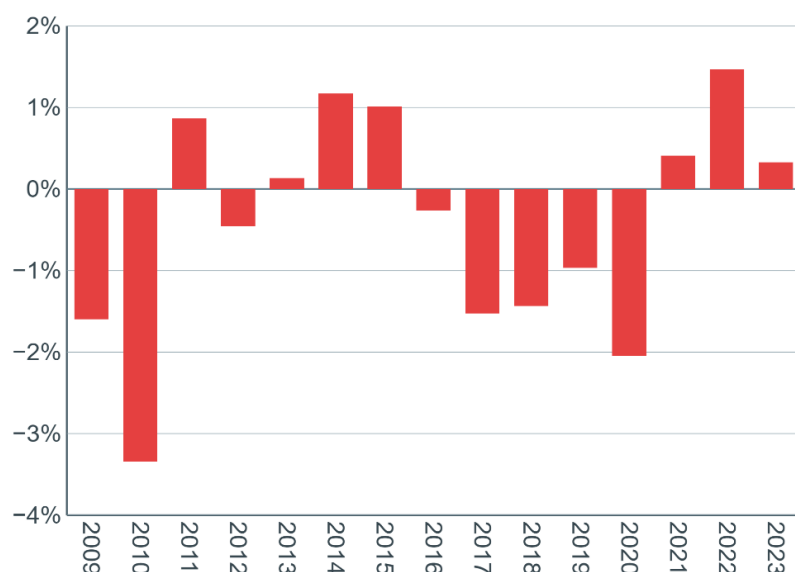
Figur 22: Regional analyse

Figuren til venstre viser utviklingen i antall sysselsatte (% andel av befolkningen mellom 15-74 år som er sysselsatt) i perioden 2005-2023 i Tana og Norge. Kilde: Regional analyse.

Det må bemerkes at SSB i 2015 endret måten de registrerer arbeidsplasser. Dette innebærer at fallet dette året ikke var reelt, samtidig som tallene før og etter dette året ikke er helt sammenlignbare.

Tana har hatt en lavere andel sysselsatte enn landsgjennomsnittet i alle årene etter 2004. I 2023 var sysselsettingsandelen i Tana 66,4 prosent, mens landsgjennomsnittet var 68,5 prosent. Sysselsettingsandelen har nærmet seg landsgjennomsnittet de siste tre årene.

På grunn av forskjellig demografi i kommuner, hvorav noen for eksempel har flere eldre, kan dette spille inn på sysselsettingsandelen. I figuren under vises forventet sysselsettingsgrad i kommunen vår (her er forventet sysselsettingsandel den andelen som det ville blitt dersom alle alderstrinn hadde samme sysselsettingsandel som landet for kvinner og menn). I figuren er det samtidig korrigert for demografiavvik.

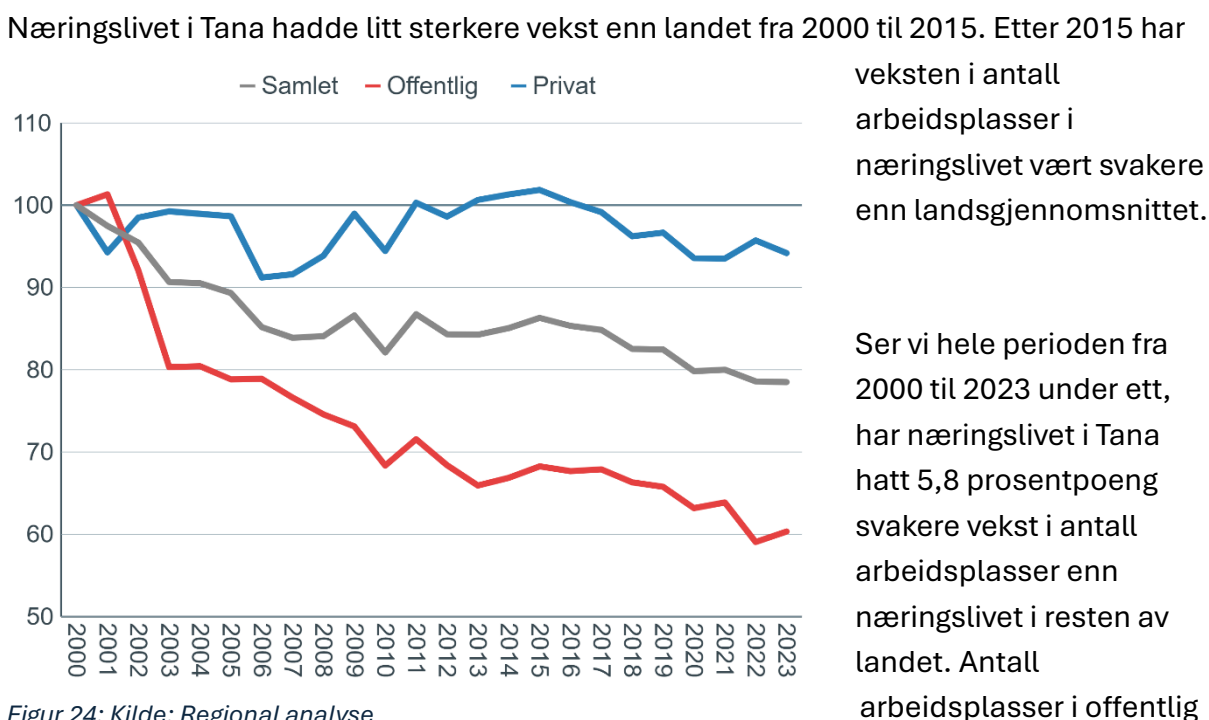

Figur 23: Kilde: Regional analyse

Når vi korrejerer for befolkningens sammensetning på alder og kjønn får vi et annet bilde på sysselsettingsandelen i Tana. Nå kommer det fram at det faktisk var høyere sysselsettingsandel enn landsgjennomsnittet i de tre siste årene. På landsbasis ligger vi her på 184 plass blant kommuner og i den øvre halvdel blant kommunene i Finnmark (kilde: Regional analyse).

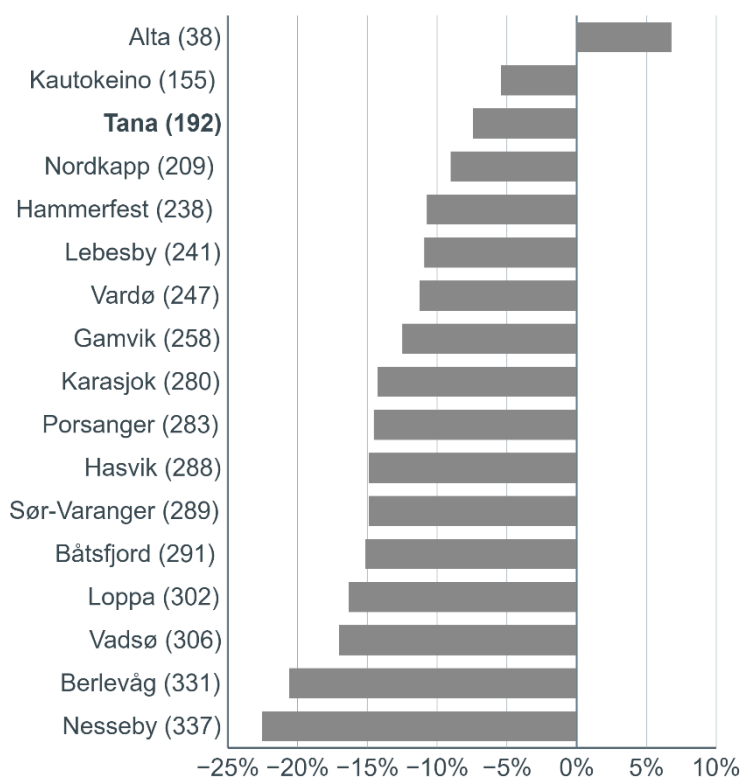
Utvikling i antall arbeidsplasser

I figuren under vises utviklingen i antall arbeidsplasser i Tana sammenlignet med landet fra 2000-2023. I figuren representerer 100 den nasjonale veksten, over 100 tilsier mer vekst, og under 100 mindre vekst (kilde: Regional analyse).

Figur 24: Kilde: Regional analyse

sektor har utviklet seg svakere. Det har vært sterk vekst i antall offentlige arbeidsplasser på landsbasis siden 2000, men sterk nedgang i Tana (kilde: Regional analyse).

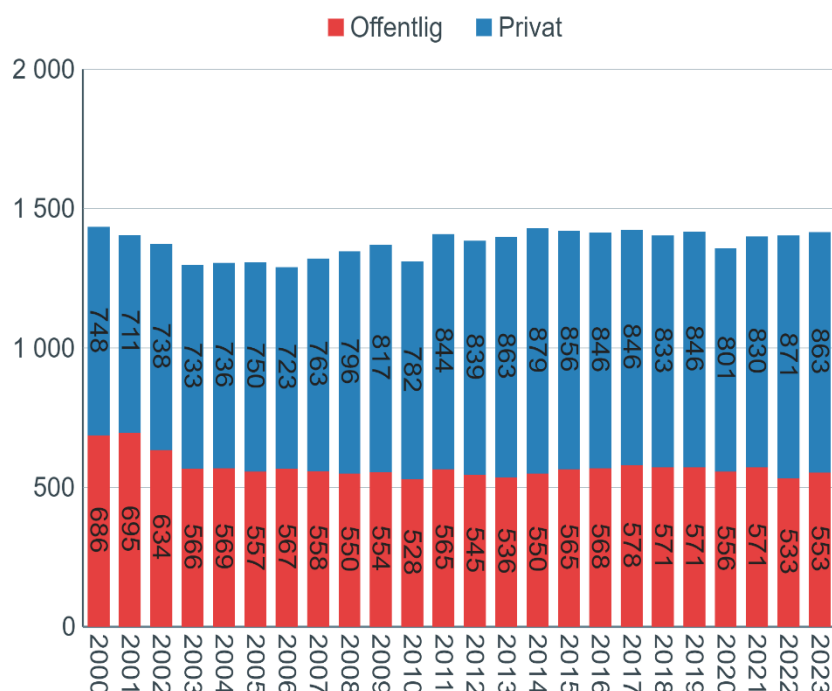
Figur 25: Kilde: Regional analyse

I figuren til venstre kan vi se den relative veksten i samlet antall arbeidsplasser i Tana og sammenligningskommuner i perioden 2014-2023. Den relative veksten er forskjellen mellom veksten på stedet og veksten i Norge. Kilde: Regional analyse

Som det fremkommer av figuren har Tana hatt 7,4 prosentpoeng svakere vekst i antall arbeidsplasser enn landet i den siste tiårsperioden. Antall arbeidsplasser i næringslivet har hatt 6,9 prosentpoeng lavere vekst enn i resten av landet. I 2023 hadde Tana 0,9 prosentpoeng lavere vekst i antall arbeidsplasser i

næringslivet enn landsgjennomsnittet. Samtidig har utviklingen i antall arbeidsplasser vært en av de bedre blant sammenligningskommunene.

Offentlig og privat sektor – fordeling og utvikling

Figur 26: Kilde: Regional analyse

I figuren over vises fordelingen mellom, og utviklingen i, arbeidsplasser i offentlig og privat sektor i Tana mellom 2000-2019.

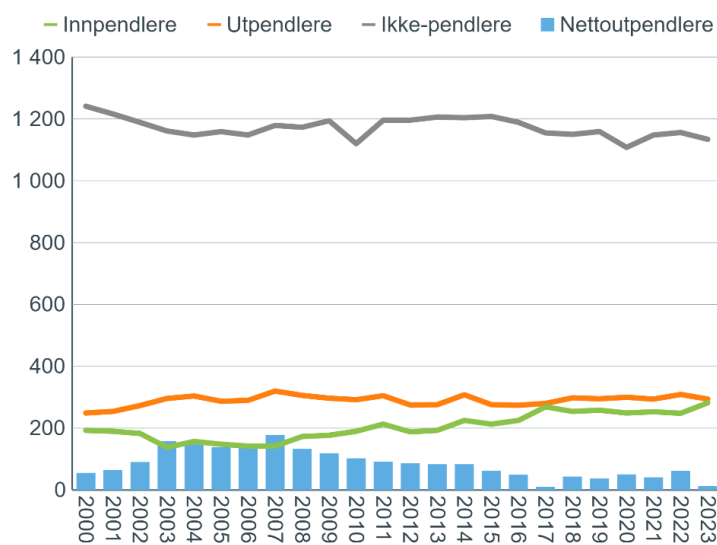
Det var 863 arbeidsplasser i næringslivet i Tana på slutten av 2023, mens det var 553 arbeidsplasser i det offentlige. Det har blitt færre arbeidsplasser i det offentlige siden 2000. I næringslivet har det blitt flere siden 2000, men det har ikke vært vekst de siste ti årene. NB: SSB endret metoden for å beregne antall sysselsatte i 2015. Den nye metoden ga omtrent fire prosent færre arbeidsplasser i næringslivet.

Pendling til og fra kommunen

Figuren under viser utviklingen i antall innpendlere, utpendlere og nettoppendling til Tana fra 2000 til 2023.

Som vi ser i figuren til høyre har det tidligere vært en del større utpendling fra kommunen vår, men gapet har lukket seg over tid og det er nå nokså jevn balanse mellom inn- og utpendlere.

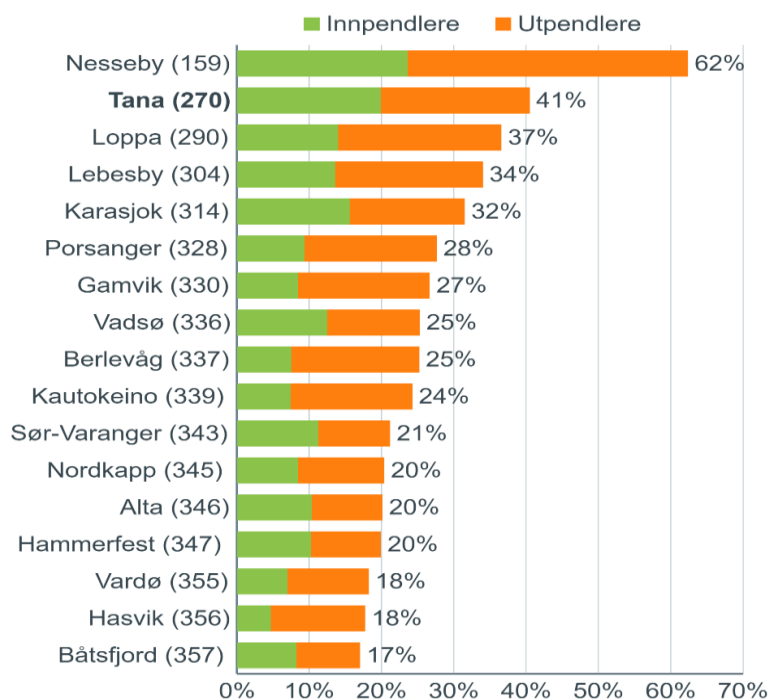
Summen av hvor mange som pendler inn og ut av kommunen vår kan benyttes som en indikator

Figur 27: Kilde: Regional analyse

for arbeidsmarkedsintegrasjon. Når denne er høy gir det muligheter for befolkningen å finne arbeid utenfor kommunen, på samme tid som offentlig og privat sektor i kommunen lettere kan rekruttere arbeidskraft utenfra kommunegrensen. En høy arbeidsmarkedsintegrasjon medfører derfor også at en kommune påvirkes sterkere av utviklingen i regionen enn kommuner med en lavere arbeidsmarkedsintegrasjon (Kilde: Regional analyse).

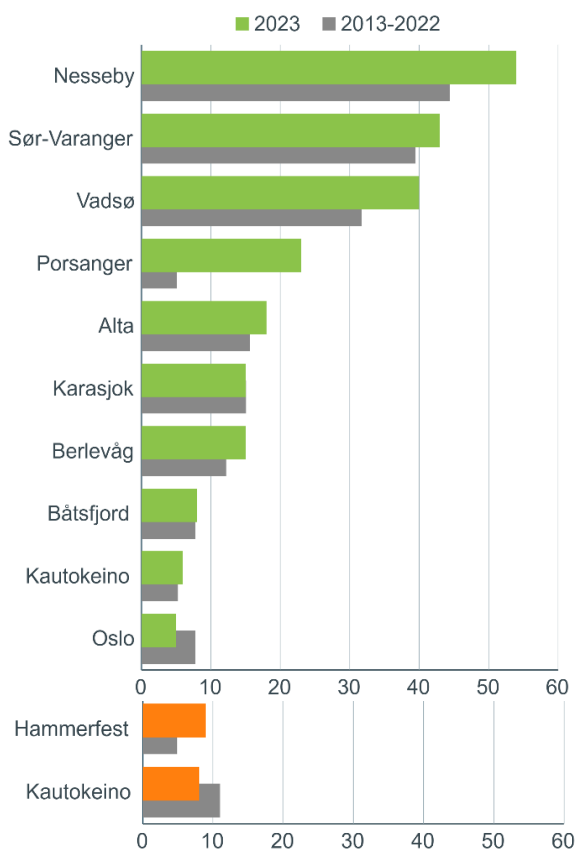
Nesseby er den eneste kommunen i Finnmark som har mer pendling enn middels av kommunene i Norge. Men Tana ligger på andreplass hva angår arbeidsmarkedsintegrasjon. I 2023 pendlet 21 prosent av de som er sysselsatt i Tana ut av kommunen. 20 prosent av de som har Tana som arbeidssted pendler inn. Dette illustreres i figuren under.

Figur 28: Tall i parentes viser rangering blant alle kommuner i Norge for arbeidsmarkedsintegrasjon i 2023. Kilde: Regional analyse

Hvor strømmen av pendlere går kan fortelle oss hvilke kommuner som påvirker arbeidsmarkedet vårt mest. Dette gjelder både for den private og offentlige sektoren i kommunen vår sine rekrutteringsmuligheter, og for våre innbyggers muligheter på arbeidsmarkedet i regionen.

I figuren vises antall personer som pendlet inn til Tana fra andre kommuner. Som vi ser er Nesseby, Sør-Varanger og Vadsø de viktigste. Samtidig er det en nokså stor spredning.

Figur 29: Kilde: Regional analyse

Dette kommer nok av vår sentrale geografisk posisjon mellom mange kommuner, og kan sies å være en styrke. Kilde: Regional analyse

Figuren viser antall personer som pendler ut fra Tana og hvor de pendler. Mønsteret for de største strømmene er likt som ved innpendling, men for de mindre strømmene er det noe forskjeller. Kilde: Regional analyse.

Næringsliv- og utvikling

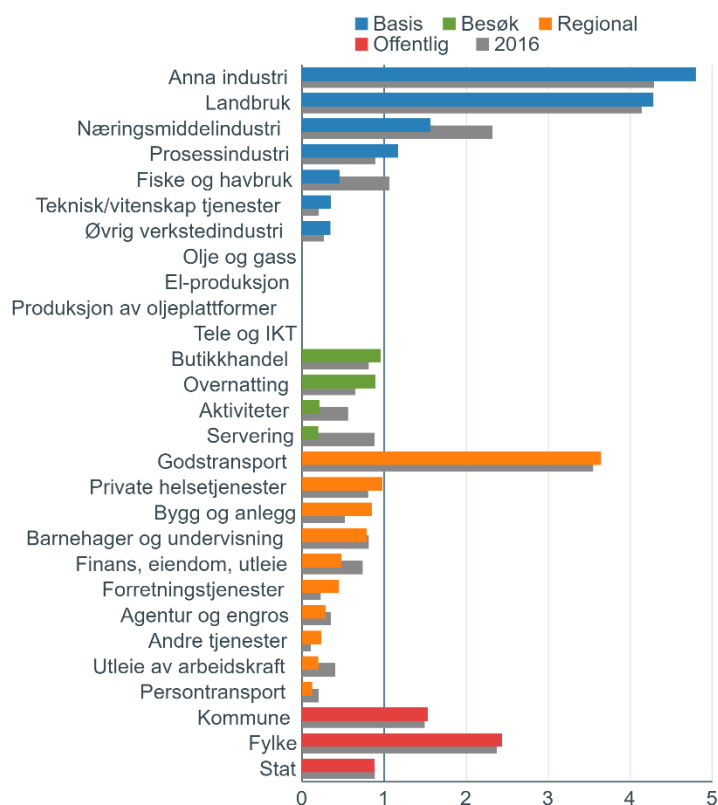
I Tana kommune finnes det et allsidig næringsliv hvor man har dyktige virksomheter i primærnæringene. Det er en kontinuerlig utvikling av eksisterende bedrifter og mange grundere som etablerer bedrifter. Kommunesenteret har mange bedrifter knyttet opp mot primærnæringene, transport og logistikk. Dette på grunn av geografisk gunstig plassering i Øst-Finnmark. Kommunen har tilgjengelig næringsarealer. Det kan søkes støtte fra

næringsfondet og primærnæringsfondet. Tana kommune har også en avtale med Sápmi Næringshage om førstelinjetjeneste hvor man kan få noe veiledning.

Kommunen har også en ordning med fadderordning hos regnskapskontor.

Målet med ordningen er for det første å ivareta den økonomiske siden ved å drive en bedrift bedre, og for det andre å øke kompetansen hos nyetablerte bedriftsledere

Figuren under viser lokaliseringkvotientene til de ulike bransjene i næringslivet i Tana i fjerde kvartal 2023. Bransjer med lokaliseringkvotient over 1 er bransjer vi har relativt mye av. Vi kan også se hvilken lokaliseringkvotient bransjen hadde i 2016 i de grå søylene. På den måten kan vi se hvilke bransjer som har økt eller redusert sin andel i løpet av de siste ti årene.

Figur 30: Kilde: Regional analyse

Som vi ser i figuren finnes en relativt stor spredning når en tar kommunens befolkningsstørrelse i med betraktningen. Dette gir Tana flere ben å stå på.

I tabellen under kan vi se hvor mange ansatte det har vært i den enkelte bransjen i hvert kvartal fra 1. kvartal 2016 til 2. kvartal 2023. I nest siste kolonne kan vi se økningen i antall ansatte i bransjen i den siste femårsperioden. I siste kolonne ser vi den prosentvise veksten i den siste femårsperioden.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2016-2023	2016-2023 %
Anna industri	117	139	128	141	132	135	136	125	8	6,84
Næringsmiddelindustri	63	52	45	42	41	38	46	42	-21	-33,33
Olje og gass	0	0	0	0	0	0	0	0		
Prosessindustri	15	15	17	14	18	21	15	19	4	26,67
Øvrig verkstedindustri	12	14	8	8	13	13	13	16	4	33,33
El-produksjon	0	0	0	0	0	0	0	0		
Produksjon av oljeplattformer	0	0	0	0	0	0	0	0		
Fiske og havbruk	5	10	6	11	8	8	4	3	-2	-40,00
Landbruk	33	23	31	25	33	29	36	35	2	6,06
Teknisk/vitenskap tjenester	7	10	7	16	13	15	19	14	7	100,00
Tele og IKT	0	0	0	3	0	0	0	0		
Basis	252	263	242	260	258	259	269	254	2	0,79
Aktiviteter	21	13	10	15	8	24	10	9	-12	-57,14
Butikkhandel	113	131	118	118	129	127	130	127	14	12,39
Overnatting	11	20	18	17	18	17	20	16	5	45,45
Servering	35	34	35	25	20	16	16	9	-26	-74,29
Besøk	180	198	181	175	175	184	176	161	-19	-10,56
Agentur og engros	21	26	24	29	20	15	17	17	-4	-19,05
Bygg og anlegg	59	82	87	109	112	102	107	106	47	79,66
Andre tjenester	3	3	6	0	3	3	3	6	3	100,00
Finans, eiendom, utleie	33	6	17	23	17	19	19	23	-10	-30,30
Forretnings tjenester	15	19	27	30	33	31	27	33	18	120,00
Private helsetjenester	39	39	44	43	31	33	46	51	12	30,77
Barnehager og undervisning	33	25	31	34	32	34	40	32	-1	-3,03
Utleie av arbeidskraft	13	19	25	6	3	6	6	6	-7	-53,85
Persontransport	5	3	3	3	3	0	3	3	-2	-40,00
Godstransport	153	140	126	97	83	108	102	146	-7	-4,58
Regional	374	362	390	374	337	351	370	423	49	13,10
Privat	806	823	813	809	770	794	815	838	32	3,97
Kommune	463	489	496	493	490	543	473	482	19	4,10
Fylke	61	65	64	68	58	58	60	63	2	3,28
Stat	152	153	133	146	135	144	134	157	5	3,29
Offentlig	676	707	693	707	683	745	667	702	26	3,85
Total	1 482	1 530	1 506	1 516	1 453	1 539	1 482	1 540	58	3,91

Kilde: Regional analyse

Arbeidsledighet

Ifølge NAV sin statistikk for mai 2024, som er den senest oppdaterte når dette kunnskapsgrunnlaget utarbeides, var det denne måneden 28 helt arbeidsledige i kommunen vår. I januar var tallet 25 helt ledige, og i april var det 31. Sammenlignet med andre kommuner i Finnmark lå kommunen vår svært godt an i mai 2024, med 1,9 % av arbeidsstyrken registrert som helt ledige.

Verdiskapning og produktivitet i næringslivet

Nedenfor vises verdiskapning, målt i millioner av kroner, i de forskjellige bransjene i Tana i perioden 2008-2022 (Kilde: Regional analyse).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2013-2022
Anna industri	55	45	62	72	96	93	78	74	94	94	100	93	100	135	234	142
Næringsmiddelindustri	29	28	47	41	57	40	51	57	56	51	38	43	36	31	30	-10
Olje og gass																
Prosessindustri			7	4	9	11	12	12	13	25	24	25	29	27	9	-2
Øvrig verkstedindustri		2	2	2	4	4	4	5	4	6	5	5	8	8	8	4
El-produksjon																
Produksjon av oljeplattformer																
Fiske og havbruk	2	0,6	0,9	3	3	0,7	2	3	9	17	6	20	16	27	36	35
Landbruk								3	3	3	3	3	3	4	4	
Teknisk/vitenskap tjenester	4	5	6	8	8	7	8	9	7	8	9	10	10	6	9	2
Tele og IKT								0,1	0,2	0,04	0,04				1	
Basis	90	80	125	130	176	156	154	164	186	203	185	199	202	237	331	175
Aktiviteter	0,08	0,02		0,1	0,03	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	1	1	0,4	2	4	4
Butikkhandel	35	41	43	43	40	37	42	47	55	51	51	57	61	64	63	26
Overnatting	5	4	4	4	4	4	4	5	6	6	6	6	6	5	6	1
Servering	2	2	0,05	3	2	2	3	4	5	5	3	4	3	2	2	-0,1
Besøk	43	47	47	50	46	44	50	57	66	62	61	67	70	73	75	30
Agentur og engros	10	10	11	9	10	11	10	12	11	13	16	15	15	13	14	3
Bygg og anlegg	32	28	21	30	37	29	25	27	32	47	56	59	63	75	75	47
Andre tjenester		0,2		0,02	0,4	0,2	0,3	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4	0,4	1	0,9	0,7
Finans, eiendom, utleie	20	14	16	18	21	24	23	37	42	24	27	33	33	21	29	6
Forretnings tjenester	7	7	9	8	8	9	10	10	10	11	16	18	21	19	21	12
Private helsetjenester	10	9	7	7	7	8	8	10	10	10	10	12	11	13	14	6
Barnehager og undervisning	5	5	5	6	5	6	6	6	5	4	5		5	11	15	9
Utleie av arbeidskraft									0,7			0,03	0,6	0,03	0,2	
Persontransport																
Godstransport	27	34	34	43	45	54	59	76	75	74	56	50	50	49	53	-1
Regional	111	108	103	121	134	139	142	177	185	184	186	186	199	203	221	82
Total privat næringsliv	244	235	275	302	356	339	347	399	437	449	432	452	470	513	627	288

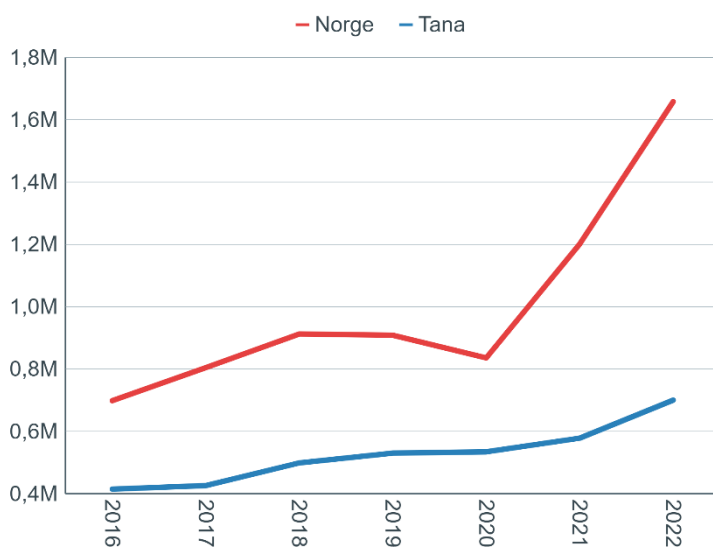
I figuren under kan vi se de bedriftene med høyest verdiskapning i antall kroner i kommunen i 2022.

Orgnr	Navn	Bransje	Driftsresultat	Lønnskostnader	Verdiskapning
911 382 008	ELKEM ASA	Anna industri	140 056	25 029	165 085
992 804 440	MESTA AS	Bygg og anlegg	4 707	24 448	29 155
979 128 150	MASTERNES GJENVINNING AS	Anna industri	-1 642	29 498	27 856
937 843 771	LEONHARD NILSEN & SØNNER AS	Anna industri	2 693	22 686	25 378
947 942 638	TINE SA	Næringsmiddelindustri	6 285	18 444	24 729
980 313 360	HELITRANS AS	Godstransport	-280	16 881	16 601
975 988 910	FRODE UTSI AS	Butikkhandel	2 271	12 338	14 609
981 397 568	COOP FINNMARK SA	Butikkhandel	5 620	7 059	12 679
821 568 242	VAMO AS	Fiske og havbruk	4 403	6 729	11 132
984 043 317	TANABRU SERVICE AS	Butikkhandel	2 641	8 491	11 132

I de to figurene under vises utviklingen i produktivitet i næringslivet i Tana og Norge, altså verdiskapning per ansatt. Det skilles mellom “alle bransjer” og kun de “normale bransjene”. De normale bransjene utelukker bransjer med store prissvingninger: olje- og gass, elproduksjon, fiske- og havbruk, prosessindustri, finans, eiendom og utleie.

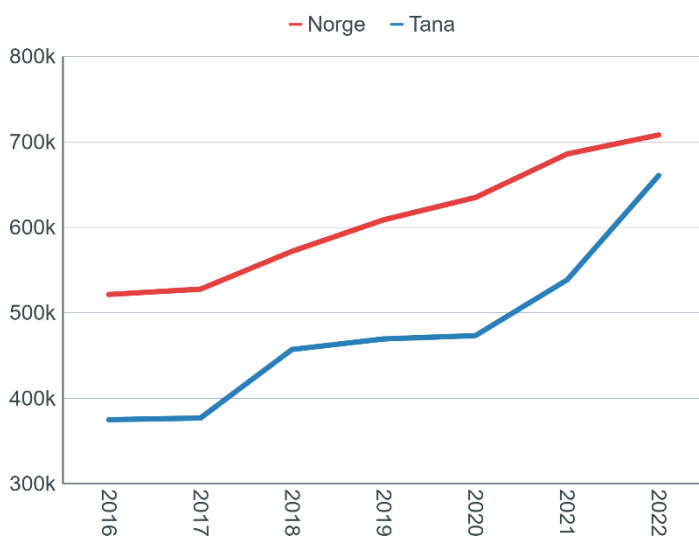
Næringslivet i Tana har hatt en produktivitet under landsgjennomsnittet i alle årene, når alle bransjene telles med. Lav andel ansatte i de mest produktive næringene er årsaken til det. Holder vi oss til de normale, kan vi se at produktiviteten i næringslivet i

kommunen også har vært under landsgjennomsnittet i alle årene. I de normale næringene var produktiviteten 708 000 kr på landsbasis i 2022, men 660 000 i Tana. Skillet er her dog langt mindre enn når alle bransjer inkluderes.

Figuren viser produktivitet, det vil si verdiskapning per ansatt i Tana og Norge. Alle bransjer er inkludert.

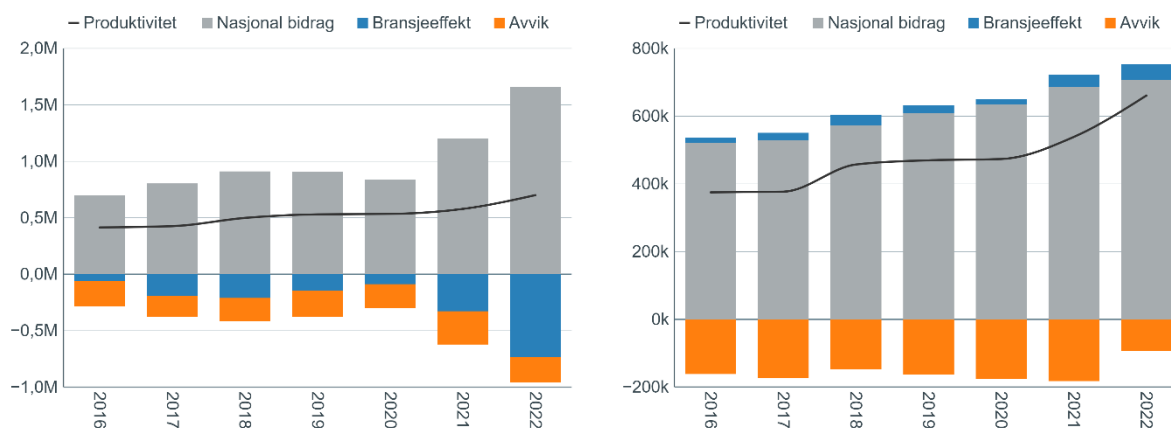
Figur 31: Kilde: Regional analyse

Figuren viser produktivitet, det vil si verdiskapning per ansatt i Tana og Norge. Normale bransjer er inkludert. Kilde: Regional analyse

Figur 32: Kilde: Regional analyse

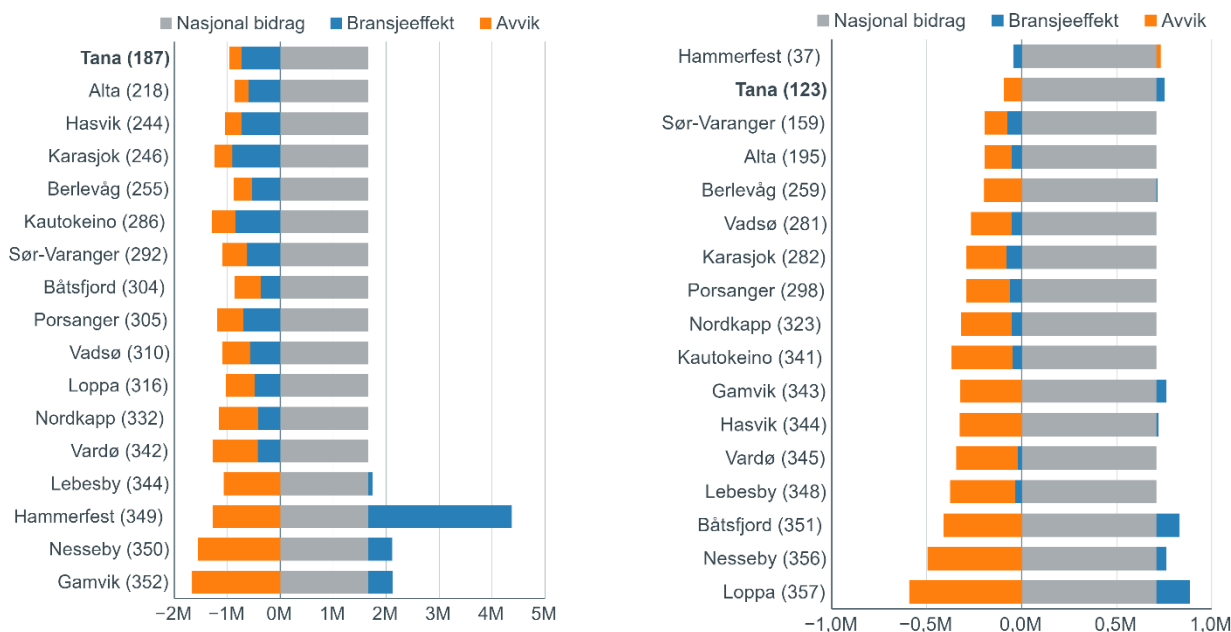
I figurene under kan vi se hvorfor produktiviteten i Tana avviker fra landsgjennomsnittet, når vi inkluderer alle bransjer (figuren til venstre) og kun de normale (figuren til høyre). Det nasjonale bidraget er gjennomsnittlig produktivitet i næringslivet i Norge. Bransjeeffekten viser hvor mye bransjesammensetningen i kommunen er forventet å bety for produktiviteten. Forventet produktivitet vil da være landsgjennomsnittet pluss bransjeeffekten. Avviket er det vil kaller bransjejustert produktivitet, det vil si om produktiviteten er høyere eller lavere enn forventet ut fra bransjesammensetningen. Dette avviket viser om bedriftene i Tana er mer eller mindre produktivt enn bedrifter i tilsvarende bransjer ellers i landet.

Figur 33: Kilde: Regional analyse

Bransjestrukturen i Tana tilsier en lavere produktivitet enn landsgjennomsnittet, særlig i 2021 og 2022. Produktiviteten har vært lavere enn forventet i alle årene. Holder vi oss til de normale bransjene (figuren til høyre), ser vi at bransjeeffekten har vært positiv de siste årene, og at det har vært produktivitet under forventet i næringslivet i kommunen.

Sammenlignet med kommune i Finnmark troner dog Tana kommune helt i toppen for både normale bransjer og alle bransjer. I figurene under kan vi se hvordan produktiviteten i næringslivet i Tana er i forhold til sammenlikningsstedene og hva som kan forklare forskjellene i 2022. Det nasjonale bidraget er gjennomsnittlig produktivitet i næringslivet i Norge. Bransjeeffekten viser hvor mye bransjesammensetningen betyr for produktiviteten. Avviket er det vil kaller bransjustert produktivitet, det vil si om produktiviteten er høyere eller lavere enn forventet ut fra bransjesammensetningen. Den bransjusterte produktiviteten er det beste målet for å vurdere om næringslivet har høy eller lav produktivitet i forhold til andre steder.

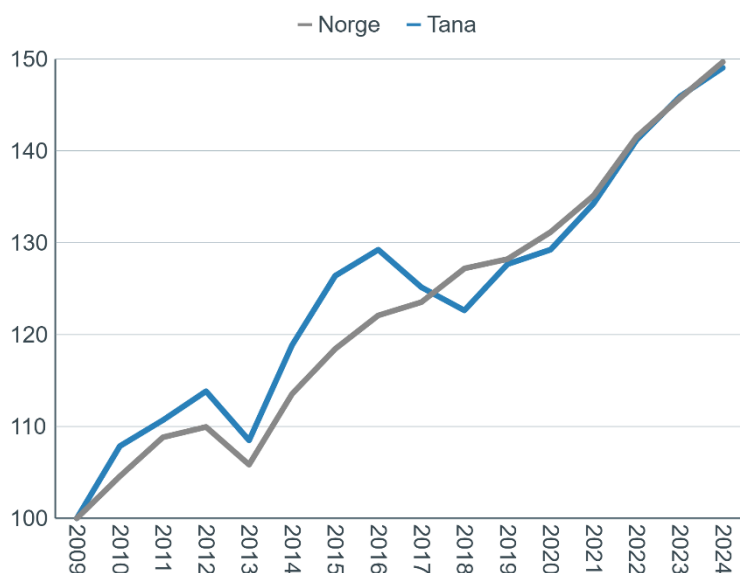
Figur 34: Figur til venstre: Alle bransjer. Figur til høyre: Normale bransjer. Kilde: Regional analyse

Store kommuner som Oslo, Stavanger og Bergen har høyere produktivitet enn landsgjennomsnittet også etter bransjustering. Disse trekker landsgjennomsnittet kraftig opp. Det gjør at det bare er 63 av 356 kommuner som har en bransjustert produktivitet bedre enn landsgjennomsnittet i 2022 (Kilde: Regional analyse).

Tana var rangert som nummer 187 av 356 kommuner i 2022 for bransjustert produktivitet, når vi tar med alle bransjene. Det er faktisk best av sammenlikningskommunene. Holder vi oss til de normale, var Tana nummer 123. Produktiviteten i næringslivet var altså forholdsvis god i 2022.

Etableringer og etableringsfrekvens

Fra 2009-2024 har antall bedrifter i Tana økt med 49,1 prosent. Veksten i antall bedrifter har vært omtrent den samme som veksten i Norge, som vi kan se dersom vi ser utviklingen i antall bedrifter er indeksert slikt vist i figuren under.

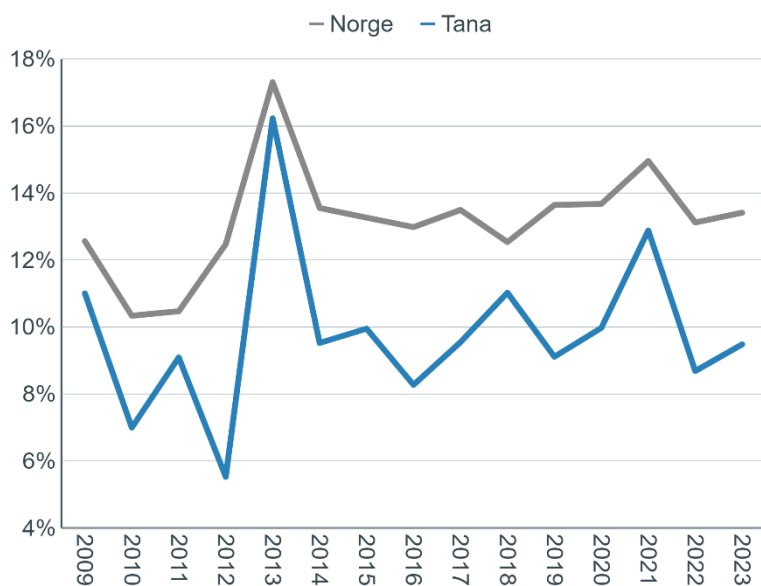

Figur 35: Kilde: Regional analyse

Det var 474 bedrifter i Tana ved inngangen til 2024. Av disse er 33 bedrifter tilhørende foretak som har hovedkontor utenfor kommunen.

Også det å se på etableringsfrekvensen i kommunen vår i perioden 2009-2023 er nyttig. Dette er antall bedrifter som er nyregistrert ett år i prosent av antall eksisterende bedrifter i begynnelsen av året, og forteller om det er mange eller få nyetableringer i forhold til antall eksisterende bedrifter.

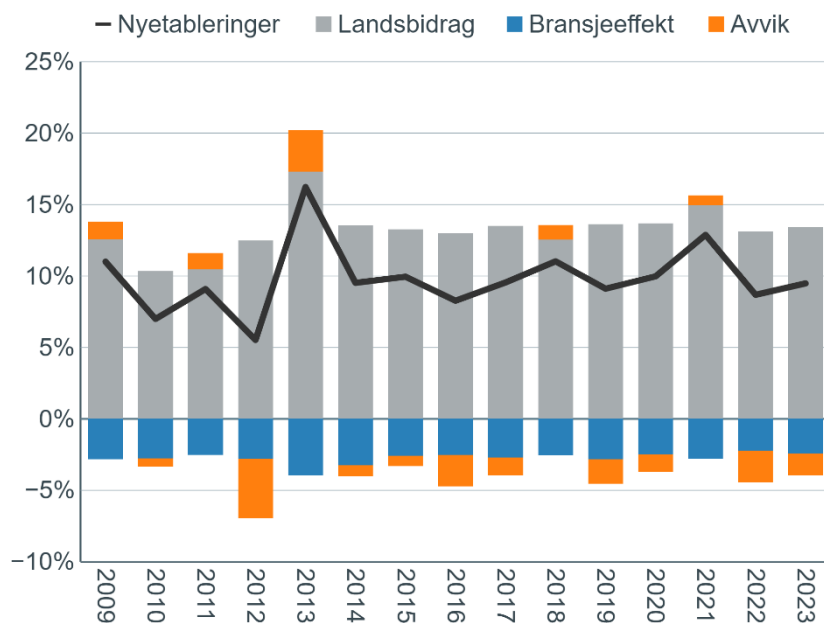
Vi kan se utviklingen av etableringsfrekvensen siden 2009 for Tana og Norge i figuren under. Etableringsfrekvensen i Norge var kunstig høy i 2013 på grunn av registreringstekniske forhold i enhetsregisteret. I 2023 var etablerings-frekvensen i Norge 13,5 prosent. Etableringsfrekvensen i Tana har vært lavere enn landsgjennomsnittet i

Figur 36: Figuren viser etableringsfrekvens i Tana og Norge fra år til år. Kilde: Regional analyse

alle årene. I 2023 var etableringsfrekvensen i Tana 9,5 prosent. Det var 44 nyetablerte bedrifter i kommunen dette året.

Når vi ser på bransjustert etableringsfrekvens, som tar hensyn til kommunens bransjesammensetning, tilsier denne en lavere etableringsfrekvens enn landet. Figuren under viser at bransjestrukturen har hatt en negativ betydning for etableringsfrekvensen i Tana. Det er fordi en stor andel av bedriftene er i bransjer med lite nyetablering. Det er hovedårsaken til at det har vært lav etableringsfrekvens. Samtidig ser vi at avviket, som forteller om det er få eller mange nyetableringer etter at vi har justert for bransjestrukturen, er større enn det bransjestrukturen skulle tilsi for mange av årene og mindre for enkelte andre.

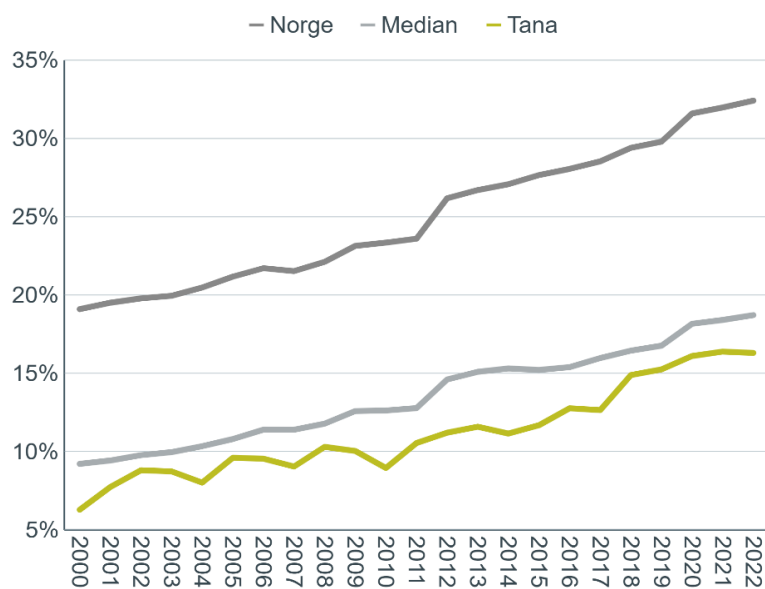

Figur 37: Bransjustert etableringsfrekvens i Tana. Kilde: Regional analyse

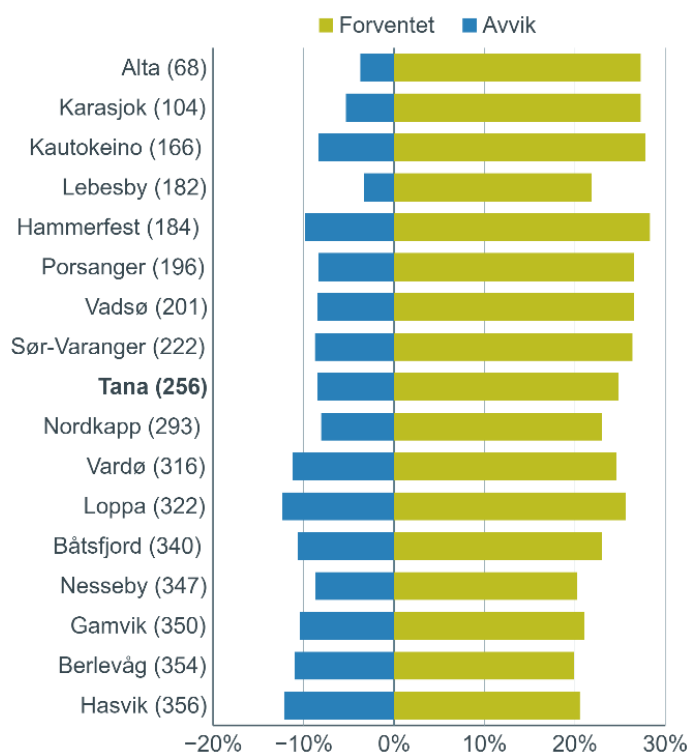
Tana er rangert som nummer 163 av 356 kommuner i landet når det gjelder bransjejustert etableringsfrekvens i den siste tiårsperioden. Det er litt bedre enn middels av kommunene i Norge, men i nedre halvdel blant kommunene i Finnmark.

Utdanningsnivå i næringslivet

Næringslivet har en lavere andel ansatte med høyere utdanning enn offentlig sektor. I figuren under vises utviklingen i utdanningsnivå i næringslivet i Norge og Tana i perioden 2000-2020.

Figur 38: Prosentvis andel ansatte med minst tre års høyere utdanning i næringslivet. Kilde: Regional analyse

Figur 39: Kilde: Regional analyse

I Tana har 16,3 prosent av de ansatte i næringslivet minst tre års høyere utdanning. Det er lavere enn andelen i Norge og også lavere enn medianen av kommunene. Samtidig vil utdanningsnivå variere mye mellom ulike bransjer og sektorer.

I figuren til venstre vises faktisk utdanningsnivå i næringslivet som summen av forventet nivå ut fra bransjestrukturen (landssnittet for bransjen) og avvik fra forventet nivå. Vi kan også observere at avviket er negativt for alle sammenligningskommunene.

Avviket i figuren over forteller om næringslivet i kommunen har en tendens til å ansette arbeidstakere med høyere utdanning, eller omvendt, ut ifra hva som er forventet av bransjestrukturen.

Det er for øvrig verdt å nevne at Telemarksforskning i en artikkel fra 2021 ([Regional analyse](#)) som tok for seg perioden 2010-2019, ikke fant noen sammenheng mellom et næringsliv som ansetter folk med høyere utdanningsnivå i forhold til andre og vekst i antall arbeidsplasser på kommunenivå. Også på regionnivå sammenhengen svak. Analysen var en tofaktoranalyse (næringsattraktivitet og avvik fra forventet utdanningsnivå i næringslivet), men den er interessant selv om den kan gjøres mer komplisert.

Også når det gjelder utdanningsnivå og produktivitet har Telemarksforskning i samme artikkel gjort en tofaktoranalyse (avvik fra forventet produktivitet og avvik fra forventet utdanningsnivå i næringslivet). Heller ikke her fant man at utdanningsnivå var avgjørende for vekst i næringslivet på kommunenivå.

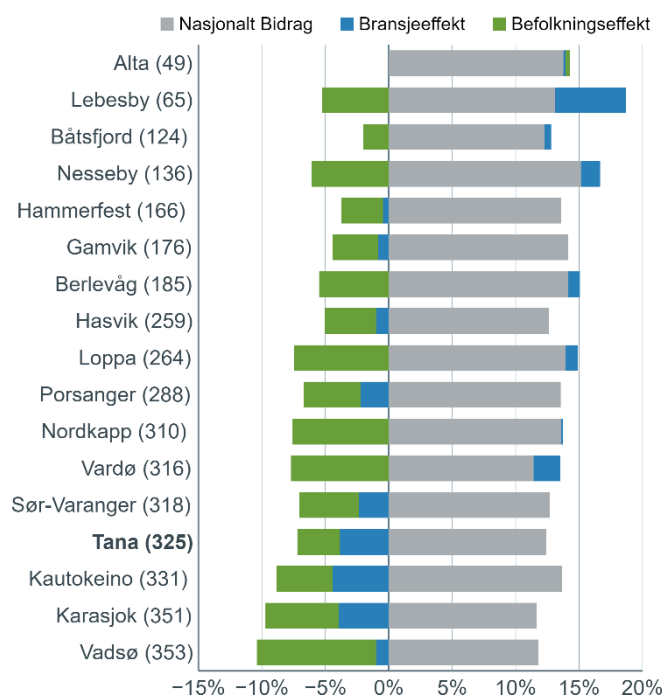
Næringsattraktivitet

En måte å forstå næringsattraktiviteten til et sted, er ved å beregne den forventede veksten i næringslivet (antall ansatte) ut fra forskjellige vekstbetingelser.

Telemarksforskning sine regionale analyser benytter her bransjesammensetningen og befolkningsveksten på det konkrete sted, samt den nasjonale veksten. Kombinert gir disse en forventet vekst i den konkrete kommune, som dernest kan sammenlignes med den faktiske veksten. Avviket mellom faktisk og forventet vekst utgjør deretter en indikator for næringsattraktiviteten til kommunen vår. Om næringsattraktivitet er positiv betyr det at antall arbeidsplasser i kommunen har vokst mer enn forventet ut fra de strukturelle vekstbetingelsene til stedet.

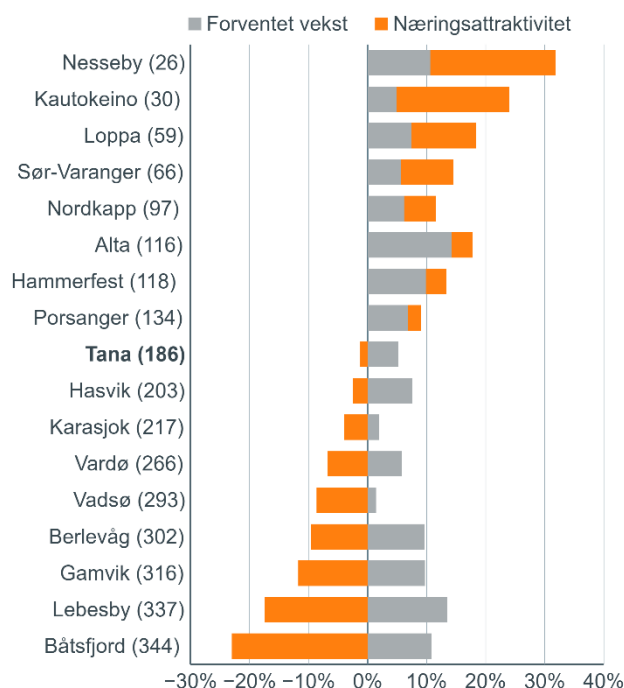
Det må påpekes at utviklingen i enkeltkommuner i et enkelt år vil som oftest være svært tilfeldig. Det er først over lengre perioder, og særlig for større områder, at modellen gir stor forklaringskraft (kilde: Regional analyse).

I Figuren under, som tar for seg perioden 2017-2023, ser vi den forventede veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet i Tana og sammenligningskommuner. Tana har hatt en næringsstruktur som har bidratt negativt til veksten, tilsvarende redusert vekst på 3,8 prosentpoeng i den siste tiårsperioden. Befolkningseffekten har også vært negativ, da den har redusert veksten i næringslivet med 3,3 prosentpoeng. var det forventet en vekst på 5,2 prosent i antall ansatte i næringslivet i Tana i denne perioden.

Figur 40: Kilde: Regional analyse. Tallet i parentes utgjør kommunenes rangering blant alle kommuner i Norge.

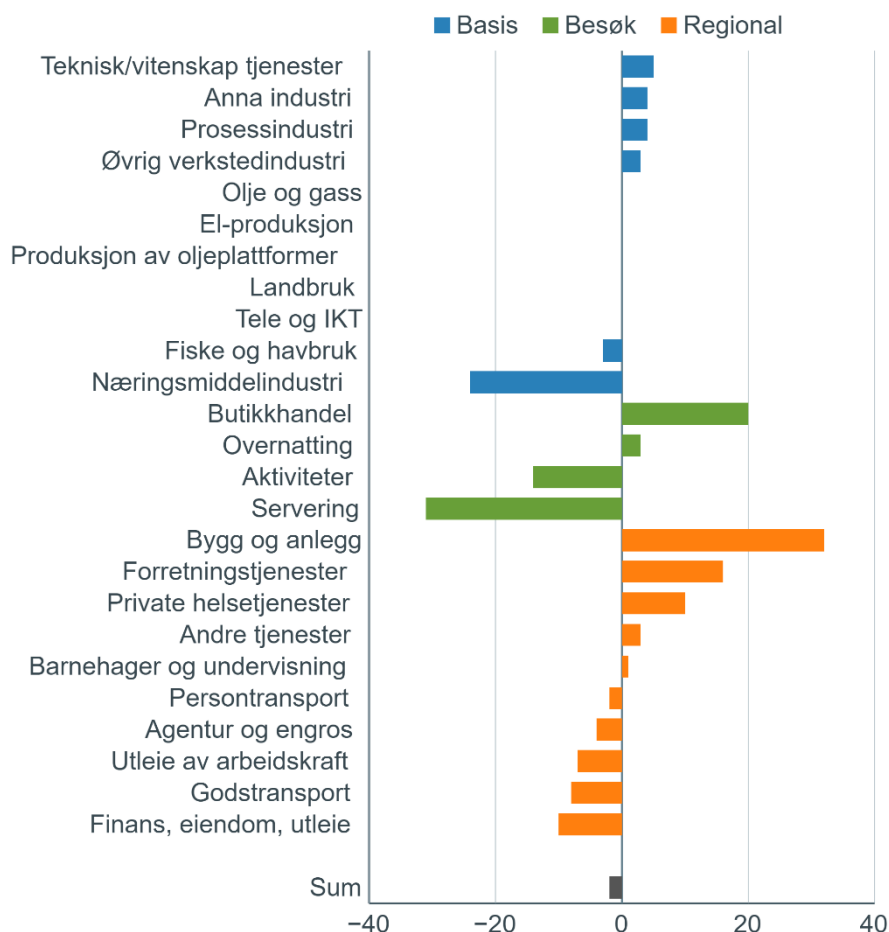
I figuren under kan vi se veksten i antall ansatte i næringslivet i Tana og sammenlikningskommunene i perioden 2017-2023, splittet opp i forventet vekst og næringsattraktivitet. Som tidligere påpekt er næringsattraktiviteten her differansen mellom faktisk og forventet vekst. Kommunens rangering for næringsattraktivitet er vist i parentesen.

Figur 41: Kilde: Regional analyse

Når de to figurene over ses i sammenheng ser vi altså at det var en forventet vekst i antall ansatte i næringslivet på 5,2 prosent i perioden. Fasit ble en vekst på 4,0 prosent. Tana har derfor hatt en negativ næringsattraktivitet i perioden som har gjort at veksten i næringslivet har blitt 1,2 prosent lavere enn forventet. I 2023 isolert var næringsattraktiviteten positiv, men en forventet oppgang på 0,7 prosent og fasit på 2,9 prosent. Blant kommuner i Norge kommer vi på 186 plass i perioden (2017-2023), mens vi havner midt på treet blant sammenlikningskommunene.

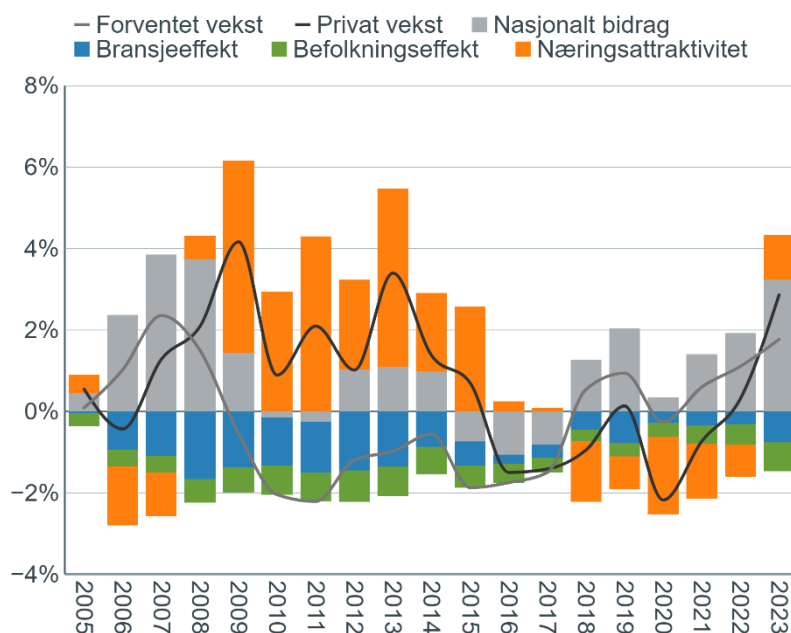
I figuren under ser vi hvilke bransjer i kommunen vår som hatt bedre eller svakere vekst i antall ansatte i perioden (2027-2023). Forventet vekst er her bransjens vekst på landbasis og for en del bransjer korrigert med befolkningseffekten. Ut fra dette kan vi se hvilke bransjer som har bidratt positivt eller negativt til næringsattraktiviteten i Tana.

Figur 42: Kilde: Regional analyse

I figuren er basisnæringer de som har et nasjonalt eller internasjonalt marked (hovedsakelig eksporterer varer og tjenester ut av kommunen). Besøksnæringer omfatter tjenester som krever at kunden møter opp personlig (disse påvirkes sterkere av kommunens egen befolkningsvekst). Det som ikke er basis- eller besøksnæringer kalles regionale næringer (som i hovedsak betjener et lokalt og/ eller regionalt marked).

I Tana kommune er de bransjene som har hatt den beste utviklingen i denne perioden er bygg og anlegg og butikkhandel. I bransjene servering og næringsmiddelindustri har det vært en svak utvikling.

Figur 43: Kilde: Regional analyse

I figuren til venstre kan vi se hvordan de ulike drivkreftene har bidratt til arbeidsplassveksten i næringslivet over tid. Figuren er innstilt på å vise tre års glidende gjennomsnitt. Kilde: Regional analyse.

Det har vært svært store svingninger i veksten i antall arbeidsplasser i næringslivet i Tana. Mellom 2008 og 2018 var det en periode hvor veksten var langt bedre

enn forventet. Fra 2018 til 2022 ble utviklingen svakere enn forventet. I den siste perioden har det blitt en positiv næringsattraktivitet igjen, med vekst over forventet, når vi måler med tre års glidende gjennomsnitt.

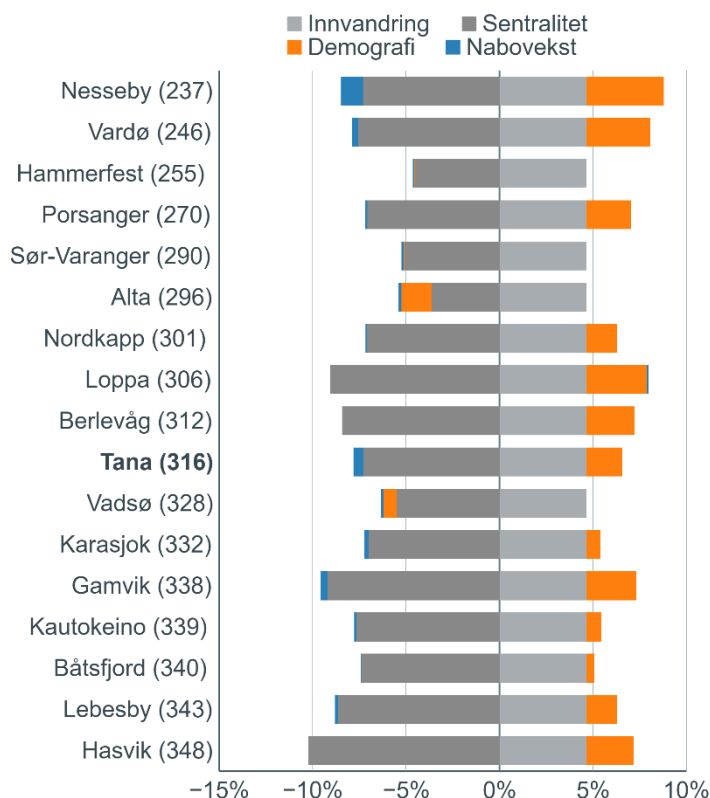
Bostedsattraktivitet

Bostedsattraktivitet måler ekstra innflytting av personer i forhold til hva som er forventet. En helhetlig tilnærming til kommunens utvikling innebærer at Tana kommune må fokusere både på nærings- og bostedsattraktivitet. Det er ikke enten eller – det er både og.

I attraktivitetsmodellen til Regional analyse skilles det mellom to ulike typer drivkrefter til steders utvikling. På den ene siden finnes ytre strukturelle forhold kommunen vår ikke kan gjøre noe med. På den andre finnes forhold vi som kommune kan gjøre noe med. Ved å modellere de ytre strukturelle forholdene kan vi få tall for forventet nettoutflytting til et sted. Når en ser på kommunens forventede nettoutflytting, og sammenligner dette med faktisk nettoutflytting, utgjør avviket mellom de en indikator for Tana sin bostedsattraktivitet. I modellen brukt av Regional analyse, holdes innvandring fra Ukraina utenfor og behandles som en helt eksogen faktor.

Figuren under viser den forventede nettoutflyttingen til Tana og sammenligningskommuner i perioden 2014-2023. Forventet nettoutflytting beregnes ut fra fire strukturelle forhold. Landets nettoinnvandring vil påvirke alle steder likt. Forskjellene skapes av at arbeidsplassutviklingen, sentraliteten og den demografiske nettoutveksten. Arbeidsplassutviklingen er splittet slik at en skiller ut effekten av arbeidsplassutviklingen i steder som befolkningen pendler til (nabovækst) fra arbeidsplassutviklingen i egen kommune (egenvekst). Figuren viser hvordan disse strukturelle forholdene har påvirket

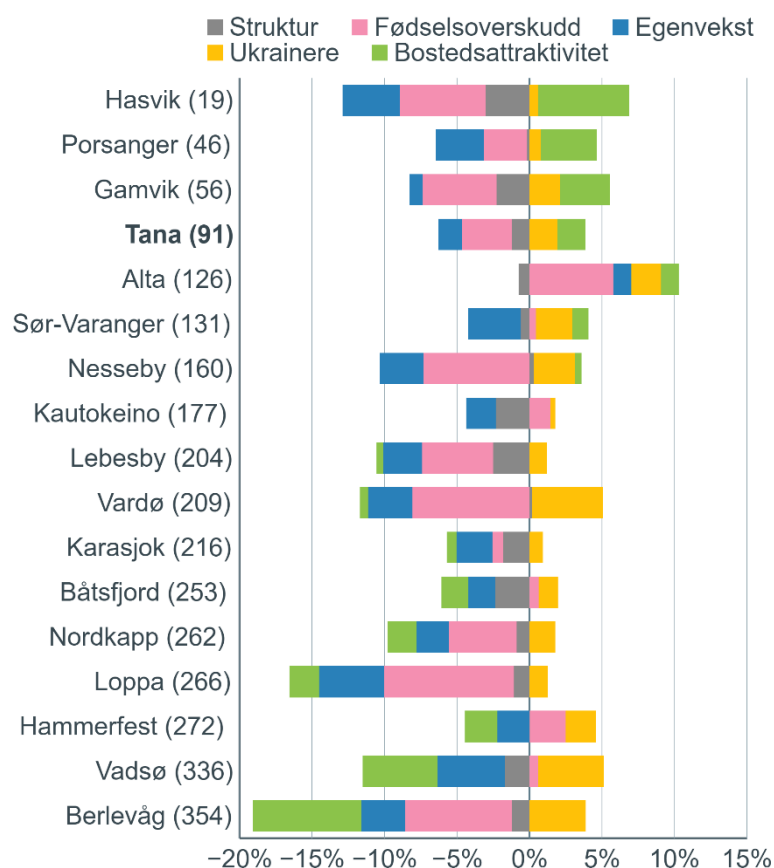
forventet nettoflytting (uten ukrainere) i Tana og sammenlikningsstedene i perioden 2014-2023.

Figur 44: Kilde: Regional analyse.

Tana har en lav sentralitet. Det har redusert nettoflyttingen med 7,5 prosentpoeng i den siste tiårsperioden. Arbeidsplassveksten i naboområder har ikke påvirket nettoflyttingen vesentlig. Tana har en relativt gammel befolkning, som gjør at det er flere som blir pensjonert og dermed nye ledige stillinger. Det har økt forventet innflytting med 2,0 prosent i den siste tiårsperioden. Når vi summerer alle betingelsene finner vi at forventet nettoflytting til Tana har vært -1,3 prosent i den siste tiårsperioden.

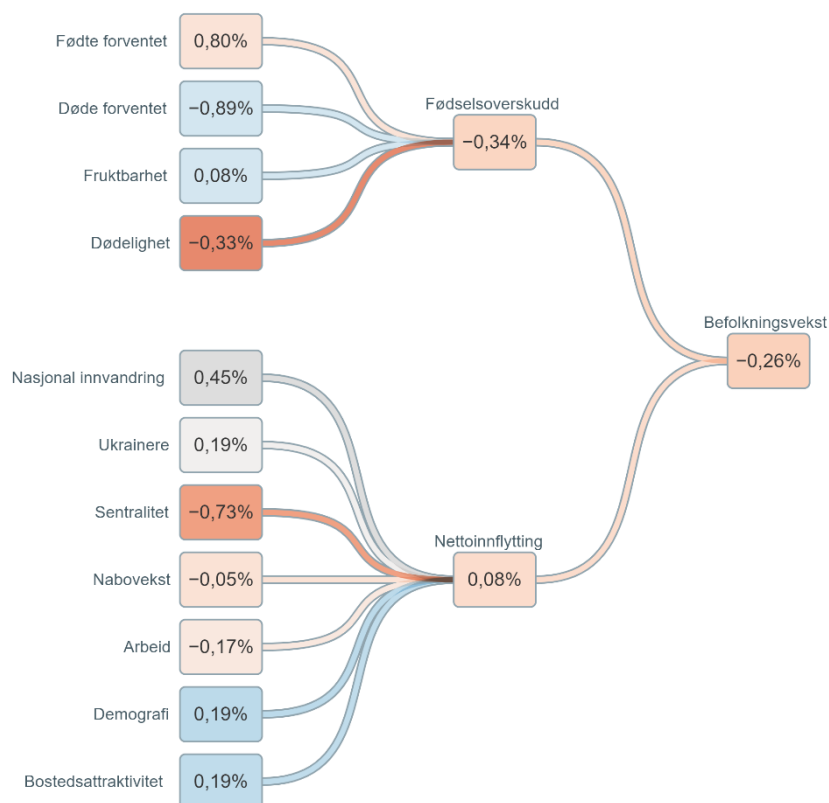
I figuren under er Tana og sammenlikningsstedene rangert etter bostedsattraktivitet. Samtidig er fødselsbalansen, de strukturelle flyttebetingelsene og effekten av arbeidsplassvekst i egen kommune i perioden 2014-2024 lagt til. Summen av alle søylene er stedets befolkningsvekst i perioden. Forventet nettoflytting ut fra de strukturelle betingelsene og fødselsbalansen er forhold stedene ikke kan påvirke på kort sikt. Det som kan påvirkes er arbeidsplassveksten på stedet og bostedsattraktiviteten. Det som heter "egenvekst" i figuren er effekten på stedets nettoflytting som skyldes arbeidsplassveksten på stedet.

Figur 45: Kilde: Regional analyse.

I den tidligere figuren så vi at de strukturelle forholdene bidro til en forventet nettoflytting til Tana på -1,3 prosent av folketallet i den siste tiårsperioden. Fødselsbalansen bidro negativt tilsvarende 3,4 prosent av folketallet. Arbeidsplassveksten i egen kommune var svakere enn landet. Dette reduserte nettoflyttingen med 1,7 prosent. Fasit for perioden var dog en befolkningsvekst som var 2,0 prosentpoeng bedre enn forventet. Bostedsattraktiviteten til Tana har derfor vært positiv i den siste tiårsperioden under ett, og også nær toppen blant sammenligningskommunene.

Figuren under viser hvordan en kan dekomponere befolkningsendringen i Tana i perioden 2014-2023 i ulike drivkrefter.

Befolkningsveksten i Tana dekomponert i ulike drivkrefter. Tallene er årlig endring i den valgte perioden (2014-2023). Figuren viser årlig endring i prosent. Kilde: Regional analyse.

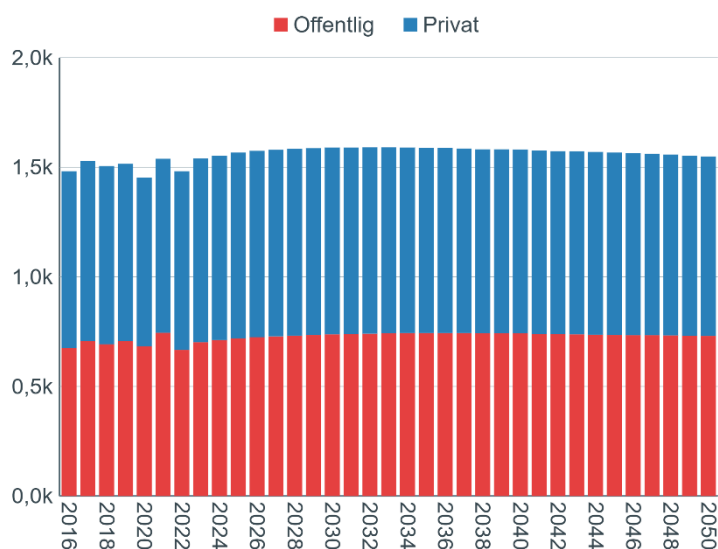
Som regional analyse oppsummerer figuren over:

Tana har hatt en befolkningsnedgang på 0,26 prosent per år i den siste tiårsperioden. Det har vært et fødselsunderskudd på 0,34 prosent i denne perioden. Høy dødelighet har gjort at det har blitt fødselsunderskudd. Nettoflyttingen til Tana har vært +0,08 prosent per år. Nettoflyttingen har blitt redusert med 0,75 prosent per år som følge av lav sentralitet.

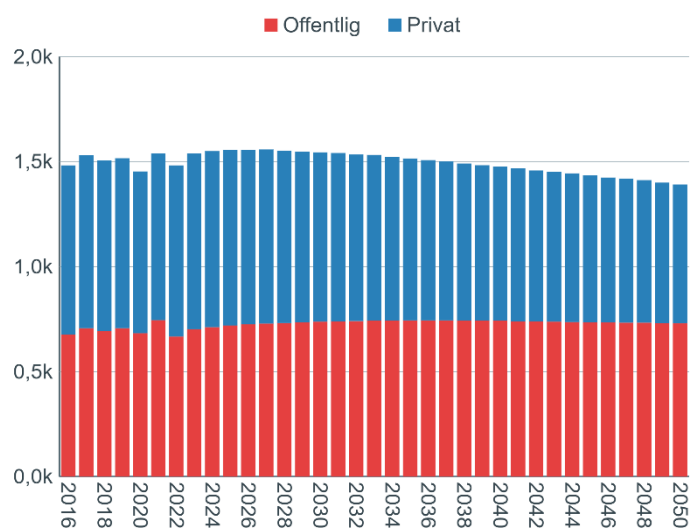
Det har vært lav arbeidsplassvekst i kommuner som det pendles til (nabovest), og svak arbeidsplassvekst i egen kommune (arbeid). Det var således forventet en viss utflytting på 0,12 prosent per år. Fasit ble +0,08. Tana har derfor hatt en positiv bostedsattraktivitet som gjort at det ble netto innflytting til kommunen, selv om det var forventet netto utflytting.

Framskrivning av attraktivitet – arbeidsplassutvikling og i offentlig og privat sektor

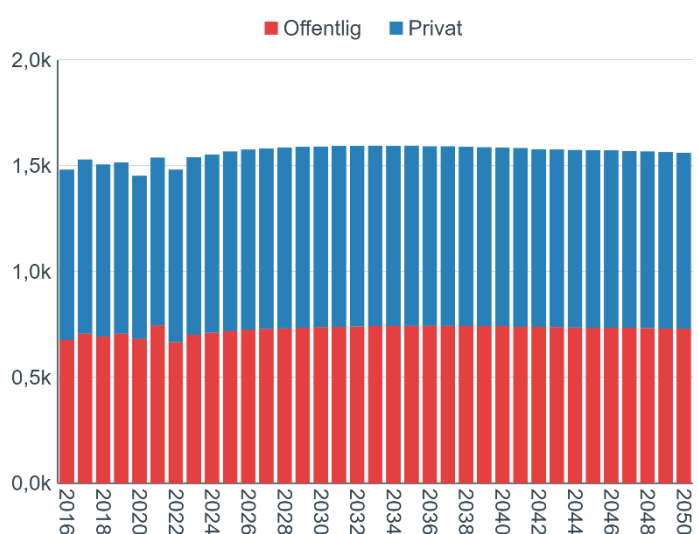
Figurene nedenfor kommer fra Telemarksforskning og viser fire scenarier for arbeidsplassutviklingen i kommunen vår, som alle tar i bruk SSB hovedalternativ for befolkningsframskrivninger og kombinerer dette med historisk, lav, nøytral og høy lokal bosteds- og næringsattraktivitet.

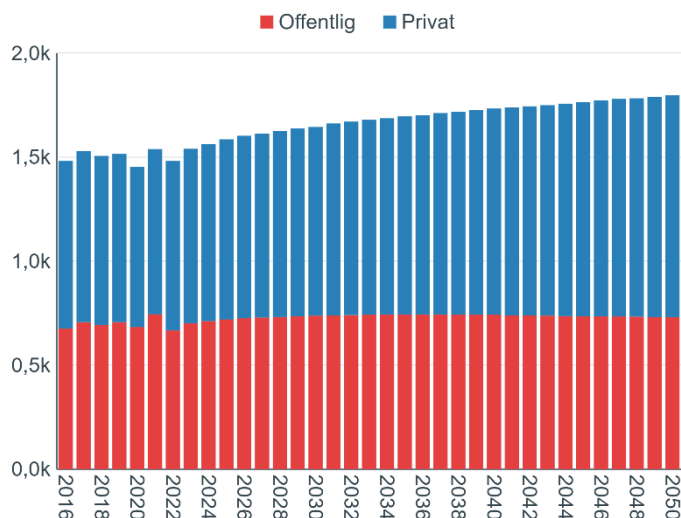
Ved det nasjonale hovedalternativet for befolkning og historisk attraktivitet forventes en relativt stabil utvikling i antall arbeidsplasser.

Ved det nasjonale hovedalternativet for befolkning og lav attraktivitet lokalt forventes en klar nedgang i antall arbeidsplasser. Hele nedgangen forventes i privat sektor.

Ved det nasjonale hovedalternativet for befolkning og nøytral lokal attraktivitet forventes en stabil utvikling i antall arbeidsplasser.

Ved det nasjonale hovedalternativet for befolkning og høy lokal attraktivitet forventes en sterk økning i arbeidsplasser i Tana. Så godt som hele økningen forventes å komme i privat sektor.

Slike framskrivninger er forbundet med stor usikkerhet, noe Telemarksforskning er tydelige på. Det er ikke mulig å predikere arbeidsplassveksten i næringslivet særlig nøyaktig. Det er heller ikke mulig å framskrive hvordan offentlige arbeidsplasser og investeringer vil arte seg mange år fram i tid, i en omskiftelig verden. Figurene illustrerer likevel at vi bør jobbe både med den lokale attraktiviteten og med næringsutvikling i kommuneplanleggingen.

4.28 Kommunens organisasjon

Kommunens viktigste folkevalgte organ utenom Kommunestyret er Formannskapet. Alle andre lovpålagte utvalg er på plass og gjengitt på kommunens nettsted. Etter valget i 2023 har kommunestyret 19 representanter, fordelt på 3 Senterpartiet (SP), 6 Arbeiderpartiet (AP), 3 Deanu Sámelistu -Samelista i Tana (DSL), 2 Venstre (V), 3 Høyre (H), og 2 Fremskrittspartiet (FRP). I Formannskapet sitter 7 representanter fordelt mellom 2 SP, 1 H, 1 FRP, 2 AP, og 1 DSL. I tillegg kommer varamedlemmer i både Kommunestyret og Formannskapet. Ordfører og varaordfører sitter i både Kommunestyret og Formannskapet. Både Kommunestyret og Formannskapet har en god kjønnsbalanse.

Noen av nøkkelpersonene i kommunen er:

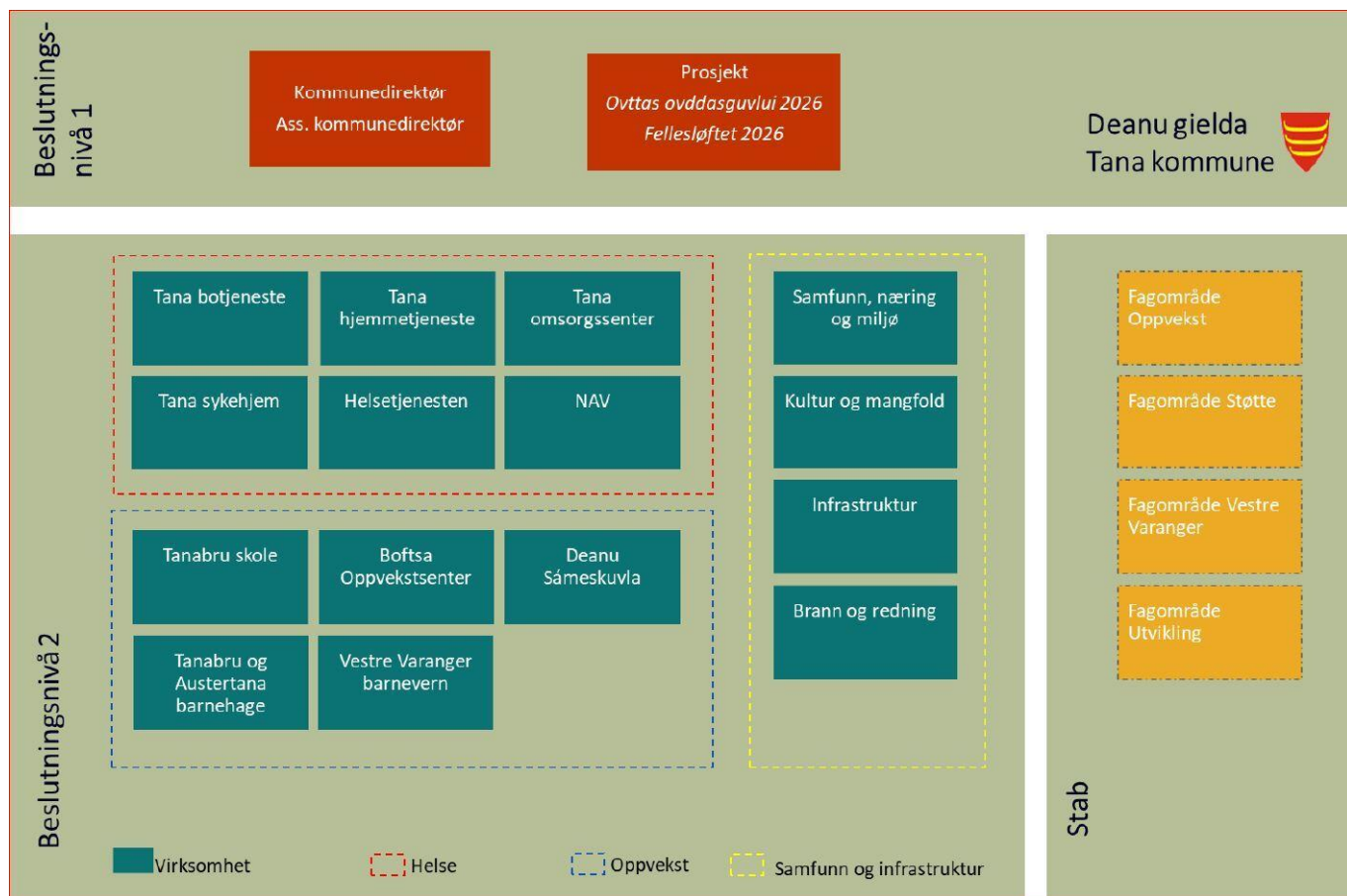
Ordfører: Jon Erland Balto (SP)

Varaordfører: Anna Oliva Taksgård (H)

Kommunedirektør: Rune Seim (konst. kommunedirektør) - Jørgen Holten Jørgensen (ny kommunedirektør 3. kvartal 2024)

Per juli 2024 er Tana kommunes administrative oppbygging en tilnærmet tonivåmodell med kommunedirektør, kommunalsjef for oppvekst/assisterende kommunedirektør og kommunalsjef for helse og omsorg som kommunens øverste administrative ledelse. Økonomi- og serviceavd., personalavd. og IT-avd. utgjør organisasjonens

stab/støttefunksjon og er i tillegg egne selvstendige virksomheter. De øvrige virksomhetene er samfunn, miljø og næring, infrastruktur, Vestre Varanger plankontor, helseavdelingen, Tana sykeavdeling, Tana hjemmetjenester, avdeling for botjenester, Boftsa oppvekstsenter, Deanu sameskuvla, Tanabru skole, Tanabru barnehage og Austertana barnehage.

Figur 46: Organisasjonskart Tana kommune. Kilde: Tana kommune

4.29 Interkommunalt samarbeid

Tana baserer gjennomføring av tjenestetyper på samarbeid. Vi er vertskap for 12 av ordningene. 4K kommunene er våre viktigste samarbeidskommuner.

Tana: Registrerte samarbeidsordninger, vertskommune for 12 ordninger

Nr.	Navn samarbeidsordning	Kommuner
1	Felles skogbrukssjef Finnmark-Kvænangen	Alle kommuner i Finnmark og Kvænangen
2	Veterinærvaktdistrikt Tana Vadsø	Tana, Nesseby, Vadsø, Vardø, Berlevåg, Båtsfjord
3	Jordmortjeneste Tana-Nesseby	Tana og Nesseby

4	Kontrollutvalgan IS (?)	Vardø, Vadsø, Lebesby, Gamvik, Berlevåg, Tana, Nesseby, Båtsfjord, Sør-Varanger
5	110-Sentralen for Finnmark	Alle kommunene i Finnmark
6	IKA Finnmark IKS	Alle kommunene i Finnmark
7	Finnmark Friluftsråd	Vardø, Vadsø, Hammerfest, Kautokeino, Alta, Loppa, Hasvik, Måsøy, Nordkapp, Porsanger, Karasjok, Lebesby, Gamvik, Berlevåg, Tana, Nesseby, Båtsfjord, Sør-Varanger
8	KomRev Nord IKS	53 deltakerkommuner
9	Øst-Finnmark legevaktsentral	Sør-Varanger, Loppa, Lebesby, Gamvik, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg, Tana, Nesseby, Porsanger, Hasvik og Måsøy.
10	Kontrollutvalgan KO	Berlevåg, Båtsfjord, Vardø, Vadsø, Nesseby, Sør-Varanger, Gamvik, Lebesby, Tana, Finnmark fylkeskommune
11	Øst-Finnmark Regionråd	Vardø, Vadsø, Lebesby, Gamvik, Berlevåg, Tana, Nesseby, Båtsfjord, Sør-Varanger
12	Norasenteret IKS	Vardø, Vadsø, Lebesby, Gamvik, Tana, Nesseby, Båtsfjord, Sør-Varanger
13	IUA Øst-Finnmark	Berlevåg, Båtsfjord, Nesseby, Sør-Varanger, Tana, Vadsø, Vardø
14	RSK Øst-Finnmark	Båtsfjord, Berlevåg, Tana, Nesseby, Vadsø, Vardø, Sør-Varanger
15	Varangerkraft AS	Sør-Varanger, Vadsø, Tana, Båtsfjord, Berlevåg, Vardø, Nesseby
16	Felles kystsoneplanlegging	Tana, Gamvik, Berlevåg, Båtsfjord, Loppa
17	Øst-Finnmark kunnskapssenter	Sør-Varanger, Tana, Vadsø, Finnmark fylkeskommune
18	Vestre Varanger IT	Tana, Nesseby Berlevåg, Båtsfjord
19	Vestre Varanger økonomi	Tana, Nesseby, Berlevåg, Båtsfjord
20	Vestre Varanger Forvaltningskontor	Tana, Nesseby Berlevåg, Båtsfjord
21	Bygdevektstaltalen Vestre Varanger	Tana, Nesseby Berlevåg, Båtsfjord og Kommunal- og distriktsdepartementet
	DIGI Troms og Finnmark	33 kommuner i Troms og Finnmark
22	Tana og Nesseby bibliotekbuss (ja)	Tana, Nesseby, Sør-Varanger og Utsjok
23	Tana og Varanger museumssiida	Tana og Nesseby

24#	Tana nærings og utredningssenter AS (SEG)	Tana, Utsjok
25#	Øst-Finnmark avfallsselskap ANS	Sør-Varanger, Tana, Nesseby, Båtsfjord, Berlevåg, Vardø, Utsjoki (Finland)
26#	Sápmi invest AS	Tana, Nesseby, Karasjok, Porsanger, Kautokeino
27#	Sápmi Næringshage AS	Tana, Nesseby, Porsanger, Karasjok, Kautokeino
28#	Vestre Varanger Barnevern	Tana, Nesseby, Berlevåg, Båtsfjord
29#	Vestre Varanger plankontor	Tana, Nesseby, Berlevåg, Båtsfjord
30#	Landbrukssamarbeid Tana Nesseby	Tana og Nesseby
31#	Landbrukssamarbeid Tana-Berlevåg	Tana og Berlevåg
32#	Landbrukssamarbeid Tana-Vardø	Tana og Vardø
33#	Landbrukssamarbeid Tana-Kautokeino	Tana og Kautokeino
34#	Tana og Nesseby legetjeneste	Tana og Nesseby
35#	Tana arbeidsservice AS	Tana og Berlevåg

= Tana er vertskommune

Kilder

Referanser

Eriksen, F. (2012). Jakten på Tanaidentiteten. *En sosiokulturell studie av det relativt nyetablerte kommunesenteret Tana bru*. Universitetet i Tromsø.

Folkehelseinstituttet. (2024, Februar). *Folkehelseprofil - Deatnu Tana*. Hentet Juni 2024 fra <https://www.fhi.no/he/folkehelse/folkehelseprofil/>

Statistisk sentralbyrå. (2019, oktober). *ssb.no*. Hentet juni 2024 fra Kommunefakta - Deatnu gielda/Tana kommune: <https://www.ssb.no/kommunefakta/deatnu-tana>

Telemarksforskning. (2024). Regional analyse - Tana. Bø, Telemark, Norge.

Regjeringen. (2023, 12. april). *Om kunnskapsgrunnlaget i planlegging*.

https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/plansystem_prosess/kunnskapsgrunnlaget_plan/kunnskapsgrunnlaget_planlegging/id2839863/

NOU 2023:4. (2023). *Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste*.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/337fef958f2148bebd326f0749a1213d/no/pdfs/nou202320230004000dddpdfs.pdf>